

Hanna Gronkiewicz-Waltz
Prezes Narodowego Banku Polskiego

Rok 1998 był trudnym okresem dla Polski. Jednak - co w pierwszej chwili może zabrzmieć paradoksalnie - pokazał on jednocześnie siłę naszej gospodarki, jej odporność na zawirowania międzynarodowe, a także unaoczniał wiarygodność polityki prowadzonej przez bank centralny.

Z początkiem 1998 r. weszła w życie nowa Ustawa o Narodowym Banku Polskim, która wraz z wcześniej przyjętą w referendum Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. stworzyła nowe ramy instytucjonalne dla funkcjonowania banku centralnego. Ustawy te wprowadziły rozwiązania prawne zasadniczo zgodne z rozwiązaniami obowiązującymi banki centralne w krajach uczestniczących w Europejskiej Unii Gospodarczej i Walutowej.

Wejście w życie nowej Ustawy o Narodowym Banku Polskim zmieniło sposób podejmowania decyzji w banku centralnym. Obecnie decyzje odnoszące się do działań w zakresie polityki pieniężnej podejmuje dziesięcioosobowa Rada Polityki Pieniężnej, natomiast decyzje ze sfery nadzoru bankowego – siedmioosobowa Komisja Nadzoru Bankowego. Obu ciałom przewodniczy Prezes NBP, niemniej decyzje są wypracowywane kolegialnie i zapadają w trybie głosowania.

Ustawa o Narodowym Banku Polskim określiła cel działalności banku, którym jest utrzymanie stabilnego poziomu cen, przy jednoczesnym wspieraniu polityki gospodarczej rządu, o ile nie ogranicza to podstawowego celu banku centralnego. Z tego zadania NBP w pełni się wywiązuje. Jesienią 1998 r. inflacja, po raz pierwszy od osiemnastu lat, osiągnęła jednocyfrowy poziom. Działalność NBP przyczyniła się również do ograniczenia rozmiarów deficytu obrotów bieżących bilansu płatniczego. Kontrola wzrostu rozmiarów tego ostatniego była wyraźnym priorytetem polityki gospodarczej rządu. W wyniku przetaczających się po świecie kryzysów finansowo-walutowych, w tym przede wszystkim kryzysu rosyjskiego, jego ograniczanie natrafiło na istotne trudności. Jednak mocne fundamenty polskiej gospodarki, a także elastyczna polityka pieniężna i kursowa NBP znacząco zmniejszyły wpływ zawirowań międzynarodowych na naszą gospodarkę, aczkolwiek w 1998 r. nastąpiło spowolnienie wzrostu gospodarczego w stosunku do lat poprzednich.

Rok 1998 pokazał, że nowe uwarunkowania instytucjonalne, w których obecnie działa NBP, pozwalają na szybkie i trafne podejmowanie decyzji. Z kolei reakcja gospodarki na wstrząsy zewnętrzne wskazuje, że po dziesięciu latach transformacji ustrojowej mamy już w Polsce do czynienia z prężną gospodarką rynkową.

Prezes Narodowego Banku Polskiego

Hanna Gronkiewicz-Waltz

Nowe uwarunkowania działalności Narodowego Banku Polskiego

Rok 1998 był początkiem funkcjonowania banku centralnego i całego sektora bankowego w nowych ramach prawnych i instytucjonalnych, które najpierw naszkicowała Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., a następnie dokładniej określiły ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r.: o Narodowym Banku Polskim i Prawo bankowe. Obowiązujące poprzednio w tej materii ustawy z 1989 r., wielokrotnie nowelizowane, nie odpowiadały już wymogom zachodzących przeobrażeń gospodarczych w Polsce, a także potrzebom rozwojowym sektora bankowego. Konieczność opracowania i uchwalenia przez Sejm RP nowych aktów prawnych wynikała także ze zobowiązań przyjętych w Umowie Stowarzyszeniowej z Unią Europejską (*Układzie Europejskim*).

Nowa Konstytucja weszła w życie z dniem 17 października 1997 r., a wymienione wyżej ustawy bankowe z dniem 1 stycznia 1998 r. Oznacza to, że działalność NBP za cały okres, którego dotyczy niniejsze opracowanie, przebiegała pod rządami nowych uregulowań prawnych.

Konstytucja i Ustawa o Narodowym Banku Polskim określają pozycję banku centralnego. Definiują one NBP jako centralny bank państwa, któremu przysługuje wyłączne prawo emisji pieniądza oraz ustalania i realizowania polityki pieniężnej. Zgodnie z Konstytucją, NBP odpowiada za wartość pieniądza polskiego. Ustawa o NBP precyzuje, iż podstawowym celem jego działalności jest utrzymanie stabilnego poziomu cen, przy jednoczesnym wspieraniu polityki gospodarczej Rządu, o ile nie ogranicza to podstawowego celu banku centralnego.

Do najważniejszych problemów uregulowanych Ustawą o Narodowym Banku Polskim należy zaliczyć:

- określenie kompetencji i odpowiedzialności w zakresie polityki pieniężnej,
- ukształtowanie stosunków między NBP, Sejmem i Radą Ministrów,
- określenie zakresu i form oddziaływania NBP na funkcjonowanie banków komercyjnych (w tym zakresie i trybu sprawowania nadzoru bankowego),
- unowocześnienie zasad kierowania działalnością NBP oraz dostosowanie ich do zadań i funkcji na nim spoczywających.

Konstytucja – a w ślad za nią Ustawa o NBP – określiły także organy banku centralnego, do których zaliczono: Prezesa, Radę Polityki Pieniężnej oraz Zarząd. Należy podkreślić, że nowe uregulowania prawne zmieniły (w stosunku do rozwiązań dotychczasowych) usytuowanie, rolę i kompetencje Prezesa i Zarządu NBP oraz powierzyły istotne kompetencje nowo utworzonemu organowi – Radzie Polityki Pieniężnej. Duże zmiany zaszły również w zakresie usytuowania instytucji nadzoru bankowego. Kompetencje w tym zakresie powierzone zostały, na mocy wspomnianej ustawy, nowemu kolegialnemu organowi państwowemu – Komisji Nadzoru Bankowego.

Do najważniejszych czynników, które przyczyniły się do wymienionych wyżej zmian, należy zaliczyć:

- potrzebę ugruntowania niezależności polityki banku centralnego (zwłaszcza pieniężnej) od zmian politycznych i jej dalszego stabilizowania,
- zwiększenie kolegierności zarządzania działalnością NBP,
- *Układ Europejski*, zobowiązujący stronę polską do harmonizacji ustawodawstwa krajowego z rozwiązaniami przyjętymi w UE.

Wskazane zmiany spowodowały powstanie nowego charakteru powiązań w funkcjonowaniu głównych organów NBP i zmieniły uwarunkowania działalności całego banku centralnego. Realizację zadań głównych organów Narodowego Banku Polskiego, Komisji Nadzoru Bankowego, a także niektóre pozostałe uwarunkowania prezentują kolejne punkty niniejszej części sprawozdania.

Prezes Narodowego Banku Polskiego

Prezes Narodowego Banku Polskiego powoływany jest przez Sejm RP na wniosek Prezydenta RP na sześcioletnią kadencję i przewodniczy: Radzie Polityki Pieniężnej, Zarządowi NBP oraz Komisji Nadzoru Bankowego. Uprawniony jest do reprezentowania banku centralnego na zewnątrz oraz jest przełożonym wszystkich pracowników banku. Prezes NBP ma prawo uczestniczenia w obradach Sejmu i Rady Ministrów.

Rada Polityki Pieniężnej

Rada Polityki Pieniężnej ukonstytuowała się w dniu 17 lutego 1998 r. Tworzą ją: Prezes NBP – jako przewodniczący – oraz 9 członków powoływanych w równej liczbie przez Prezydenta RP, Sejm i Senat spośród specjalistów z zakresu finansów. Podstawowym zadaniem tego gremium jest coroczne ustalanie założeń polityki pieniężnej oraz przedkładanie ich do wiadomości Sejmowi równocześnie z przedłożeniem przez Radę Ministrów projektu ustawy budżetowej. Do obowiązków Rady należy również:

- składanie Sejmowi w ciągu 5 miesięcy od zakończenia roku budżetowego sprawozdania z wykonania polityki pieniężnej,
- określanie podstawowych parametrów polityki pieniężnej, a przede wszystkim ustalanie wysokości stóp procentowych NBP oraz zasad i stóp rezerwy obowiązkowej banków, jak również zasad operacji otwartego rynku,
- określanie górnych granic zobowiązań, wynikających z zaciągania przez NBP pożyczek i kredytów w zagranicznych instytucjach bankowych i finansowych,
- zatwierdzanie planu finansowego i sprawozdania z działalności NBP oraz przyjmowanie rocznego sprawozdania finansowego banku.

Na początku kadencji Rada opracowała i uchwaliła *Założenia polityki pieniężnej na 1998 rok* oraz określiła cel polityki pieniężnej, który stanowi podstawę *Założeń polityki pieniężnej na 1999 rok*. W przyjętej *Średniookresowej strategii polityki pieniężnej na lata 1999-2003* przedstawiona została strategia polityki monetarnej Polski w okresie poprzedzającym wstąpienie do Unii Europejskiej. W dokumencie tym uznano, że głównym średniookresowym celem polityki pieniężnej będzie zmniejszenie rocznego tempa inflacji do poziomu poniżej 4% do końca 2003 r.

W 1998 r. Rada Polityki Pieniężnej pięciokrotnie podejmowała uchwały w sprawie zmiany stopy redyskonta weksli i oprocentowania kredytów refinansowych oraz siedmiokrotnie podejmowała uchwały w sprawie zasad prowadzenia operacji otwartego rynku. Rada wydawała także zalecenia dla Zarządu NBP, m.in. w sprawie zmniejszenia miesięcznego tempa dewaluacji złotego oraz poszerzenia pasma dopuszczalnych odchyleń rynkowego kursu złotego od parytetu centralnego.

Inne podjęte w tym czasie przez Radę decyzje dotyczyły m.in. zmiany zasad naliczania rezerwy obowiązkowej banków, przyjęcia *Sprawozdania z wykonania założeń polityki pieniężnej w 1997 roku*, zatwierdzenia *Sprawozdania z działalności NBP w 1997 roku* oraz przyjęcia *Regulaminu Rady Polityki Pieniężnej*. Rada prowadziła także prace nad projektem uchwały w sprawie zasad rachunkowości, układu aktywów i pasywów bilansu oraz rachunku zysków i strat NBP, jak również opiniowała zmiany do ustawy o *Bankowym Funduszu Gwarancyjnym* oraz projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zasad ustalenia kursu złotego w stosunku do koszyka walut obcych w kontekście wprowadzenia w 1999 r. euro.

Zarząd Narodowego Banku Polskiego

Działalnością Narodowego Banku Polskiego kieruje Zarząd, w skład którego wchodzi: Prezes NBP jako przewodniczący oraz od 6 do 8 członków, w tym 2 Wiceprezesów NBP. W marcu 1998 r. – na wniosek Prezesa NBP – Prezydent RP, z kontrasygnatą Premiera RP, powołał 6 członków obecnego Zarządu NBP (w tym: Wiceprezesa NBP – Pierwszego Zastępcę Prezesa NBP i Wiceprezesa NBP).

Zarząd NBP realizuje uchwały Rady Polityki Pieniężnej i zadania z zakresu polityki kursowej, nadzoruje operacje otwartego rynku, obrotu dewizowy oraz funkcjonowanie systemu bankowego, obiegu pieniężnego i rozliczeń pieniężnych. Ponadto podejmuje uchwały w sprawach niezastreżonych usta-

wowo do wyłącznej kompetencji innych organów banku centralnego, m.in. w sprawie udzielania bankom upoważnień do wykonywania czynności obrotu dewizowego. Zarząd ma również uprawnienia do powoływania, przekształcania i likwidacji komórek organizacyjnych Centrali i innych jednostek organizacyjnych NBP.

W 1998 r. Zarząd omawiał i rekomendował Radzie Polityki Pieniężnej wszystkie dokumenty, będące przedmiotem prac Rady.

Komisja Nadzoru Bankowego

W myśl Ustawy o Narodowym Banku Polskim zadania banku centralnego z zakresu nadzoru bankowego powierzone zostały Komisji Nadzoru Bankowego, której decyzje wykonuje wydzielony organizacyjnie w strukturze banku centralnego Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego.

Komisja Nadzoru Bankowego dysponuje bardzo szerokimi uprawnieniami kontrolnymi, a szczegółowy rejestr uprawnień zawarty jest w ustawie Prawo bankowe. Komisja może wywierać silny wpływ na tryb i warunki wejścia na polski rynek bankowy. Określa zasady działania banków, zapewniające bezpieczeństwo środków pieniężnych zgromadzonych przez klientów w bankach, ustala tryb wykonywania nadzoru bankowego oraz dokonuje okresowych ocen stanu ekonomicznego banków.

W dniu 28 stycznia 1998 r. odbyło się pierwsze posiedzenie Komisji Nadzoru Bankowego. Z mocy prawa przewodniczy jej Prezes NBP, a ponadto w jej skład wchodzi: Minister Finansów lub delegowany przez niego Sekretarz bądź Podsekretarz Stanu w tym ministerstwie – jako Zastępca Przewodniczącego Komisji (w obecnej kadencji jest to Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów) oraz członkowie: przedstawiciel Prezydenta RP, Prezes Zarządu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, Przewodniczący Komisji Papierów Wartościowych i Giełd, przedstawiciel Ministra Finansów oraz Generalny Inspektor Nadzoru Bankowego. Na jednym z pierwszych posiedzeń Komisja przyjęła regulamin szczegółowego trybu działania.

W 1998 r. do najważniejszych decyzji Komisji należało wydanie uchwał będących aktami wykonawczymi do takich ustaw, jak: Prawo bankowe, Ustawa o NBP, Ustawa o rachunkowości czy Ustawa o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego. Wspomniane uchwały dotyczyły m.in.:

- szczegółowych zasad ustalania wysokości funduszy własnych banków,
- sposobu wyliczania współczynnika wypłacalności banku,
- zasad kwalifikacji należności oraz sposobu tworzenia rezerw celowych,
- szczególnych zasad rachunkowości banków i sporządzania informacji dodatkowej.

Pozostałe uwarunkowania

Warte podkreślenia pozostają jeszcze dwie sprawy, na które w minionym roku oddziaływały zmiany w otoczeniu prawnym banku centralnego. Chodzi mianowicie o zagadnienia rewizji wewnętrznej w NBP, a także kształt sieci jednostek terenowych banku centralnego.

W 1998 r. została opracowana i przedłożona Zarządowi NBP koncepcja zmian w funkcjonowaniu rewizji wewnętrznej i stworzenia nowoczesnie działającego audytu wewnętrznego. Istotą zaprezentowanej koncepcji jest zapoczątkowanie procesu dostosowywania zasad i metod funkcjonowania kontroli wewnętrznej i rewizji w NBP do standardów obowiązujących w bankach centralnych krajów zachodnioeuropejskich.

W omawianym roku dokonano również zmian organizacyjnych w sieci terenowej placówek NBP. Reorganizacja podyktowana była koniecznością dopasowania struktury do stojących przed bankiem centralnym zadań oraz zmniejszenia wydatków związanych z gospodarowaniem posiadanymi zasobami od 1 stycznia 1998 r. W wyniku przeprowadzonych zmian zmniejszono liczbę oddziałów okręgowych z 39 do 13, na bazie zlikwidowanych oddziałów utworzono wewnętrzne komórki organizacyjne funkcjonujących oddziałów okręgowych.

Polityka pieniężna

Cele i uwarunkowania polityki pieniężnej

Rok 1998 był pierwszym rokiem realizacji strategii bezpośredniego celu inflacyjnego, ogłoszonej oficjalnie przez Radę Polityki Pieniężnej w październiku 1998 r. w dokumencie pt. *Średniookresowa strategia polityki pieniężnej na lata 1999-2003*. Decyzja Rady o odejściu od wykorzystywania podaży pieniądza jako oficjalnego, pośredniego celu polityki pieniężnej wynikała z coraz mniejszej stabilności i przewidywalności związku między agregatem pieniężnym M2 (podaż pieniądza ogółem) a inflacją. Jest to przede wszystkim konsekwencja rozwoju rynków finansowych w Polsce i postępów w stabilizacji makroekonomicznej, co owocuje obecnie wzrostem popytu na pieniądź, przejawiającym się coraz większym stopniem monetyzacji polskiej gospodarki. Ponadto, w obliczu coraz silniejszych powiązań polskich i zagranicznych rynków finansowych, nie w pełni elastyczny mechanizm kursowy, stosowany dotąd w Polsce, oraz wysoka nadpłynność sektora bankowego utrudniały kontrolowanie podaży pieniądza przez NBP.

Za przyjęciem strategii bezpośredniego celu inflacyjnego na najbliższe lata, stanowiące nowy jakościowo etap ograniczania inflacji – już jednocyfrowej – do poziomu bliskiego notowanemu w państwach Unii Europejskiej, przemawiały ponadto inne argumenty. Jej przejrzyste stosowanie przez wiarygodny bank centralny pomaga przełamywać oczekiwania inflacyjne, przy minimalizowaniu kosztów dla sfery realnej gospodarki. Narodowy Bank Polski będzie mógł przy tym bardziej elastycznie dobierać swe instrumenty, dostosowując je do zaistniałych zaburzeń zewnętrznych i wewnętrznych, zagrażających realizacji celu inflacyjnego.

Zgodnie z *Założeniami polityki pieniężnej na 1998 rok*, uchwalonymi przez Radę Polityki Pieniężnej, poziom cen towarów i usług konsumpcyjnych w końcu roku w porównaniu z końcem 1997 r. nie powinien być wyższy niż 9,5%. Cel ten został przez bank centralny zrealizowany. Inflacja mierzona w ujęciu grudzień 1998 r. do grudnia 1997 r. ukształtowała się na poziomie 8,6%, a więc o 0,9 pkt. proc. poniżej poziomu prognozowanego. Średni roczny wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych, który miał obniżyć się do 11%, faktycznie wyniósł 11,8%. Zgodnie ze *Średniookresową strategią*, realizację rocznych celów polityki pieniężnej trzeba traktować jako etap osiągnięcia najważniejszego, średniookresowego celu polityki pieniężnej – obniżenia inflacji w 2003 r. poniżej 4%.

Warunki, w jakich realizowano politykę pieniężną, były nieco odmienne od prognozowanych w *Założeniach* na 1998 r. W pierwszych miesiącach roku, w wyniku skumulowania podwyżek cen kontrolowanych, inflacja była wyższa, niż zakładano, przyczyniając się do wzrostu oczekiwań inflacyjnych. Jednocześnie, dynamiczny wzrost gospodarczy i niskie ryzyko inwestycji w Polsce – przy istniejącej różnicy stóp procentowych i ograniczonej elastyczności kursu walutowego – dały efekt w postaci intensywnego napływu krótkoterminowego kapitału portfelowego, utrudniającego kontrolę podaży pieniądza.

W II połowie roku nastąpiło pewne osłabienie aktywności gospodarczej kraju, w rezultacie czego w skali całego 1998 r. produkt krajowy brutto zwiększył się o 4,8%, kształtując się o 1,2 pkt. proc. poniżej wielkości prognozowanej, wobec wzrostu o 6,9% w 1997 r. Jednym z głównych czynników osłabienia tempa wzrostu gospodarczego było obniżenie tempa wzrostu popytu, w tym przede wszystkim osłabienie popytu zewnętrznego, które nastąpiło w ostatnich miesiącach 1998 r. W 1998 r. tempo wzrostu wyplat za import – według danych NBP – liczone w stosunku do roku poprzedniego, ustabilizowało się na poziomie 13,7%, natomiast znacznemu osłabieniu w ciągu roku uległo tempo wzrostu wpływów z eksportu: z 18,2% w I połowie 1998 r. do 4,2% w II połowie roku. Sytuacja taka była przede wszystkim pośrednim skutkiem zaburzeń na światowych rynkach finansowych, w tym głównie kryzysu rosyjskiego, w wyniku którego nastąpiło poważne załamanie (zwłaszcza w ostatnich miesiącach roku) dynamiki eksportu polskich towarów do największych krajów WNP, głównie do Rosji i Ukrainy. W konsekwencji nastąpiło odwrócenie, występującej od sierpnia 1998 r., tendencji poprawy salda obrotów

bieżących bilansu płatniczego i ponowne powiększanie nierównowagi zewnętrznej. Zewnętrzny szok popytowy wywołał jednocześnie zmiany w sytuacji krajowych podmiotów gospodarczych, przyczyniając się do spadku produkcji przemysłu oraz do poważnego osłabienia aktywności inwestycyjnej przedsiębiorstw. Dostosowanie przedsiębiorstw do sytuacji zmienionej w wyniku ograniczenia tempa wzrostu popytu oraz niższej inflacji nie było łatwe. Pogarszająca się sytuacja finansowa przedsiębiorstw, w warunkach ograniczonych możliwości podnoszenia cen produktów, wymuszała konieczność zwiększenia efektywności działania podmiotów gospodarczych.

Zaburzenia na światowych rynkach finansowych w 1998 r. przyczyniły się do znacznych spadków cen surowców i osłabienia tempa wzrostu cen w wielu krajach świata. Wobec coraz silniejszego powiązania gospodarki Polski z rynkiem światowym doszło do transmisji z zewnątrz tendencji dezinflacyjnych.

Trudno w sposób jednoznaczny ocenić wpływ polityki fiskalnej na warunki realizacji polityki pieniężnej w 1998 r. Postęp, który odnotowano w ograniczaniu stopnia nierównowagi budżetowej, wydawał się sprzyjać realizacji celu inflacyjnego. Deficyt budżetowy państwa wyniósł 13,2 mld zł i stanowił 91,6% poziomu założonego w ustawie budżetowej na ten rok. Relacja deficytu budżetowego do PKB wyniosła około 2,4%, wobec 2,7% w 1997 r. i 3,4% w 1996 r. Następowaly również korzystne dla realizacji polityki pieniężnej zmiany w strukturze finansowania deficytu budżetowego. Wyrażna stała się przewaga udziału sektora pozabankowego w finansowaniu niedoboru budżetu państwa – udział ten wyniósł w 1998 r. około 88,5%, podczas gdy przed rokiem stanowił 38,6%. Nastąpił znaczny wzrost zakupów skarbowych papierów wartościowych przez inwestorów krajowych – zjawisko pożądane z punktu widzenia kontrolowania wzrostu zagranicznego składnika bazy monetarnej przez NBP.

Mimo że deficyt budżetowy utrzymywany był pod kontrolą, równoległe w sposób mało przejrzysty, a przez to utrudniający podejmowanie optymalnych decyzji polityki pieniężnej, narastały wymagalne zobowiązania jednostek budżetowych. Szczególnie gwałtowny ich wzrost miał miejsce od września, ale informacja o jego rozmiarach ujawniona została dopiero w końcu roku. Wspomniane zadłużenie wyniosło w końcu 1998 r., około 6,7 mld zł, z czego około 5 mld zł stanowił dług zaciągnięty w 1998 r. głównie przez dział „ochrona zdrowia”. Powiększenie wykazanego w 1998 r. deficytu budżetowego o przyrost wymagalnych zobowiązań jednostek budżetowych oznaczałoby jego wzrost do 3,1% PKB, a więc jedynie symboliczne zmniejszenie kreowanego przez budżet popytu wewnętrznego w stosunku do poprzedniego roku¹. Postęp w ograniczaniu deficytu budżetowego jest zatem niewystarczający, szczególnie w obliczu niskiego stopnia monetyzacji polskiej gospodarki.

Jednakże, informacje o osiągniętych w ciągu roku dobrych wynikach budżetu państwa ułatwiały podejmowanie przez RPP decyzji o obniżkach nominalnych stóp procentowych. Służyło to realizacji celu inflacyjnego przy lepszej kompozycji polityki makroekonomicznej – z przenoszeniem ciężaru restrykcyjności w większym niż dotąd stopniu na politykę fiskalną.

W takich uwarunkowaniach, polityka pieniężna Narodowego Banku Polskiego w 1998 r. była ukierunkowana na realizację celu inflacyjnego, przy użyciu dostępnych instrumentów banku centralnego, takich jak stopy procentowe (lombardowa, redyskonta weksli i stopa operacji otwartego rynku), kurs walutowy (zmniejszanie tempa pełzającej dewaluacji kursu centralnego i zwiększanie skali dopuszczalnych wahań kursu złotego), a także rezerwa obowiązkowa i kredyt refinansowy. Dodatkowym elementem uwzględnianym w decyzjach RPP była konieczność zmniejszenia rozpiętości między tempem wzrostu popytu wewnętrznego a tempem wzrostu PKB. Miało to na celu zmniejszenie presji inflacyjnej oraz zapobieganie zagrożeniom związanym z powiększaniem się

¹W ujęciu statystycznym w 1997 r. przyrost zadłużenia państwowych jednostek budżetowych z tytułu zobowiązań wymagalnych wyniósł około 13 mln zł. Biorąc jednak pod uwagę wielkość środków budżetu państwa, skierowaną na oddłużenie tych jednostek w końcu 1996 r., a wydatkowaną w ciągu 1997 r. w kwocie 2,2 mld zł, oznacza to, że w 1997 r. faktyczny deficyt budżetu państwa stanowił 3,2% PKB.

deficytu obrotów bieżących bilansu płatniczego. Instrumenty NBP dostosowane były do zmieniających się w ciągu roku procesów monetarnych i makroekonomicznych.

W początkach 1998 r. problemem polityki pieniężnej, oprócz intensyfikacji oczekiwań inflacyjnych, stał się intensywny napływ kapitału zagranicznego. Wynikał on z utrzymywania się relatywnie wysokich stóp procentowych, korzystnego postrzegania prowadzonej polityki makroekonomicznej i sytuacji gospodarczej, a także tzw. efektu konwergencji i oczekiwanych z tego tytułu zysków kapitałowych z długookresowych inwestycji. Pierwsze decyzje Rady Polityki Pieniężnej z lutego 1998 r. musiały zatem zwiększyć skuteczność polityki pieniężnej w warunkach silnej już integracji polskiego rynku finansowego z rynkiem światowym.

Dlatego też, oprócz decyzji dającej efektywne podniesienie krótkoterminowych stóp rynku międzybankowego o około 0,5 pkt. proc., Rada podjęła również dwie istotne decyzje dotyczące funkcjonowania systemu kursowego. Po pierwsze, zmniejszono miesięczne tempo dewaluacji złotego względem koszyka walut obcych z 1% do 0,8%. Po drugie, poszerzone zostało pasmo dopuszczalnych odchyłeń rynkowego kursu złotego od parytetu centralnego z $\pm 7\%$ do $\pm 10\%$. Zmniejszanie tempa pełzającej dewaluacji kursu centralnego poprzez oddziaływanie na oczekiwania inflacyjne miało stworzyć warunki do osiągnięcia celu inflacyjnego. Rozszerzenie pasma dopuszczalnych wahań kursu rynkowego i jego faktyczne uelastycznienie przy odejściu od interwencji na rynku walutowym miało umożliwić przewyciężenie sprzeczności w dotychczas realizowanej strategii polityki pieniężnej. W warunkach przyspieszonej integracji polskiego rynku finansowego z rynkiem światowym i ograniczonej elastyczności kursu walutowego coraz trudniejsze stawało się bowiem kontrolowanie podaży pieniądza jako celu pośredniego polityki pieniężnej. Istotnym dopełnieniem tych działań była decyzja o zaprzestaniu emisji bonów pieniężnych NBP o terminie wykupu dłuższym niż 28 dni. Dzięki dopuszczeniu rynku do kształtowania cen tych instrumentów i arbitrażu stóp porocentowych istotnie zmniejszyła się ich dochodowość, osłabiając motywację do napływu kapitału zagranicznego, mogącego skomplikować realizację polityki pieniężnej.

W miarę przybliżania się do realizacji celu polityki pieniężnej – wobec spadku inflacji w ciągu roku – RPP podejmowała decyzje o obniżaniu nominalnych stóp procentowych. Rozszerzano również zakres zmienności kursu walutowego i nadal redukowano tempo pełzającej dewaluacji centralnego kursu złotego, będącej istotnym źródłem inercji inflacyjnej.

W drugiej połowie roku istotnie zmieniły się uwarunkowania polityki pieniężnej wskutek nasilenia zaburzeń na światowych rynkach finansowych, w tym zwłaszcza kryzysu w Rosji. W następstwie wzrostu ryzyka inwestycji w krajach, należących do kategorii tzw. rynków wschodzących, pojawiło się ryzyko odpływu kapitału z Polski. W sytuacji utrzymującej się niepewności na światowych rynkach finansowych, wywołanej kryzysem rosyjskim z sierpnia 1998 r., Rada Polityki Pieniężnej podjęła 9 września decyzję, zmierzającą do wyraźnego zaznaczenia odrębności sytuacji Polski. Stwierdzając kontynuację pozytywnych tendencji w gospodarce polskiej, w tym zgodne z realizowanym celem inflacyjnym kształtowanie się dynamiki zmian cen, Rada uznała za zasadne kontynuowanie dotychczasowego kierunku zmian w polityce pieniężnej, w tym w polityce kursu walutowego i stóp procentowych. Obniżona została stopa referencyjna 28-dniowych operacji otwartego rynku o 1 pkt proc., jednocześnie zredukowano miesięczne tempo dewaluacji złotego względem koszyka walut obcych do 0,5%. Ten zestaw decyzji nie przyczynił się do pogorszenia opłacalności inwestycji w polskie aktywa, będąc jednocześnie wyraźnym sygnałem, że polskie rynki finansowe i cała gospodarka nie są zagrożone konsekwencjami kryzysu finansowego w Rosji.

Relatywnie niewielki odpływ kapitału portfelowego, po kryzysie w Rosji został zrekompensowany napływem bezpośrednich inwestycji zagranicznych, nie wywołał więc ani znacznego spadku rezerw dewizowych, ani wydatnego zmniejszenia się podaży płynności w systemie bankowym. Pod koniec 1998 r. napływ kapitału zagranicznego ponownie się zwiększył, zmuszając NBP do utrzymania stosunkowo dużej częstotliwości operacji otwartego rynku.

Zwiększona częstotliwość i koszty operacji otwartego rynku uniemożliwiły w 1998 r. obniżkę stóp rezerw obowiązkowych. Oznaczałoby to bowiem groźbę wzrostu kosztów operacji otwartego rynku do poziomu przekraczającego możliwości ich pokrycia z dochodów banku centralnego.

Podstawowe cele polityki pieniężnej, założone na 1998 r., zostały osiągnięte. Nastąpił dalszy spadek tempa inflacji, a kolejne obniżki stóp procentowych i stopniowe upłynnianie kursu złotego stworzyły warunki do wyhamowania napływu kapitału krótkoterminowego. Tym samym, polityka redukcji stóp procentowych i upłynniania kursu złotego otworzyła pole dla większej autonomii polityki pieniężnej, niezbędnej do realizowania strategii bezpośredniego celu inflacyjnego. Jednocześnie poważne zaburzenia na światowych rynkach finansowych nie przeniosły się w istotnym stopniu na polski rynek finansowy. Można to interpretować jako obiektywny wyraz zaufania ze strony zagranicznych i polskich inwestorów do realizowanej w Polsce polityki makroekonomicznej – w tym również polityki pieniężnej.

Instrumenty polityki pieniężnej Operacje otwartego rynku

W dniu 1 stycznia 1998 r. weszła w życie Ustawa o Narodowym Banku Polskim, zgodnie z którą zasady przeprowadzania operacji otwartego rynku ustala Rada Polityki Pieniężnej. Stosownie do wytycznych Rady Polityki Pieniężnej z lutego 1998 r., podstawowym rodzajem operacji stała się emisja 28-dniowych bonów pieniężnych NBP.

NBP zaprzestał emisji bonów pieniężnych o dłuższych terminach zapadalności. Minimalna rentowność 28-dniowych bonów pieniężnych, ustalana przez RPP (tzw. stopa referencyjna banku centralnego, ustalana na bazie 360-dniowego roku rozliczeniowego), stała się faktycznie trzecią – obok oprocentowania kredytu lombardowego i stopy redyskonta weksli – stopą podstawową NBP. Za pomocą stopy referencyjnej bank centralny efektywnie wpływał na krótkoterminowe stopy rynku międzybankowego (WIBOR), a za ich pośrednictwem na oprocentowanie kredytów udzielanych przez banki komercyjne. Kształtowanie się przychodowości instrumentów o terminie zapadalności dłuższym niż 28 dni pozostawiono rynkowi. Po przejściowym wzroście stopy referencyjnej do poziomu 24% w lutym ub.r. stopa ta była stopniowo obniżana, aż do poziomu 15,5% w grudniu 1998 r.

W 1998 r. skala operacji otwartego rynku, prowadzonych przez NBP w celu stabilizowania rynku, poważnie wzrosła. Saldo operacji otwartego rynku, prowadzonych z bankami komercyjnymi, zwiększyło się o 12,9 mld zł (saldo operacji warunkowych spadło o 1,3 mld zł, a emisja bonów pieniężnych wzrosła o 14,2 mld zł).

Wielkość środków zaabsorbowanych w operacjach otwartego rynku w 1998 r. ilustruje tabela 1.

Tabela 1. Operacje otwartego rynku (w mln zł)

Wyszczególnienie	1997		1998			Zmiana w 1998
	31 XII	31 III	30 VI	31 IX	31 XII	
Operacje repo	0	0	0	0	0	0
Operacje reverse repo	1.288	0	0	0	0	-1.288
Bony pieniężne *	14.374	20.728	22.057	30.025	28.576	14.202
Depozyty ludności **	3.600	3.332	1.986	58	3	-3.597
Suma operacji	19.262	24.060	24.043	30.083	28.579	9.317

* wg wartości nominalnej ** bez naliczonych odsetek

Podstawową przyczyną wzrostu płynności w bankach był przyrost rezerw oficjalnych brutto (w ciągu roku o ponad 6,7 mld USD). Tak duży przyrost rezerw związany był z dodatnim saldem obrotów kapitałowych bilansu płatniczego.

W mniejszym stopniu do wzrostu nadpłynności w bankach komercyjnych przyczynił się – wykazujący silne wahania okresowe – kredyt dla budżetu netto, który w ciągu roku zwiększył się o ponad 1,2 mld zł.

Kredyt dla banków brutto, którego saldo zmniejszyło się o 0,6 mld zł, był czynnikiem zmniejszającym płynność systemu bankowego.

We wrześniu ub.r. minął ostatni termin zapadalności lokat ludności w NBP. Operacja ta obniżyła skłonność do konsumpcji i przyczyniła się do zmniejszenia tempa wzrostu popytu wewnętrznego, a jednocześnie zaabsorbowała część nadpłynności wygenerowanej przez dodatkowy kredyt zaciągnięty przez rząd RP w 1997 r. (tzw. kredyt powodziowy). Środki z zapadających w 1998 r. depozytów, w kwocie 3,6 mld zł, powróciły na rynek, co spowodowało konieczność zaabsorbowania uwolnionej w ten sposób płynności za pomocą emisji bonów pieniężnych NBP.

W 1998 r. zorganizowano 164 przetargi na bony pieniężne NBP, na których sprzedano bankom bony o wartości 243 mld zł. Bony o terminach zapadalności dłuższych niż 28 dni oferowane były tylko w styczniu i w lutym.

W 1998 r. NBP zaprzestał prowadzenia 14-dniowych operacji warunkowych typu reverse repo (w 1997 r. wartość aukcyjna bonów sprzedanych bankom w tym trybie wyniosła 41,3 mld zł).

W 1998 r., podobnie jak rok wcześniej, w celu wyłonienia grupy banków, biorących udział w operacjach otwartego rynku (banków – dealerów rynku pieniężnego), NBP wykorzystywał zestaw obiektywnych i jednolitych kryteriów kwalifikacyjnych Indeksu Aktywności Dealerskiej (IAD). Ocena aktywności banków na rynku pieniężnym była dokonywana co miesiąc, w okresie od lutego do listopada. Na podstawie zastosowanej procedury wyłoniono piętnaście banków – dealerów, zdecydowanie dominujących w obrotach na rynku bonów skarbowych i bonów pieniężnych.

Piętnaście najbardziej aktywnych banków, z którymi w grudniu podpisano umowy w sprawie pełnienia funkcji dealera rynku pieniężnego w 1999 r., uczestniczyło w operacjach otwartego rynku oraz przedkładało przyspieszoną informację miesięczną o zmianach, zachodzących na rynku pieniężnym i walutowym. Informacja ta była wykorzystywana przez NBP do weryfikacji prognoz monetarnych.

Stopy procentowe

NBP oddziaływał na rynkowe stopy procentowe bezpośrednio, za pomocą stopy oprocentowania operacji otwartego rynku, i pośrednio, poprzez oprocentowanie kredytu lombardowego. Działanie to miało na celu kształtowanie stóp procentowych odpowiednio do występujących zagrożeń inflacyjnych.

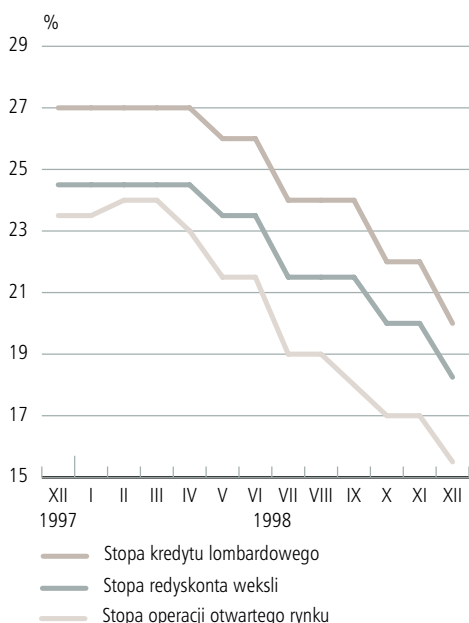
W warunkach planowanej kumulacji podwyżek cen regulowanych na początku 1998 r. można się było spodziewać wzrostu oczekiwań inflacyjnych. Aby temu zapobiec, Rada Polityki Pieniężnej postanowiła, iż z dniem 26 lutego stopa operacji otwartego rynku nie była niższa od poziomu 24%. Pozostałe stopy procentowe, tj. stopę lombardową i stopę redyskonta weksli, utrzymano na dotychczasowym poziomie; wynosiły one odpowiednio 27% i 24,5%.

W II kwartale zaobserwowano oznaki wygaszania impulsu cenowego z początku roku, zmniejszała się inflacja i dynamika kredytów w wyrażeniu nominalnym, spadało również tempo wzrostu popytu krajowego. Przy stosunkowo wysokim popycie na polski eksport zmniejszał się deficyt obrotów bieżących. Sytuacja ta stworzyła warunki dogodne do obniżki stóp procentowych. W kwietniu Rada Polityki Pieniężnej obniżyła po raz pierwszy stopę 28-dniowych operacji otwartego rynku o 1 pkt proc., do poziomu nie niższego niż 23%. Pozostałe stopy podstawowe NBP obniżono w następnym miesiącu. Oprocentowanie kredytu lombardowego i stopę redyskonta weksli zmniejszono również o 1 pkt proc., odpowiednio z 27% do 26% oraz z 24,5% do 23,5%. Po raz kolejny obniżono także stopę 28-dniowych operacji otwartego rynku, do poziomu nie niższego niż 21,5%. W lipcu dokonano następnej obniżki stóp procentowych: lombardowej z 26% do poziomu 24%, redyskonta weksli z 23,5% do 21,5%, a stopy 28-dniowych operacji otwartego rynku do poziomu nie niższego niż 19%.

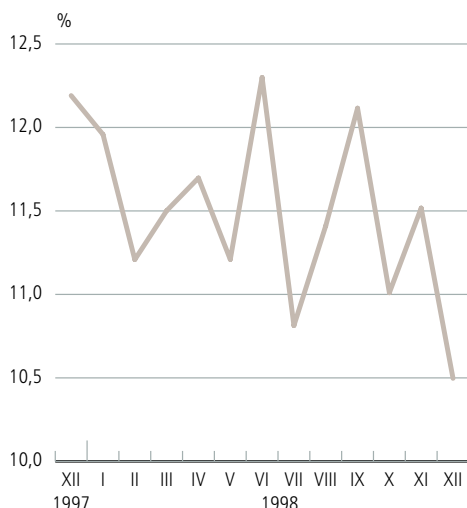
W związku z dalszym, szybkim spadkiem bieżącej i prognozowanej inflacji oraz spadkiem tempa wzrostu popytu krajowego (zarówno konsumpcyjnego, jak również inwestycyjnego) podjęto decyzję o kolejnej obniżce stóp procentowych. We wrześniu obniżono stopę 28-dniowych operacji otwartego rynku do poziomu nie niższego niż 18%.

Oslabienie popytu zewnętrznego, spowodowane kryzysem w Rosji, przyczyniło się do przyspieszenia procesu dezinflacji. Z uwagi na oczekiwany dal-

Wykres 1. Podstawowe stopy procentowe w wyrażeniu nominalnym w 1998 r.

Wykres 2. Oprocentowanie kredytu lombardowego w wyrażeniu realnym

Refinansowanie banków komercyjnych

szy szybki spadek tempa wzrostu cen, w październiku RPP obniżyła stopy procentowe: stopę lombardową z 24% do 22%, stopę redyskonta weksli z 21,5% do 20%, a stopę 28-dniowych operacji otwartego rynku do poziomu nie niższego niż 17%.

Te same przyczyny, co w przypadku październikowej decyzji o stopach procentowych, leżały u podstaw kolejnej obniżki podstawowych stóp procentowych NBP w grudniu 1998 r. RPP obniżyła wówczas oprocentowanie kredytu lombardowego o 2 pkt. proc., do poziomu 20%, a stopę redyskonta weksli o 1,75 pkt. proc. do poziomu 18,25% w skali rocznej. Jednocześnie obniżono stopę 28-dniowych operacji otwartego rynku do poziomu nie niższego niż 15,5%.

Ogółem, w ciągu 1998 r. oprocentowanie kredytu lombardowego obniżono o 7 pkt. proc., stopę redyskonta weksli o 6,25 pkt. proc., a stopę referencyjną (operacji otwartego rynku) o 8,5 pkt. proc. W tym czasie tempo wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych spadło z 13,2% do 8,6%, czyli o 4,6 pkt. proc., co oznaczało, że w stosunku do poziomu z grudnia 1997 r. nastąpił spadek stóp procentowych NBP w wyrażeniu realnym.

Podstawowe stopy procentowe w wyrażeniu nominalnym oraz oprocentowanie kredytu lombardowego w wyrażeniu realnym przedstawiają wykresy 1 i 2.

Zadłużenie banków z tytułu kredytów refinansowych w 1998 r. obniżyło się o 598,1 mln zł, tj. o 7,8%, i ukształtowało się wg stanu na koniec roku, na poziomie 7.118,1 mln zł. Obejmowało ono: kredyty na inwestycje centralne, kredyt w rachunku bieżącym Banku Handlowo-Kredytowego SA w Katowicach w likwidacji (BHK SA), kredyt redyskontowy, kredyt lombardowy (pod zastaw skarbowych papierów wartościowych) oraz zadłużenie przeterminowane Banku Agrobank SA (w upadłości).

Podstawową pozycję zadłużenia banków w NBP stanowiły kredyty na refinansowanie inwestycji centralnych; na koniec 1998 r. wyniosły one 5.614,3 mln zł i były wyższe, w porównaniu ze stanem na koniec 1997 r., o 39,0 mln zł. Prawie 64% stanu należności NBP z tytułu tych kredytów to kapitalizowane odsetki, naliczane od kredytów finansujących inwestycje centralne w okresie ich realizacji (w 1997 r. należności te stanowiły 62,4% ogólnej kwoty kredytów).

Stosunkowo wysoki przyrost kredytów refinansowych na inwestycje centralne w IV kwartale 1998 r. był wynikiem stosowanej zasady rocznej kapitalizacji odsetek od zadłużenia w fazie realizacji inwestycji. W skali roku przyrost kredytu był niewielki – 39 mln zł, tj. zaledwie 0,7%; przyrost w 1997 r. wyniósł 11,8%.

Kolejną znaczącą pozycją w strukturze kredytów refinansowych było w 1998 r. zadłużenie BHK SA w likwidacji (18,1%), które na koniec grudnia ub.r. wyniosło 1.289,0 mln zł i dotyczyło wyłącznie niespłaconych skapitalizowanych odsetek.

Porównanie stanów bilansowych kredytu refinansowego w analizowanym okresie nie daje jednak pełnego obrazu skali refinansowania się banków w NBP. Kredyt lombardowy wykorzystywany był bowiem zwykle pod koniec miesiący – na okres 1 – 5 dni, w celu uzupełnienia niedoborów w utrzymywanej rezerwie obowiązkowej. Przejściowe stany zadłużenia banków z tytułu te-

Tabela 2. Struktura kredytów refinansowych w latach 1997 – 1998

Kredyty refinansowe	Stan na:		Zmiany	Struktura	
	31 XII 1997	31 XII 1998		31 XII 1997	31 XII 1998
	w mln zł			w %	
Ogółem	7.716,2	7.118,1	-598,1	100,0	100,0
z tego:					
– na inwestycje centralne	5.575,3	5.614,3	39,0	72,2	78,9
– w rachunku bieżącym (BHK SA)	1.295,4	1.289,0	-6,4	16,8	18,1
– redyskonto weksli	230,3	202,1	-28,2	3,0	2,8
– lombardowy	613,7	11,2	-602,5	8,0	0,2
– przeterminowany (Bank Agrobank SA)	1,5	1,5	0,0	0,0	0,0

go kredytu były wysokie i wynosiły przykładowo: w styczniu 2,1 mld zł, we wrześniu 2,4 mld zł.

Szczegółową strukturę zadłużenia banków w NBP z tytułu kredytów refinansowych przedstawia tabela 2.

Rezerwa obowiązkowa

Rezerwa obowiązkowa w 1998 r. była wyliczana na podstawie średnich stanów depozytów złotych i walutowych z końców poszczególnych dekad miesiąca i odprowadzana w ostatnim dniu kalendarzowym następnego miesiąca. Rezerwa obowiązkowa utrzymywana była na rachunkach bieżących banków komercyjnych w NBP i w gotówce w kasach banków. Wymagane było utrzymanie średniego poziomu rachunku bieżącego w NBP, w ciągu miesiąca, nie niższego niż poziom rezerwy wymaganej na dany miesiąc. W 1998 r. maksymalny poziom gotówki w kasach banków, zadeklarowanej jako część rezerwy obowiązkowej, wynosił 10%. Począwszy od 1998 r., zgodnie z Ustawą o NBP, zlikwidowano rezerwę obowiązkową oprocentowaną, od której odsetki były uprzednio przekazywane na rachunek Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Z dniem 1 stycznia 1998 r. dokonano przelewu środków rezerwy obowiązkowej oprocentowanej na rachunki bieżące banków. Zostały one potraktowane jako rozliczenie rezerwy obowiązkowej nieoprocentowanej. Również od początku roku banki zostały zobowiązane do utrzymywania rezerwy obowiązkowej od środków pozyskanych z zagranicy na okres krótszy niż dwa lata.

Stopy rezerwy w omawianym okresie pozostawały na niezmiennym poziomie: od depozytów złotych płatnych na każde żądanie 20%, od depozytów złotych terminowych 11%, a od wszystkich depozytów walutowych 5%. Wysoki poziom stóp rezerwy obowiązkowej był uzasadniony utrzymywaniem się trwałej nadpłynności w systemie bankowym.

Na posiedzeniu w dniu 7 maja 1998 r. RPP postanowiła, że podstawę naliczania rezerwy obowiązkowej powinna stanowić średnia arytmetyczna stanu środków na rachunkach bankowych objętych rezerwą, obliczana ze wszystkich dni kalendarzowych miesiąca, a nie jak dotychczas średnia arytmetyczna stanów na koniec pierwszej i drugiej dekady oraz ostatni dzień miesiąca. Zmiana ta miała zastosowanie dopiero w stosunku do rezerwy obowiązkowej, odprowadzanej 28 lutego 1999 r. Nowy sposób naliczania ma na celu uszczelnienie systemu rezerwy obowiązkowej. W 1998 r. RPP prowadziła także prace, mające na celu obniżenie stóp rezerwy obowiązkowej.

Kształtowanie się zmian poziomu rezerwy obowiązkowej w 1998 r. przedstawia tabela 3.

Tabela 3. Rezerwa obowiązkowa w 1998 r. (w mln zł)

Wyszczególnienie	Stan na	Przyrost w ciągu kwartałów 1998 r.				Stan na
	31 XII 1997	I	II	III	IV	31 XII 1998
Rezerwa wymagana ogółem	17.054	581	879	1.943	814	21.271
z tego:						
- rezerwa na rachunku w NBP	15.430	464	797	1.785	682	19.158
- rezerwa nieoprocentowana	12.159	464	797	1.785	682	19.158
- rezerwa oprocentowana	3.271	0	0	0	0	0
- zapas gotówki w kasach banków	1.624	117	82	158	132	2.113

Środki rezerwy obowiązkowej na koniec 1998 r. wzrosły w porównaniu ze stanem na 31 grudnia 1997 r. o 4.217 mln zł, tj. o 24,7%, przy wzroście depozytów będących podstawą naliczania rezerwy o 24,1%. Wzrost rezerwy obowiązkowej ogółem wynikał przede wszystkim z wysokiej dynamiki depozytów złotych (wzrost o 28,5%). Depozyty walutowe wzrosły w ciągu roku o 8,9%.

Najwyższy wzrost rezerwy zanotowano w III kwartale 1998 r., o 11,4% w stosunku do końca 1997 r. przy wzroście depozytów o 19,8%, w tym depozytów złotych o 21,7%. Udział gotówki w kasach banków w rezerwie obowiązkowej na koniec 1998 r. wyniósł 9,9% w porównaniu z 9,5% na koniec 1997 r.

Kurs walutowy

Średnia stopa rezerwy na 31 grudnia 1998 r. osiągnęła poziom 11,8% i była o 0,1 pkt. proc. wyższa niż na 31 grudnia 1997 r. Efektywna stopa rezerwy, po odliczeniu gotówki, wyniosła 10,6% i była taka sama jak na koniec roku poprzedniego.

W 1998 r. nie zmienił się mechanizm ustalania kursu złotego wobec walut obcych. Nadal obowiązywała zasada pełzającej dewaluacji parytetu centralnego, służącego do określania dopuszczalnego przedziału wahań rynkowego kursu złotego. Dokonano jednak zmiany charakteru dotychczasowej polityki kursowej.

W 1998 r. polityka kursowa determinowana była przede wszystkim przez realizację celu inflacyjnego w trudnych uwarunkowaniach, na które składały się przede wszystkim: zmieniająca się sytuacja w zakresie nierównowagi zewnętrznej oraz utrzymująca się niestabilność na światowych rynkach finansowych. Wobec powyższych ograniczeń, przy otwartym już praktycznie rachunku kapitałowym bilansu płatniczego, polityka kursu walutowego tworzyła przede wszystkim warunki do skutecznej polityki pieniężnej. Dlatego też wyraźnie słabsze w stosunku do 1997 r. było bezpośrednie oddziaływanie na kurs złotego ze strony władzy monetarnej poprzez interwencje walutowe².

Mając na uwadze obserwowany spadek inflacji oraz konieczność oddziaływania na oczekiwania inflacyjne, Rada Polityki Pieniężnej trzykrotnie w 1998 r. obniżyła stopę miesięcznej dewaluacji kursu centralnego: z dniem 26 lutego obniżyła tempo dewaluacji złotego z 1% do 0,8%, 17 lipca do poziomu 0,6% i 10 września do poziomu 0,5% miesięcznie.

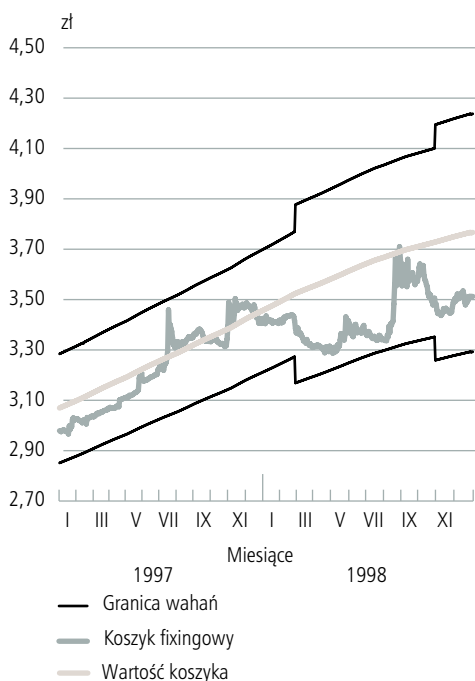
Jednocześnie, w celu zapewnienia większej elastyczności kursu walutowego, w 1998 r. RPP dwukrotnie podjęła decyzję o rozszerzeniu pasma wahań kursu złotego w stosunku do kursu centralnego: z dniem 26 lutego pasmo to zostało rozszerzone z $\pm 7\%$ do $\pm 10\%$, a z dniem 28 października do $\pm 12,5\%$. Bardziej skutecznej kontroli kształtowania się zagranicznego składnika bazy monetarnej, wzmocnieniu rynkowego charakteru kształtowania się kursu złotego, a także zwiększeniu ryzyka działań spekulacyjnych sprzyjała także decyzja z grudnia 1998 r. o zmianie zasad fixingu. Nowe zasady ograniczyły możliwość zawierania transakcji walutowych przez banki komercyjne w NBP poprzez wprowadzenie marży między kursem kupna i sprzedaży, skrócenie czasu składania ofert transakcyjnych do NBP i ograniczenie ich liczby.

Uelastycznienie polityki kursowej w sytuacji napływu zagranicznego kapitału do Polski stworzyło warunki do wyraźnego umocnienia złotego w 1998 r. Przeciętne odchylenie złotego od kursu parytetowego w kierunku aprecjacji wyniosło 5,6%, podczas gdy w 1997 r. wynosiło 0,9% (patrz wykres 3). Jednocześnie w obliczu pogłębiającej się integracji krajowego rynku finansowego z rynkami światowymi i przy zwiększeniu stopnia płynności kursu złotego poszerzył się zakres jego wahań.

Tendencja do aprecjacji złotego dominowała praktycznie w całym 1998 r. – poza okresem kryzysu finansowego w Rosji. Złoty umacniał się, zwłaszcza w pierwszej połowie roku, ze względu na relatywnie dużą aktywność inwestorów zagranicznych. Na przełomie sierpnia i września 1998 r., w efekcie kryzysu rosyjskiego, kurs złotego obniżył się do poziomu kursu parytetowego. Po relatywnie krótkotrwałej tendencji do osłabienia, złoty dość szybko ponownie umocnił się i do końca 1998 r. wykazywał tendencję do aprecjacji. Przeciętne odchylenie rynkowego kursu złotego od parytetu w kierunku aprecjacji kształtowało się od 4,6% w październiku do 7,7% w listopadzie i 6,7% w grudniu.

Nominalny efektywny kurs złotego uległ średniej rocznej deprecjacji o 5,3% w 1998 r. wobec 9,8% w 1997 r.; natomiast licząc grudzień do grudnia analogiczny miernik wartości złotego obniżył się o 3% w 1998 r., przy 11% w roku poprzednim. W 1998 r. kurs złotego wobec głównych dla polskiego rynku walut obcych uległ deprecjacji bardziej wobec dolara amerykańskiego średnio o 6,5%, a słabiej wobec marki niemieckiej – o 5,1%. Wynikało to

Wykres 3. Kursy złotego względem koszyka walut w latach 1997 – 1998

² W 1998 r. przeprowadzono 23 interwencje, skoncentrowane w I półroczu, wobec 39 w 1997 r.; średnia miesięczna wartość interwencji NBP w okresie od stycznia do lipca wynosiła 342 mln USD; w dalszej części roku całkowicie ich zaniechano.

przede wszystkim z umocnienia się w 1998 r. dolara wobec marki niemieckiej na rynku światowym.

Zmiany nominalnego kursu złotego miały także decydujący wpływ na wzrost realnej wartości polskiej waluty, który nastąpił przede wszystkim w pierwszej połowie 1998 r. W 1998 r. realny efektywny kurs złotego, mierzony przy wykorzystaniu cen produkcji sprzedanej przemysłu, uległ aprecjacji o 2,3% (licząc grudzień 1998 r. do grudnia 1997 r.), a mierzony cenami towarów i usług konsumpcyjnych wzmościł się o 4,1%. W 1997 r. odnotowano tymczasem realną deprecjację odpowiednio: o około 3,9% i 0,9%.

Zwiększenie płynności kursu walutowego pozwoliło stworzyć warunki dla skuteczniejszej polityki pieniężnej. Duże wahania kursu złotego mogły jednocześnie stanowić utrudnienie dla producentów dóbr, będących przedmiotem wymiany międzynarodowej. Spowodowało to jednak, że podmioty krajowe, zaangażowane w wymianę z zagranicą lub korzystające z kredytów dewizowych, zaczęły uświadamiać sobie istnienie ryzyka kursowego i wagę zabezpieczenia się przed nim. Sprzyjało to rozwojowi rynków terminowych.

Pomimo dużych wahań realnego kursu złotego i wyraźnej realnej aprecjacji w pierwszej połowie roku, w ujęciu średnim rocznym realna zmiana kursu złotego w 1998 r. w stosunku do roku poprzedniego nie była duża. Realny efektywny kurs złotego, mierzony za pomocą cen produkcji sprzedanej w działalności produkcyjnej, uległ aprecjacji jedynie o 1,4%, przy realnym wzmościeniu o 4,5%, mierzonym cenami konsumpcji (miernik ten gorzej jednak odzwierciedla wpływ zmian kursu na konkurencyjność wymiany międzynarodowej).

Istotne uelastycznienie systemu kursowego w 1998 r. i dopuszczenie do aprecjacji złotego pozwoliły w znaczny sposób zneutralizować potencjalnie inflacyjne skutki napływu zagranicznego kapitału i przyczynić się do realizacji celu polityki pieniężnej.

Działalność emisyjna

Pieniądz gotówkowy w obiegu

W 1998 r., podobnie jak w latach poprzednich, zmiany w kształtowaniu się wartości pieniądza gotówkowego w obiegu wykazywały wyraźne powiązanie z poziomem inflacji. Pieniądz gotówkowy w obiegu ogółem powiększył się o 2,9 mld zł, osiągając na koniec roku wartość blisko 34 mld zł, co odpowiadało rocznemu przyrostowi o 9,4%. Pieniądz gotówkowy w obiegu, liczony bez kas banków, osiągnął na dzień 31.12.1998 r. wartość 30,2 mld zł, tj. o 10,9% więcej w porównaniu ze stanem sprzed roku. Wzrost pieniądza gotówkowego w obiegu w 1998 r., liczony zarówno z kasami banków, jak i bez, był wyraźnie wolniejszy niż w roku poprzednim – wskaźniki wyniosły wówczas odpowiednio: 14,1% i 15,7%.

Porównanie dynamiki obiegu pieniądza gotówkowego ogółem oraz cen towarów i usług konsumpcyjnych w poszczególnych miesiącach 1998 r. obrazuje tabela 4.

Tabela 4. Dynamika obiegu pieniądza gotówkowego i cen towarów i usług konsumpcyjnych w poszczególnych miesiącach 1998 r.

Miesiąc	Obieg pieniądza gotówkowego ogółem w mln zł	Dynamika obiegu	Dynamika cen	Dynamika obiegu	Dynamika cen
		grudzień 1997 = 100		poprzedni miesiąc = 100	
Grudzień 1997	31.075,2	100,0	100,0	x	x
Styczeń 1998	29.295,7	94,3	103,1	94,3	103,1
Luty	30.061,0	96,7	104,9	102,6	101,7
Marzec	30.200,1	97,2	105,5	100,5	100,6
Kwiecień	31.715,5	102,1	106,3	105,0	100,7
Maj	31.635,7	101,8	106,7	99,7	100,4
Czerwiec	32.828,9	105,6	107,1	103,8	100,4
Lipiec	32.955,8	106,1	106,7	100,4	99,6
Sierpień	33.890,1	109,1	106,0	102,8	99,4
Wrzesień	33.256,4	107,0	106,9	98,1	100,8
Październik	33.155,7	106,7	107,6	99,7	100,6
Listopad	33.059,1	106,4	108,1	99,7	100,5
Grudzień	33.993,5	109,4	108,6	102,8	100,4

Kształtowanie się poziomu pieniądza gotówkowego w obiegu w kolejnych miesiącach 1998 r. wyraźnie wskazuje, że największy wzrost odnotowano w kwietniu, następnie od czerwca do sierpnia i w grudniu, co nosi znamiona sezonowości (zwiększone wypłaty w związku z układem dni świątecznych oraz letnim okresem wakacyjno-urlopowym). Z kolei analiza danych w układzie kwartalnym wskazuje, że najwyższy przyrost obiegu gotówki wystąpił w II kwartale – o 2,4 mld zł i w III kwartale – o 0,7 mld zł.

Mimo postępującego wzrostu wartości gotówki w obiegu należy podkreślić, iż udział tej pozycji w podaży pieniądza ogółem podlega powolnemu, aczkolwiek sukcesywnemu spadkowi. Zjawisko to jest skutkiem stopniowo rosnącej roli pieniądza bezgotówkowego (wśród ludności) i przejawia się w ostatnich latach szybkim rozwojem usług systemu bankowego, tak w zakresie oferowanych form rozliczeń bezgotówkowych, jak i nowych rodzajów oszczędzania. Ilustracją omawianego zjawiska jest udział gotówki w podaży pieniądza, który wynosił: w 1995 r. – 18,7%, w 1996 r. – 17,2% i w 1997 r. – 15,4%. W 1998 r. zaobserwowano utrzymywanie się spadkowej tendencji, bowiem według stanu na koniec roku udział ten wyniósł 13,7%. Zjawisko to wydaje się świadczyć o tym, iż w przyszłości rola gotówki w rozliczeniach będzie stopniowo maleć.

W ukształtowanej na koniec 1998 r. strukturze nominalowej obiegu gotówkowego banknoty stanowiły blisko 97%, a monety niewiele ponad 3% wartości obiegu. Struktura ta była niemal identyczna jak na koniec 1997 r. Nastąpił natomiast niewielki spadek udziału ilości banknotów, który na koniec

Inne zagadnienia związane z pieniądzem gotówkowym

1998 r. stanowił 13,8% (15,5% w 1997 r.) wszystkich znaków pieniężnych w obiegu. Wzrosła też – do 86,2% – ilość monet w obiegu gotówkowym z 84,5% na koniec roku poprzedniego.

Potrzeby obiegu gotówkowego zaspokajano dostawami znaków pieniężnych do systemu bankowego poprzez sieć Oddziałów Okręgowych NBP. Częstotliwość dostaw gotówki była zróżnicowana – przeważnie jeden lub dwa razy w miesiącu. Za pośrednictwem tych samych oddziałów wycofywano z obiegu i odbierano od banków zużyte i zniszczone w obiegu znaki pieniężne.

W 1998 r. nadal napływały do NBP niewielkie ilości starych znaków pieniężnych, wyemitowanych jeszcze przed denominacją, które z dniem 1 stycznia 1997 r. utraciły moc prawnych środków płatniczych. Znaki takie mogą być nadal wymieniane na obecnie obowiązujące banknoty i monety do końca 2010 r., wyłącznie w kasach banków.

Generalnie, stare znaki pieniężne zostały wymienione na nowe w latach 1995 -1996, tj. w okresie obowiązywania podwójnego obiegu gotówkowego. Na dzień 1 stycznia 1997 r. wartość starych znaków pieniężnych, które nie powróciły do kas NBP, stanowiła nieco ponad 3% wartości całego ówczesnego obiegu gotówkowego. Na koniec 1997 r. ich stan zmniejszył się do 0,86% wartości całego obiegu gotówki, a w ciągu 1998 r. spadł o kolejne 0,2 pkt. proc., osiągając na koniec 1998 r. już tylko 0,66% wartości gotówki będącej w obiegu. Biorąc pod uwagę fakt, że poza bankiem centralnym pozostają stare znaki pieniężne, głównie o niskich nominałach (których nie przedstawiono jeszcze do wymiany), perspektywy ich całkowitej wymiany są niewielkie, a temat ten będzie można niedługo uznać za wygasły.

Pod koniec 1998 r. Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych SA (PWPW SA) rozpoczęła produkcję i dostawy do NBP banknotów o nominałach 10 zł i 20 zł z wprowadzonej do obiegu, przy okazji denominacji, serii „Władcy polscy”. Banknoty drukowane są na papierze wyprodukowanym w PWPW SA. Wzór banknotów, zabezpieczenie przed fałszerstwami oraz parametry papieru są takie same jak w banknotach produkowanych wcześniej przez brytyjską wytwórnię Thomas De La Rue Ltd. W przyszłości PWPW SA podejmie produkcję pozostałych nominałów banknotów z serii „Władcy polscy”.

W roku sprawozdawczym NBP wyemitował monety okolicznościowe o charakterze kolekcjonerskim poświęcone 10 tematom emisyjnym. Były one kontynuacją tematów podjętych w latach poprzednich (m.in. seria królewska, zamki i pałace w Polsce, zwierzęta świata), a także poświęcone przypadającym w 1998 r. rocznicom: 20-lecia pontyfikatu Jana Pawła II, 200-lecia urodzin Adama Mickiewicza, 100-lecia odkrycia polonu i radu, 80. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości, 50. rocznicy uchwalenia Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, 45. rocznicy śmierci gen. bryg. Augusta Emila Fieldorfa oraz XVIII Zimowym Igrzyskom Olimpijskim w Nagano. W ramach tych tematów wyemitowano 20 rodzajów monet:

- 7 rodzajów monet ze stopu „Golden Nordic” o nominale 2 zł,
- 10 rodzajów monet srebrnych o nominałach 10 zł i 20 zł,
- 3 rodzaje monet złotych o nominałach 100 zł i 200 zł.

Ponadto kontynuowano podjętą przed trzema laty emisję monet złotych z wizerunkiem orła bielika (tzw. bulionowych) o nominałach 50 zł, 100 zł, 200 zł i 500 zł i wadze odpowiednio 1/10, 1/4, 1/2 i 1 uncji czystego złota przeznaczonych na cele lokacyjno-kolekcjonerskie. Wszystkie monety, zarówno powszechnego obiegu, jak i okolicznościowe, produkowała i dostarczała do Narodowego Banku Polskiego Mennica Państwowa SA.

Obsługa budżetu państwa

Obsługa rachunków budżetu państwa

Narodowy Bank Polski obsługuje rachunki budżetu państwa, tj. polecenia dysponentów środków budżetowych w zakresie gromadzenia, przekazywania oraz wydatkowania środków publicznych.

W 1998 r. bank centralny obsługiwał około 8.950 jednostek budżetu państwa, dla których prowadził około 17.450 rachunków, oraz około 700 jednostek organizacyjnych państwowych funduszy celowych, które posiadały około 900 rachunków w NBP. Liczba prowadzonych rachunków bieżących państwowych jednostek budżetowych zmniejszyła się w ciągu roku o około 1.500 – głównie w związku z przekształceniem państwowych zakładów opieki zdrowotnej w publiczne zakłady opieki zdrowotnej.

Na rachunkach budżetu wykonywane są operacje związane zarówno z dochodami, jak i wydatkami w formie bezgotówkowej i gotówkowej. Dokonywanie wypłat uwzględnia podstawową zasadę funkcjonowania rachunku bieżącego, zgodnie z którą wydatki mogą być dokonywane tylko do wysokości środków pieniężnych znajdujących się na tym rachunku.

Obsługa przez bank centralny budżetu państwa umożliwia monitorowanie stopnia wykorzystania limitów środków przyznaných poszczególnym dysponentom. Codziennie NBP przekazuje Ministerstwu Finansów sprawozdanie o stanie środków budżetu państwa, wysokości dochodów w układzie rodzajowym i poniesionych wydatkach ogółem oraz o stanie środków zgromadzonych na finansowanie deficytu budżetowego.

Jednostki organizacyjne NBP przekazywały środki z centralnego rachunku budżetu państwa na rachunki gmin w bankach krajowych z tytułów: udziałów gmin we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, subwencji ogólnej (w tym na zadania oświatowe), dotacji celowej z tytułu ulg i zwolnień ustawowych w podatku rolnym i leśnym oraz subwencji drogowej.

Wszelkie formy obsługi dokonywane są na koszt NBP i to zarówno w odniesieniu do dyspozycji realizowanych przez własne placówki terenowe, jak i placówki innych banków.

Pracochłonność obsługi budżetu państwa, mierzona liczbą transakcji rozliczeniowych, systematycznie wzrasta. W 1998 r. liczba transakcji wysłanych przez jednostki organizacyjne Narodowego Banku Polskiego, dotycząca zleceń płatniczych jednostek budżetu państwa i państwowych funduszy celowych, zmniejszyła się o 25%, zaś otrzymanych na rzecz tych podmiotów wzrosła o 125,2%. W 1997 r. wielkości te kształtowały się odpowiednio na poziomie: +19,4% oraz +18,5%. Mimo wzrostu liczby operacji realizowane są one przez NBP w jednodniowym cyklu rozliczeniowym.

Szczegółowe informacje dotyczące liczby obsługiwanych transakcji i ich dynamiki przedstawiono w tabeli 5.

Tabela 5. Liczba transakcji rozliczeniowych wysłanych i otrzymanych w latach 1997-1998

Okres	Liczba transakcji rozliczeniowych				Wskaźnik dynamiki	
	wysłane		otrzymane		1997 = 100	
	1997	1998	1997	1998	wysłane	otrzymane
I kwartał	1.235.162	868.123	1.699.450	3.650.160	70,2	214,8
II kwartał	1.391.829	1.089.231	1.908.707	4.622.025	78,3	242,2
III kwartał	1.357.752	1.036.701	2.082.639	4.741.418	76,4	227,7
IV kwartał	1.525.010	1.138.708	2.305.994	4.994.294	74,7	216,6
Razem	5.509.753	4.132.763	7.996.790	18.007.897	75,0	225,2

Podobnie jak w latach ubiegłych, w celu zarządzania bieżącą płynnością finansową Ministerstwo Finansów wykorzystywało możliwość dokonywania lokat terminowych w NBP. Zapadające lokaty wspomagały z reguły utrzymanie płynności budżetu w I połowie miesiąca. W 1998 r. utworzono ogółem 56 lokat o wartości nominalnej od 200 do 500 mln zł, na okresy od 7 do 50 dni. Oprocentowanie lokat budżetu uzależnione było od bieżącej sytuacji na rynku

pieniężnym i wahało się w granicach od 16,62% do 25,07%. Koszty NBP z tytułu odsetek od lokat terminowych budżetu państwa wyniosły w omawianym roku 198 mln zł.

Narodowy Bank Polski w 1998 r. prowadził prace przygotowawcze do organizacji obsługi bankowej i rozliczeń pieniężnych w zakresie:

- nowego systemu ubezpieczeń społecznych,
- prowadzenia rachunków państwowych jednostek budżetowych i państwowych funduszy celowych po wdrożeniu reformy administracji publicznej i wprowadzeniu trójstopniowego podziału terytorialnego państwa.

Obsługa obrotu skarbowymi papierami wartościowymi

W 1998 r. Narodowy Bank Polski jako agent emisji zorganizował 53 przetargi na bony skarbowe, które są jednym z podstawowych instrumentów finansowania deficytu budżetowego. Podaż bonów wyniosła 43,9 mld zł i była zdecydowanie niższa niż w 1997 r. (o 35,4%), zgłoszony popyt wyniósł zaś nominalnie 118,93 mld zł, był zatem o 59,1% większy niż w roku poprzednim. Szczegółowe informacje, dotyczące rozmiarów i struktury bonów skarbowych w 1998 r., zawiera tabela 6.

Tabela 6. Sprzedaż bonów skarbowych w 1998 r.

Rodzaj bonów	Oferta		3 : 2 w %	Sprzedaż				
	sprzedaży	zakupu		ogółem	zakup przez banki	6 : 5	5 : 2	5 : 3
	w mln zł			w mln zł				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
8-tygodniowe	1.800,0	3.856,2	214,2	1.800,0	1.393,3	77,4	100,0	46,7
13-tygodniowe	9.500,0	23.371,6	246,0	9.453,1	6.465,2	68,4	99,5	40,4
26-tygodniowe	5.800,0	15.685,6	270,4	5.400,8	3.476,6	64,4	93,1	34,4
52-tygodniowe	26.800,0	76.015,9	283,6	25.598,9	20.150,6	78,7	95,5	33,7
Razem	43.900,0	118.929,3	270,9	42.252,8	31.485,7	74,5	96,2	35,5

Niezależnie od organizowania przetargów na sprzedaż bonów skarbowych na rynku pierwotnym, Narodowy Bank Polski prowadził także w Centralnym Rejestrze Bonów Skarbowych (utworzonym 1 lipca 1995 r.) ewidencję transakcji dokonywanych na rynku wtórnym bonów. Na rynku tym nastąpił w 1998 r. dalszy, dynamiczny wzrost wartości oraz liczby zawieranych transakcji. Zarejestrowano 80.089 transakcji o łącznej wartości nominalnej 328.228,0 mln zł (obrotu netto). W stosunku do 1997 r. wartość obrotów była wyższa o 17,2%.

Drugim podstawowym instrumentem finansowania potrzeb pożyczkowych budżetu państwa była sprzedaż obligacji Skarbu Państwa. W 1998 r. Narodowy Bank Polski przeprowadził dla bezpośrednich uczestników Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych 41 przetargów na sprzedaż obligacji skarbowych. Ministerstwo Finansów na tych przetargach zaoferowało sprzedaż obligacji o wartości nominalnej 19.087,3 mln zł. Była to wartość o 23,8% mniejsza od podaży tych obligacji w 1997 r. W porównaniu z 1997 r. znacząco wzrósł popyt – o 183% do kwoty 53.810,1 mln zł. Sprzedano obligacje o wartości nominalnej 15.470,6 mln zł; tym samym wartość sprzedanych obligacji była w porównaniu z 1997 r. większa o 79,1%. Sprzedaż stanowiła 28,8% popytu zgłoszonego przez banki oraz 81,1% podaży zaoferowanej przez MF.

- W 1998 r. sprzedawano następujące rodzaje obligacji:
- obligacje jednoroczne: 2 przetargi – sprzedaż na kwotę 38,5 mln zł (oferta Ministerstwa Finansów 200,0 mln zł, popyt 214,2 mln zł),
 - obligacje trzyletnie: 12 przetargów – sprzedaż na kwotę 2.756,8 mln zł (oferta Ministerstwa Finansów 3.400,0 mln zł, popyt 6.029,2 mln zł),
 - obligacje 2- i 5-letnie: 12 przetargów – sprzedaż na kwotę 8.668,8 mln zł (oferta Ministerstwa Finansów 10.100,0 mln zł, popyt 36.042,5 mln zł),
 - obligacje 5-letnie asymilacyjne: 7 przetargów – sprzedaż na kwotę 2.697,8 mln zł (oferta Ministerstwa Finansów 3.237,4 mln zł, popyt 8.761,0 mln zł),
 - obligacje 10-letnie: 8 przetargów – sprzedaż na kwotę 1.309,0 mln zł (oferta Ministerstwa Finansów 2.150,0 mln zł, popyt 2.763,5 mln zł).

Działalność dewizowa

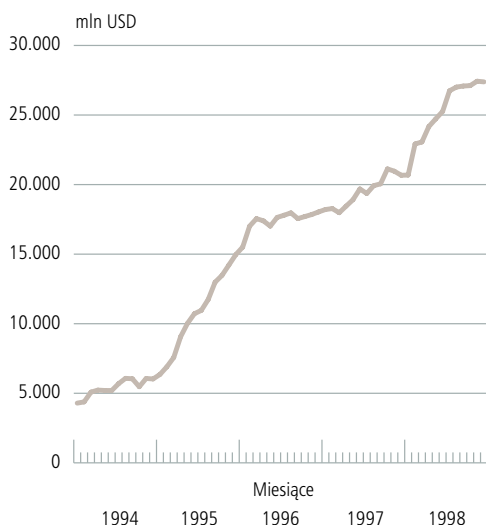
Gospodarka rezerwami dewizowymi

W 1998 r. wartość rezerw dewizowych wzrosła o 6,7 mld USD, osiągając na koniec roku 27,4 mld USD. W porównaniu z zanotowanymi w 1997 r. zmianami poziomu rezerw ich przyrost był wyższy o 4 mld USD.

Wysoki przyrost rezerw – porównywalny z rekordowym w 1995 r. (choć o 2,3 mld USD niższy) – był przede wszystkim wynikiem wysokiego salda netto transakcji dokonywanych z bankami krajowymi podczas sesji fixingowych i interwencji banku centralnego. Na poziom rezerw dewizowych miało również wpływ kształtowanie się kursu dolara oraz wzrost wartości aktywów inwestycyjnych utrzymywanych w formie papierów wartościowych.

Procentowy udział głównych składników wpływających do rezerw oraz wydatkowanych z rezerw jest przedstawiony w tabeli 7.

Wykres 4. Poziom rezerw oficjalnych brutto w latach 1994 -1998 (w ujęciu miesięcznym)

Wykres 5. Salda transakcji fixingowych i interwencyjnych NBP oraz odchylenie kursu złotego od parytetu wg daty waluty (w ujęciu miesięcznym)

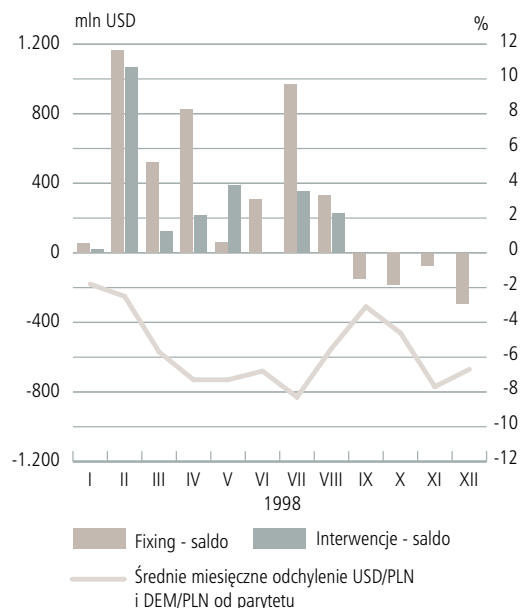

Tabela 7. Procentowy udział głównych składników wpływających na poziom rezerw dewizowych

Podwyższające poziom rezerw	Udział w %	Obniżające poziom rezerw	Udział w %
Zakup walut od banków krajowych	84,3	Sprzedaż walut bankom krajowym	76,8
Wpływy wynikające ze zleceń		Płatności wynikające ze zleceń	
Ministerstwa Finansów	3,5	Ministerstwa Finansów	15,8
Wpływy z kredytów będących w gestii NBP	0,2	Splaty kredytów będących w gestii NBP	0,3
Przychód uzyskany z inwestowania rezerw	7,3	Płatności związane z inwestowaniem rezerw	0,9
Inne wpływy	5,7	Inne płatności	6,2

Transakcje wymiany walut z podmiotami krajowymi zamknęły się nadwyżką zakupu nad sprzedażą w wysokości 5,9 mld USD, z czego większość (59,6%) pochodziła z operacji fixingowych. Wpływy i płatności wynikające ze zleceń Ministerstwa Finansów zamknęły się saldem ujemnym na kwotę 1,1 mld USD. Największe płatności z tego tytułu były realizowane w marcu i wrześniu (łącznie 52,8%) i wiązały się z obsługą zadłużenia wobec Klubu Paryskiego. Ważnym elementem składowym, wpływającym na poziom rezerw, była zagraniczna sprzedaż akcji Telekomunikacji Polskiej SA w IV kwartale 1998 r. – wpływ z tego tytułu wyniósł 0,7 mld USD.

Wartość obrotów NBP z bankami krajowymi w ramach transakcji fixingowych i interwencyjnych wzrosła w stosunku do 1997 r. o 77,9%, osiągając 22,6 mld USD. Złożyły się na to: wyższy o 78,5% zakup walut obcych, a także wyższa o 76,9% ich sprzedaż. Podobnie jak w roku poprzednim, zdecydowana większość (64,4%) operacji zawieranych na rynku krajowym dokonywana była w USD, a pozostałe 35,6% w DEM.

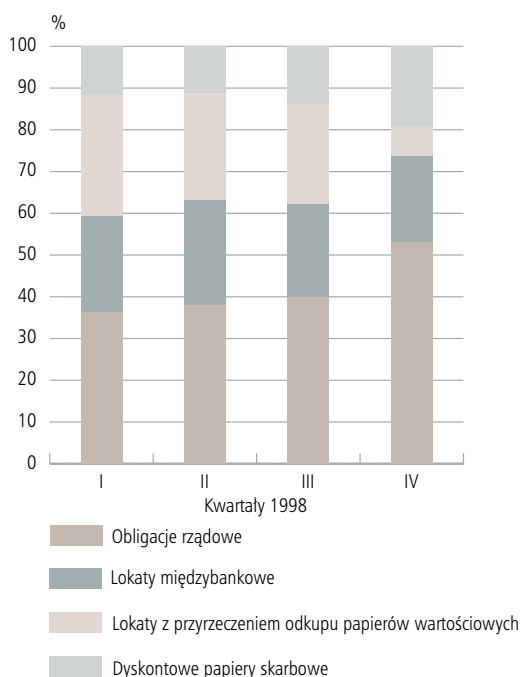
Znaczny wzrost obrotów podczas fixingu (o 79,5% w porównaniu z 1997 r.) był naturalną konsekwencją rozwoju krajowego rynku walutowego, stymulowanego decyzjami Rady Polityki Pieniężnej, liberalizującej mechanizm ustalania kursu złotego. O dynamice polskiego forexu świadczy skala wzrostu dziennych obrotów – z ponad 600 mln USD w 1997 r. do szacowanych na koniec 1998 r. 3 mld USD. Wzrost nadwyżki zakupu walut obcych nad ich sprzedażą podczas sesji fixingowych, o 72,6%, i interwencji, o 93,9%, był wynikiem zarówno większej aktywności podmiotów rynku krajowego, jak i nasilenia się presji aprecjacyjnej na wartość złotego.

Narodowy Bank Polski w ramach zarządzania rezerwami dewizowymi kieruje się następującymi zasadami:

- osiągnięcia najwyższego stopnia bezpieczeństwa inwestycyjnego,
- zapewnienia niezbędnego stopnia płynności,
- maksymalizacji dochodu w stosunku do dopuszczalnego stopnia ryzyka.

Realizacja pierwszej z powyższych zasad polegała zarówno na doborze instrumentów inwestycyjnych o możliwie najwyższym stopniu bezpieczeństwa (rządowe papiery wartościowe, emisje agencji rządowych), jak i doborze oraz odpowiedniej dywersyfikacji partnerów inwestycyjnych o możliwie najwyższym standingu finansowym. Realizacja zasady utrzymania odpowiedniego

Wykres 6. Udział instrumentów inwestycyjnych w rezerwach (średnio w kwartałach)

Zmiany organizacji obrotu dewizowego

stopnia dyspozycyjności rezerw była ściśle uwarunkowana zabezpieczeniem środków walutowych na płatności wynikające z zobowiązań międzynarodowych Polski (obsługa zadłużenia zewnętrznego, utrzymywanie płynności rozliczeń handlu zagranicznego), zapewnieniem płynności wewnętrznego rynku walutowego oraz realizacją polityki kursowej poprzez dokonywanie interwencji na krajowym rynku walutowym.

W związku z powyższym rezerwy dewizowe były inwestowane w instrumenty bezpieczne i o wysokim stopniu płynności. Wydzielona część rezerw była utrzymywana w instrumentach rynku pieniężnego o rocznym maksymalnym horyzoncie czasowym (dyskontowe papiery skarbowe, lokaty z przyrzeczeniem odkupu papierów wartościowych, lokaty międzybankowe), z czego część nie mogła być przedmiotem żadnych operacji ograniczających możliwość dysponowania. Pozostałą część rezerw stanowiły rządowe papiery wartościowe o dłuższym od poprzednich horyzoncie czasowym, nieprzekraczającym jednak 10 lat. Średni horyzont inwestycyjny całości rezerw wyniósł około 2 lat. Instrumenty dłużne, wchodzące w skład rezerw, były przedmiotem inwestycji kombinowanych securities lending (jednoczesnego zawierania transakcji repo i reverse repo). Transakcje wymiany walutowej były wykorzystywane do utrzymywania obowiązującej struktury walutowej rezerw bądź obsługi zadłużenia zagranicznego.

Środki dewizowe zarządzane przez NBP utrzymywane były w dwóch podstawowych portfelach inwestycyjnych o różnych parametrach, wynikających głównie z ich horyzontu inwestycyjnego.

Zrealizowany w 1998 r. dochód z działalności inwestycyjnej wyniósł 1,1 mld USD, a przy uwzględnieniu dochodów niezrealizowanych do końca roku, lecz naliczonych z inwestycji w toku, czyli tzw. dochodów okresów przyszłych – 1,4 mld USD.

W związku ze staraniami Polski o przystąpienie do Unii Europejskiej, jak również o członkostwo w Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) od kilku lat prowadzone były prace dostosowawcze m.in. w zakresie ustawodawstwa dewizowego. Tak jak w latach poprzednich, przedstawiciele NBP brali udział w trwających już od 1996 r. pracach nad projektem ustawy Prawo dewizowe. W początkach 1998 r. projekt ustawy przekazany został pod obrady Parlamentu i prace nad tym projektem kontynuowane były już w ramach komisji parlamentarnych, na posiedzeniach, w których przedstawiciele NBP również brali czynny udział. Ustawa została uchwalona przez Parlament 18 grudnia 1998 r.

Nowa ustawa Prawo dewizowe, zgodnie z założeniami polityki dewizowej Państwa, potwierdziła pełną swobodę zawierania transakcji bieżących w obrocie z zagranicą. Utrzymała jednak ograniczenia w zakresie obrotu kapitałowego, w szczególności w części dotyczącej dokonywania przez rezydentów za granicą i nierezydentów w kraju transakcji portfelowych krótkoterminowych oraz transakcji na obszarze pochodnych instrumentów finansowych. Ograniczenia te są wyrazem realizowanej przez polskie władze polityki dewizowej, polegającej na stopniowym dochodzeniu do pełnej liberalizacji obrotu dewizowego, a ich zakres w pewnym stopniu był kształtowany pod wpływem oceny przyczyn i skutków kryzysów walutowych, zarówno czeskiego, jak i azjatyckiego. Stąd też uzasadnione było wbudowanie w przepisy dewizowe zabezpieczeń, umożliwiających częściowe zawieszenie posunięć liberalizacyjnych w sytuacjach nadzwyczajnych zagrożeń dla realizacji polityki pieniężnej. Ponadto, ustawa dewizowa wprowadziła zasadę równorzędności formalnoprawnej waluty polskiej z walutami wymiennymi, co oznacza możliwość rozliczenia transakcji dopuszczonych przez przepisy dewizowe zarówno w walucie obcej, jak i w walucie polskiej oraz dokonywania transferu za granicę waluty polskiej bez konieczności wymiany na walutę wymienną (zewnętrzna wymiennalność złotego).

Prawo dewizowe reguluje także zasady obrotu dewizowego, tryb przeprowadzania kontroli dewizowej oraz właściwości organów w sprawach dewizowych.

Kontrola dewizowa, indywidualne zezwo- lenia oraz upoważnie- nia dewizowe

Działalność kontrolną w podziale na zakres kontroli oraz wykonujące ją jednostki organizacyjne NBP w 1998 r. przedstawia tabela 8.

Tabela 8. Liczba dokonanych kontroli w 1998 r. w podziale na zakres i jednostki wykonujące

Zakres kontroli	Liczba kontroli		
	Centrala NBP	oddziały okręgowe	ogółem
Kontrole działalności banków upoważnionych			
do dokonywania czynności obrotu dewizowego	7	158	165
Kontrole realizacji indywidualnych zezwoleń dewizowych	11	623	634
Kontrole działalności kantorów walutowych	–	3.181	3.181
Kontrole działalności kantorów złota dewizowego i platyny dewizowej	–	46	46
RAZEM	18	4.008	4.026

W 1998 r. Narodowy Bank Polski przeprowadzał w bankach upoważnionych do dokonywania czynności obrotu dewizowego kontrole planowe i poza planem. Kontrole pozaplanowe były przeprowadzane m.in. przez Departament Zagraniczny na zlecenie Zarządu NBP w związku z wnioskiem jednego z banków o rozszerzenie uprawnień dewizowych oraz na zlecenie Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego. Ponadto, z uwagi na odnotowany przez bank centralny wzmóżony skup walut w lutym 1998 r., na wniosek Departamentu Polityki Pieniężno-Kredytowej, Departament Zagraniczny dokonał analizy realizowanych przez 8 banków transakcji walutowych na rynku międzybankowym.

Nieprawidłowości stwierdzone przez Narodowy Bank Polski w trakcie kontroli w bankach można podzielić na 4 grupy:

- 1) naruszenie przepisów dewizowych, w tym:
 - niedopełnienie przez banki obowiązku sprawowania kontroli dewizowej w zakresie czynności obrotu dewizowego dokonywanych za ich pośrednictwem,
 - sprzedaż przez banki i/lub transfer walut obcych bez tytułu płatności,
 - nieprawidłowości w zakresie prowadzenia rachunków walutowych i rachunków zagranicznych wolnych,
 - nieprawidłowości w zakresie gotówkowych transakcji skupu walut;
- 2) uchybienia formalne w zakresie przestrzegania procedur dotyczących sprawowania przez banki kontroli dewizowej i jej skuteczności; spośród odnotowanych uchybień, ponad połowa przypadków dotyczyła braku adnotacji „za zgodność z oryginałem” na dokumentach będących podstawą realizacji zleceń płatniczych;
- 3) naruszenia postanowień zarządzenia Prezesa NBP i uchwały Komisji Nadzoru Bankowego, dotyczących szczegółowych zasad postępowania i powinności banków w przypadkach „prania” pieniędzy.
- 4) inne nieprawidłowości, między innymi dotyczące naruszeń regulacji wewnętrznych banków.

Działalność kontrolną NBP w zakresie realizacji indywidualnych zezwoleń dewizowych w 1998 r. przedstawia tabela 9.

Tabela 9. Liczba skontrolowanych zezwoleń dewizowych w 1998 r.

Czynności obrotu dewizowego	Liczba skontrolowanych zezwoleń dewizowych		Ogółem
	Centrala NBP	oddziały okręgowe	
Wywóz bądź przekaz walut za granicę	17	255	272
Nabycie akcji/udziałów w spółkach z siedzibą za granicą	17	331	348
Otwarcie i posiadanie rachunku w banku za granicą	5	100	105
Inne czynności obrotu dewizowego	23	131	154
RAZEM	62	817	879

Nieprawidłowości z zakresu realizacji indywidualnych zezwoleń dewizowych można podzielić na następujące:

- 1) naruszenie przepisów dewizowych – dokonanie czynności obrotu dewizowego wbrew warunkom zezwolenia dewizowego lub bez wymaganego zezwolenia dewizowego;
- 2) niewywiązywanie się z obowiązków nałożonych decyzją dewizową – niedopełnienia takich wymogów nałożonych decyzją, jak:
 - poinformowanie NBP o sposobie realizacji decyzji dewizowej,
 - nadesłanie kopii umowy kredytowej,
 - poinformowanie NBP o odstąpieniu w części lub całości od realizacji decyzji dewizowej.

Działalność gospodarczą, polegającą na kupnie i sprzedaży walut obcych, prowadziło – według stanu na dzień 31 grudnia 1998 r. – 3.535 kantorów walutowych oraz 64 kantory złota dewizowego i platyny dewizowej. W przeprowadzonych kontrolach działalności kantorów, wśród pierwszego typu 47% wykazało różnego rodzaju nieprawidłowości (głównie o charakterze formalnym), w drugim typie – 63%. Za nieprzestrzeganie przepisów uchylono 53 zezwolenia.

W 1998 r., działając z upoważnienia Prezesa NBP, dyrektorzy oddziałów okręgowych, Głównego Oddziału Walutowo-Dewizowego w Warszawie oraz Departamentu Zagranicznego w Centrali NBP wydali łącznie 4.209 decyzji.

Obsługa kredytów zagranicznych zaciągniętych przez NBP i Rząd RP

W 1998 r. kontynuowana była obsługa kredytów Banku Światowego zaciągniętych przez NBP w 1990 r. na realizację programów *Rozwój przemysłu i Rozwój przemysłu rolno-spożywczego*. W ramach obsługi tych kredytów nadzorowano spłaty banków z tytułu udostępnienia im środków. W lipcu 1998 r. NBP spłacił przedterminowo kredyt na realizację programu *Rozwój przemysłu*, w związku z czym wygasły zobowiązania wobec Banku Światowego.

Tabela 10. Wykorzystanie kredytów zaciągniętych przez NBP

Wyszczególnienie	Kwota wykorzystanych środków		Spłata kapitału		Zadłużenie na 31XII
	ogółem	1998	ogółem	1998	1998
MBOiR (w mln USD)	147,5	–	147,5	28,1	0,0
Rozwój przemysłu	75,9	–	75,9	28,1	0,0
Rozwój przemysłu rolno-spożywczego	71,6	–	71,6	0,0	0,0
Natexis Banque (w mln FRF)	265,6	2,6	88,8	33,3	176,8
Rozwój spółek polsko-francuskich	235,8	2,6	81,4	25,9	154,4
Współpraca w dziedzinie bankowości	29,8	–	7,4	7,4	22,4

Narodowy Bank Polski w ramach linii kredytowej Natexis Banque udostępnił bankom uczestniczącym kolejne kredyty w wysokości 11,7 mln FRF, z przeznaczeniem na rozwój spółek polsko-francuskich (w tym: na modernizację i rozbudowę fabryk oraz na zakup we Francji maszyn, urządzeń, a także całych linii technologicznych).

W 1998 r. Narodowy Bank Polski kontynuował obsługę zobowiązań zagranicznych rządu RP. We wrześniu między bankiem centralnym i Ministerstwem Finansów został podpisany Protokół nr 2, uzgadniający stan zobowiązań budżetu państwa wobec Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju, Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju oraz Europejskiego Banku Inwestycyjnego na dzień 31 grudnia 1997 r.

Administrowanie kredytami zagranicznymi

W 1998 r. środki kredytu *Rozwój instytucji finansowych* były udostępnione na finansowanie – będących w końcowym stadium realizacji – przedsięwzięć automatyzacji banków uczestniczących w programie. Wykorzystanie środków wyniosło 29,6 mln USD.

NBP, pełniąc funkcję agenta finansowego rządu, nadzorował spłaty zobowiązań podmiotów krajowych z tytułu przyznanych im środków kredytowych, na podstawie zawartych umów: z Narodowymi Funduszami Inwestycyjnymi,

*Fundusz Prywatyzacji
Banków Polskich (FPBP)*

którym udostępniono środki kredytu *Prywatyzacja i restrukturyzacja* oraz z bankami korzystającymi z kredytu *Rozwój rolnictwa*.

Komitet Operacyjny FPBP wyraził w kwietniu 1998 r. zgodę na wypłatę części kapitałowej Funduszu. Zgodnie z ustaleniami rządu RP z rządami krajów uczestniczących, w czerwcu NBP dokonał wypłaty środków zgromadzonych na rachunku FPBP w kwocie 352,8 mln USD, która została przeznaczona na przedterminowy wykup obligacji restrukturyzacyjnych serii A.

W ramach uzgodnień z rządami: Australii, Finlandii, Japonii, Szwecji i USA, rząd Polski uzyskał ponadto zgodę na wypłatę części odsetkowej i przeznaczenie jej na dokapitalizowanie PZU. Wypłaty zostały dokonane w lipcu i sierpniu 1998 r.

Współpraca międzynarodowa Narodowego Banku Polskiego

Działania zmierzające do dostosowania polskiego systemu bankowego do wymogów Unii Europejskiej

Na przełomie marca i kwietnia 1998 r. Polska została oficjalnie zaproszona do negocjacji o członkostwo w Unii Europejskiej (UE). Pierwszy etap przed rozpoczęciem właściwych negocjacji to proces przeglądu prawa (tzw. *screening*), którego celem jest dokonanie analizy porównawczej zgodności prawa polskiego i wspólnotowego (*acquis communautaire*). Proces *screeningu* – rozłożony na lata 1998-1999 – został podzielony na 29 obszarów tematycznych, z których 6 dotyczy bezpośrednio NBP. Są to: statystyka, ochrona konsumenta, swoboda przepływu kapitału, unia gospodarcza i walutowa, swoboda świadczenia usług oraz finanse i budżet. Przedstawiciele banku centralnego aktywnie uczestniczyli zarówno w pracach przygotowawczych, jak również w samym procesie *screeningu*.

W związku z przygotowaniem UE do wprowadzenia euro i kluczowymi decyzjami w tym zakresie, podjętymi na szczycie UE w Brukseli w maju 1998 r., w czerwcu została powołana w NBP Komisja ds. Ustalenia i Realizacji Zadań Związanych z Wprowadzeniem euro. Przewodniczącym został Wiceprezes NBP, zaś w jej skład weszli dyrektorzy departamentów Centrali NBP. Zadaniem Komisji była identyfikacja potencjalnych problemów, mogących dotknąć NBP w chwili wprowadzenia euro w UE, określenie ich istoty i wyznaczenie departamentów odpowiedzialnych za rozwiązanie problemów oraz określenie działań, nieleżących w kompetencji NBP, które powinny zostać podjęte przez instytucje zewnętrzne. W trakcie prac został ustalony *Harmonogram działań NBP związanych z wprowadzeniem euro*, obejmujący m.in. problematykę kursów walutowych, rezerw dewizowych, prowadzenia rachunków i operacji bankowych, systemów płatności, statystyki, problematykę księgową i prawną. Komisja zrealizowała powierzone jej zadania przed terminem wprowadzenia euro, tj. przed 1 stycznia 1999 r. Przed tą datą NBP przekazał również do systemu bankowego stosowne informacje, umożliwiające przygotowanie się do wprowadzenia euro.

Jednym z ustalonych przez Komisję zadań, które powinny być zrealizowane w związku z wprowadzeniem euro, była zmiana składu koszyka walutowego. Rada Ministrów w porozumieniu z Radą Polityki Pieniężnej podjęła decyzję o zmianie z dniem 1 stycznia 1999 r. składu koszyka walutowego – z pięciowalutowego na dwuwalutowy, tj. EUR/USD (55%/45%).

W październiku rozpoczął działalność Komitet ds. Przygotowania NBP do Integracji Europejskiej, funkcjonujący pod przewodnictwem Prezesa NBP i składający się z dyrektorów wybranych departamentów Centrali NBP. Celem powołania Komitetu była koordynacja działań podejmowanych wewnątrz banku centralnego, zmierzających do przygotowania go do wymogów, wynikających z przyszłego członkostwa Polski w UE. Zadania Komitetu to m.in. ocena zjawisk zachodzących w UE z punktu widzenia banku centralnego, inicjowanie i ocena działań zmierzających do przygotowania NBP do wymogów UE, monitorowanie prac Europejskiego Banku Centralnego w kontekście przyszłego członkostwa NBP w Europejskim Systemie Banków Centralnych, analiza przebiegu i wyników *screeningu* w obszarach dotyczących NBP. Prowadzono również prace na rzecz dostosowania rachunkowości banku centralnego do standardów, obowiązujących w Europejskim Systemie Banków Centralnych.

W grudniu uchwalona została nowa ustawa Prawo dewizowe, która uwzględnia zarówno fakt wprowadzenia euro w Unii Europejskiej, jak również wyznacza kierunek przemian związanych z koniecznością liberalizacji przepływu kapitału, wynikającego z postanowień Traktatu w Maastricht. Przedstawiciele NBP brali aktywny udział w pracach nad przygotowaniem tej ustawy.

Z końcem 1998 r. zakończyło prace – działające w strukturze NBP – Biuro Programów Phare (PMU), zajmujące się sprawami związanymi z programami pomocowymi UE.

Współpraca z międzynarodowymi instytucjami finansowymi

Zgodnie z Ustawą o Narodowym Banku Polskim, Prezes NBP reprezentował władze monetarne naszego kraju na cyklicznych spotkaniach: Banku Światowego, Międzynarodowego Funduszu Walutowego, Rady Gubernatorów Euro-

pejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju oraz Rady Gubernatorów Banku Rozrachunków Międzynarodowych.

Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW)

W styczniu 1998 r. MFW podjął decyzję o podwyższeniu udziałów organizacji ze 146 mld SDR do 212 mld SDR w celu dostosowania polityki kredytowej do aktualnych potrzeb swoich członków. W wyniku tej operacji kwota członkowska Polski zwiększyła się do 1.369 mln SDR.

Zgodnie z artykułem IV statutu, regulującym stosunki z Polską, oraz odrębnymi ustaleniami z MFW, w 1998 r. miały miejsce misje Funduszu, oceniające sytuację gospodarczą Polski, politykę podatkową i zarządzanie podatkami.

Na zaproszenie NBP, we wrześniu przybyła misja MFW. Przedstawiciele Funduszu spotkali się z Prezesem i Wiceprezesem NBP, członkami Rady Polityki Pieniężnej, a także z urzędnikami Ministerstwa Finansów i reprezentantami kilku banków komercyjnych. Tematem rozmów była polityka pieniężna i kursowa, jej wpływ na wzrost gospodarczy, stopę inflacji i stopień zaangażowania kapitału obcego w Polsce.

Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju (Bank Światowy)

W związku z kryzysami: azjatyckim, brazylijskim i rosyjskim, oraz z uwagi na potrzebę współpracy międzynarodowej w zakresie przeciwdziałania kryzysom finansowym, w kwietniu 1998 r. odbyło się w Waszyngtonie nadzwyczajne spotkanie ministrów finansów i prezesów banków centralnych. Organizatorami spotkania byli: Sekretarz Skarbu USA i Przewodniczący Rady Gubernatorów Systemu Rezerwy Federalnej. W obradach uczestniczyli przedstawiciele kierownictwa MFW, Banku Światowego, OECD oraz BIS. Na zaproszenie organizatorów w spotkaniu brali udział: Prezes i Wiceprezes NBP. Kolejne nadzwyczajne spotkanie miało miejsce podczas dorocznego spotkania MFW i Banku Światowego, na którym dokonano oceny kroków podjętych dla wzmocnienia międzynarodowego systemu finansowego oraz możliwości rozszerzenia międzynarodowej współpracy w tym zakresie.

Podczas spotkania trzy grupy robocze, powołane w kwietniu 1998 r., przedstawiły sprawozdania z przeprowadzonych badań, które były punktem wyjścia do dalszych rozważań na temat międzynarodowej pomocy w sytuacjach kryzysowych. Przedmiotem obrad były również następujące zagadnienia:

- określenie polityki, która umożliwiłaby krajom skorzystanie z międzynarodowych przepływów kapitałowych w sposób bezpieczny i długotrwały,
- przekształcanie MFW w taki sposób, aby mógł bardziej efektywnie stawiać czoło nowym rodzajom kryzysów finansowych poprzez minimalizowanie ich częstotliwości, ostrości oraz kosztów społecznych z nich wynikających,
- możliwość nadzwyczajnej pomocy finansowej dla krajów, będących w sytuacji kryzysowej.

Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOiR)

W czasie Dorocznego Spotkania Rady Gubernatorów EBOiR w Kijowie w maju 1998 r. ważnym tematem poruszonym w czasie wystąpień i dyskusji delegatów poszczególnych krajów była nowa waluta europejska – euro oraz potencjalny wpływ jej wprowadzenia na gospodarkę krajów Europy Środkowej i Wschodniej. Ponadto zwracano uwagę na nowe wyzwanie stojące przed bankiem, czyli konieczność wspierania przez tę instytucję powiązań ekonomicznych, tworzących się między krajami regionu.

Delegacja NBP odbyła wiele spotkań z przedstawicielami zagranicznych instytucji finansowych, zainteresowanych inwestycjami w Polsce. Prezes NBP spotkała się również z Prezesem Narodowego Banku Ukrainy. Rozmowy dotyczyły przedmiotu działania banku centralnego oraz współpracy między NBP a NBU.

Działania na rzecz systemu bankowego

Działalność legislacyjna

W zakresie działalności legislacyjnej dokonano przeglądu wszystkich prawnych aktów wykonawczych, wydanych na podstawie przepisów ustaw z 1989 r.: Prawo bankowe i o Narodowym Banku Polskim. Celem tych działań było wyeliminowanie aktów sprzecznych z rozwiązaniami prawnymi, zawartymi w nowych ustawach, które nałożyły na Prezesa NBP obowiązek wykonania takiego przeglądu. Dokonanie przeglądu miało nastąpić w okresie od dnia 1 stycznia 1998 r., tj. dnia wejścia w życie obydwu ustaw, do dnia 30 czerwca 1999 r. Obowiązek ten Prezes NBP wykonał już w kwietniu 1998 r., zamieszczając w Dzienniku Urzędowym NBP obwieszczenia, zawierające wykazy obowiązujących w dalszym ciągu aktów wykonawczych. W czasie przeglądu dokonano analizy 24 aktów prawnych.

Ustawa z 1997 r. o NBP wyposażyła w kompetencje prawotwórcze organy banku centralnego: Radę Polityki Pieniężnej i Zarząd, a także Komisję Nadzoru Bankowego poprzez przeniesienie części dotychczasowych kompetencji Prezesa NBP. W okresie do dnia 30 czerwca 1998 r. organy te, już jako samodzielne podmioty prawotwórcze, wydały we wskazanym terminie wszystkie niezbędne wykonawcze akty prawne, zastępujące akty prawne Prezesa NBP.

W całym 1998 r. przygotowano, zaopiniowano i przedłożono do podpisu 99 aktów prawnych, wydanych przez organy banku centralnego i Komisję Nadzoru Bankowego na podstawie ustaw: o Narodowym Banku Polskim i Prawo bankowe oraz innych ustaw. W przedstawionej liczbie istotne znaczenie dla organizacji działalności banku centralnego mają uchwały Zarządu NBP, dotyczące: zasad i trybu udzielania pełnomocnictw w zakresie praw i obowiązków majątkowych, działalności legislacyjnej oraz obsługi prawnej.

Działalność statystyczno-analityczna

Począwszy od 1994 r. informacja statystyczna, napływająca do banku centralnego zarówno z systemu bankowego, jak i ze źródeł pozabankowych, gromadzona jest w jednej komórce organizacyjnej. Integracja bazy informacyjnej usprawniła organizację przepływu i przetwarzania danych, stwarzając jednocześnie możliwości kompleksowej analizy zjawisk gospodarczych do celów prowadzenia polityki pieniężnej. Najważniejsze zadania w tym obszarze obejmują:

- gromadzenie i bieżącą analizę miesięcznej informacji bilansowej banków,
- zbieranie w okresach dekadowych, kompilację i interpretację danych o wybranych elementach aktywów i pasywów banków pod kątem obserwacji przebiegu zjawisk pieniężnych,
- gromadzenie w okresach dekadowych i miesięcznych informacji niezbędnych do zestawiania bilansu płatniczego, analizę poszczególnych składników bilansu płatniczego w powiązaniu z innymi agregatami pieniężnymi,
- przetwarzanie i interpretację informacji, dotyczących sytuacji finansowej przedsiębiorstw,
- prace nad doskonaleniem sposobów zbierania i przetwarzania danych, a także metodyką wyliczania kategorii monetarnych na podstawie zbieranych informacji oraz wypracowanie przejrzystych dla odbiorców sposobów prezentacji i publikacji danych.

Efektem tych prac są materiały analityczne i publikacje skierowane do odbiorców zarówno w NBP, jak i poza nim. W 1998 r. w NBP przygotowywano kwartalne opracowania, dotyczące bilansu płatniczego, które następnie po zaakceptowaniu przez Prezesa NBP (opracowanie roczne po rozpatrzeniu przez Zarząd NBP) przekazywane były do Sejmu oraz Rady Ministrów. We wrześniu zakończone zostały prace nad *Bilansem płatniczym na bazie transakcji oraz bilansem aktywów i pasywów zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej za 1997 rok*. Po zaakceptowaniu przez Zarząd NBP dokument ten został przesłany do wiadomości członkom Rady Ministrów oraz przedstawicielom innych urzędów centralnych. W materiale tym po raz pierwszy zamieszczono pełne zestawienie

tw. międzynarodowej pozycji inwestycyjnej, sporządzone zgodnie ze standardami Międzynarodowego Funduszu Walutowego.

Miesięczny bilans płatniczy sporządzany jest na podstawie informacji z banków komercyjnych. Służy on m.in. do oceny sytuacji płatniczej Polski oraz stanowi podstawę dokonywania oceny i podejmowania decyzji w zakresie polityki gospodarczej państwa.

Produktem prac statystycznych prowadzonych w NBP jest również tzw. bilans skonsolidowany systemu bankowego, zestawiany co miesiąc, sporządzany na podstawie informacji bilansowych przesyłanych przez banki, jak również pochodzących z NBP. Dokument ten jest podstawą podejmowania decyzji w ramach prowadzenia polityki monetarnej oraz ważnym źródłem informacji o systemie bankowym. Umożliwia on śledzenie kształtowania się agregatów monetarnych, ocenę sytuacji finansowej banków, śledzenie rozwoju rynku finansowego w Polsce, w szczególności nowych instrumentów stosowanych przez polskie banki. Jednolity system informacyjny, stworzony na potrzeby banku centralnego, umożliwia także wypełnianie obowiązków statystycznych wobec organizacji międzynarodowych, których Polska jest członkiem, tj. MFW, Banku Światowego, OECD oraz innych międzynarodowych instytucji finansowych.

Bieżącą obserwację zjawisk pieniężnych umożliwia system informacji przyspieszonej, obejmującej operacje krajowe oraz należności i zobowiązania zagraniczne banków.

NBP przywiązuje także dużą wagę do informowania otoczenia ekonomicznego o kształtowaniu się kategorii pieniężnych, za które jest odpowiedzialny. Realizacji tego celu służą przede wszystkim miesięczne publikacje, jak *Biuletyn Informacyjny NBP* oraz *Informacja Wstępna*. Materiały te zawierają podstawowe dane o sytuacji pieniężnej i gospodarczej kraju i rozprowadzane są w szerokim kręgu odbiorców w kraju i za granicą. Szczególnie dużym zainteresowaniem i uznaniem wśród odbiorców cieszy się wydawana w wersji dwujęzycznej *Informacja Wstępna*, w której dane za ostatni miesiąc pochodzą z systemu informacji przyspieszonej, dzięki czemu publikacja ta wydawana jest w krótkim czasie po okresie sprawozdawczym. *Biuletyn Informacyjny NBP* od 1997 r. wydawany jest w zmienionej formie; obecnie trwają prace nad dalszym rozszerzeniem zakresu prezentowanych w nim informacji.

Istotną zmianę jakościową w zakresie polityki informacyjnej NBP stanowiło opracowanie własnej strony w Internecie. Strona taka uruchomiona została w grudniu 1998 r. i zawiera między innymi wiele informacji statystycznych zarówno bieżących, jak i dotyczących lat poprzednich. Umożliwiło to szybsze, niż dotychczas, przekazywanie informacji odbiorcom. Istotne jest także, że media elektroniczne umożliwiły jednoczesny i równoprawny dostęp dla wszystkich odbiorców – warunek ten podkreślany jest wielokrotnie przez liczne organizacje międzynarodowe, w tym zwłaszcza MFW. W najbliższym czasie zostanie wzbogacona o niezbędne wyjaśnienia metodologiczne. W chwili obecnej opisy danych (tzw. matadane), zawierające informacje na temat zakresu, terminów oraz sposobów udostępniania danych, zawarte są w biuletynie elektronicznym, opracowanym przez MFW w ramach systemu SDDS (The Special Data Dissemination Standard), do którego Polska przystąpiła w 1996 r. Celem tej inicjatywy było zwiększenie dostępności kompleksowych i przekazywanych terminowo danych oraz stworzenie tym samym podstawy do prowadzenia lepszej polityki makroekonomicznej oraz sprawniejszego funkcjonowania rynków finansowych. Rok 1998 był ostatnim rokiem tzw. okresu przejściowego, kiedy finalizowane były prace zmierzające do osiągnięcia pełnej zgodności z wymogami systemu SDDS.

Prace w zakresie sprawozdawczości bankowej, prowadzone w 1998 r. w NBP, polegały na dalszym doskonaleniu zakresu i trybu zbierania z banków informacji. Zmieniona została między innymi droga obiegu sprawozdań przygotowywanych przez banki spółdzielcze – wyeliminowano ogniwo pośrednie w tym obiegu, tj. oddziały okręgowe NBP.

NBP prowadzi okresowe badania sektora przedsiębiorstw. Badania te służą zarówno ocenie sytuacji przedsiębiorstw, jak też stanowią podstawę do formułowania opinii na temat ogólnej koniunktury ekonomicznej. W badaniach

Rozwój systemu płatniczego Informacje ogólne

uczestniczy około 250 podmiotów wytypowanych przez oddziały okręgowe. Oddziały okręgowe przygotowują tzw. noty koniunkturalne, których celem jest przedstawianie informacji o poziomie koniunktury i regionalnych zjawiskach ekonomicznych.

Zmiany organizacyjne, które miały miejsce w NBP w 1998 r., dotyczyły również obszaru funkcjonowania polskiego systemu płatniczego. W celu skoncentrowania problematyki związanej z funkcjonowaniem systemu płatniczego w jednym departamencie, z dniem 1 lipca 1998 r. dotychczasowy Departament Rachunków Banków został przekształcony w Departament Systemu Płatniczego. Zakres zadań ustalony dla DSP objął całość zagadnień prowadzonych wcześniej przez DRB oraz niektóre zadania przejęte z Departamentu Operacyjno-Rachunkowego (m.in. projektowanie zasad przeprowadzania rozrachunków międzybankowych oraz rozliczeń pieniężnych za pośrednictwem banków, zasad otwierania i prowadzenia rachunków banków oraz organizowanie systemu rozliczeń pieniężnych i prowadzenie analiz i badań w zakresie funkcjonowania krajowego systemu płatniczego) i z Departamentu Technologii Bankowej (m.in. prowadzenie i koordynowanie prac normalizacyjnych w NBP, z wyłączeniem zagadnień związanych z wymianą dokumentu elektronicznego oraz informatyzacją czynności biurowych i archiwizacją dokumentów elektronicznych). Działania podejmowane przez DSP związane są więc przede wszystkim z funkcjonowaniem i rozwojem polskiego systemu płatniczego (m.in. zadania analityczne, legislacyjne i operacyjne) oraz analizowaniem działania systemów płatniczych w innych krajach.

Uchwałą Zarządu NBP, w czerwcu powołano Radę ds. Systemu Płatniczego, jako organ opiniodawczo-doradczy Zarządu. Do podstawowych obowiązków Rady należy:

- analizowanie i dokonywanie oceny polskiego systemu płatniczego oraz uregulowań prawnych z tego zakresu,
- podejmowanie przedsięwzięć, mających na celu integrowanie działań sektora bankowego w zakresie systemu płatniczego,
- formułowanie propozycji działań, mających na celu m.in. adaptację polskiego systemu płatniczego do wymogów Unii Europejskiej,
- minimalizację ryzyka systemowego w polskim systemie płatniczym,
- usprawnienie obrotu płatniczego i zwiększenie jego bezpieczeństwa, promowanie obrotu bezgotówkowego.

Przewodniczącym Rady jest Pierwszy Zastępca Prezesa NBP, wiceprzewodniczącym – Prezes Zarządu Związku Banków Polskich, zaś członkami – przedstawiciele czterech banków komercyjnych, Ministerstwa Finansów, BPT TEL-BANK SA, Poczty Polskiej, Krajowej Izby Rozliczeniowej SA, Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych SA. Sekretarzem Rady jest Dyrektor Departamentu Systemu Płatniczego NBP. W II półroczu 1998 r. Rada odbyła dwa posiedzenia, na których m.in. przedyskutowano kierunki rozwoju systemu SORBNET – polskiego systemu RTGS, analizowano opracowanie nt. polskiego systemu płatniczego dla Europejskiego Banku Centralnego oraz rozpatrywano propozycje Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych SA nt. rozwoju rozliczeń rynku kapitałowego w Polsce. Z inicjatywy Krajowej Izby Rozliczeniowej SA rozpoczęto prace nad rozpoznaniem i wyeliminowaniem barier prawnych – uniemożliwiających powszechne odejście od dokumentu papierowego w rozliczeniach pieniężnych.

Jednym z nowych, podjętych w NBP działań było przygotowanie, na zaproszenie Europejskiego Banku Centralnego, projektu publikacji na temat systemu płatniczego w Polsce, w formie podobnej do analogicznych opisów systemów płatniczych w krajach UE, tzw. *Blue Book*. Przygotowanie ww. publikacji wymagało podjęcia szeroko zakrojonych prac przygotowawczych, polegających między innymi na zebraniu informacji statystycznych z banków oraz z innych instytucji finansowych, dokonujących rozliczeń i odpowiednim opracowaniu szeregu danych statystycznych, dotyczących funkcjonowania polskiego systemu płatniczego.

Przedstawiciel NBP brał udział w procesie przeglądu prawa dotyczącego transferów transgranicznych i płatności elektronicznych, tzw. *sceeningu*, w ra-

Obsługa rachunków bieżących banków

mach prac Międzyresortowego Zespołu ds. Przygotowania Negocjacji o Członkostwo Polski w Unii Europejskiej.

Przedstawiciele NBP aktywnie uczestniczyli również w pracach różnych gremiów działających przy ZBP, związanych z rozwojem infrastruktury systemu bankowego, oraz ze standaryzacją i normalizacją na rzecz sektora bankowego. Prace prowadzone były m.in. w ramach Komitetu Sterującego ds. Rozwoju Infrastruktury Bankowej, Normalizacyjnej Komisji Problemowej nr 271 ds. Bankowości i Bankowych Usług Finansowych, Komitetu ds. Systemów Płatniczych, Grupy Roboczej ds. Standaryzacji Dokumentów Bankowych oraz Rady Wydawców Kart Bankowych.

Na koniec grudnia 1998 r. w NBP prowadzono rachunki bieżące dla 71 banków, bezpośrednich uczestników systemu wymiany zleceń płatniczych, dokonywanej za pośrednictwem Krajowej Izby Rozliczeniowej SA. W porównaniu ze stanem sprzed roku liczba tych rachunków zwiększyła się o jeden.

W omawianym roku wprowadzono istotne zmiany w obsłudze rachunków bieżących banków w NBP. Wiązało się to z wdrażaniem modułu bankowego systemu SORBNET, umożliwiającego elektroniczną wymianę danych między bankami a NBP, z wykorzystaniem poczty elektronicznej jako drogi komunikacyjnej. Wprowadzanie modułu bankowego, które następowało etapowo w 8 grupach banków, rozpoczęło się na początku marca, a zakończyło w połowie grudnia. Na koniec grudnia 1998 r. wszystkie banki mające rachunek bieżący w NBP korzystały z modułu bankowego systemu SORBNET, umożliwiającego przekazywanie zleceń płatniczych oraz otrzymywanie informacji o saldzie i obrotach na rachunku.

Istotną zmianą, mającą wpływ na przeprowadzanie rozrachunków międzybankowych w Centrali NBP, było wejście w życie z dniem 1 grudnia 1997 r. zarządzenia Prezesa NBP w sprawie rezerwy obowiązkowej banków. Zgodnie z tym zarządzeniem, z początkiem 1998 r. zostały zamknięte rachunki rezerwy obowiązkowej oprocentowanej, a środki na nich zgromadzone przelano na rachunki bieżące banków lub rachunki rezerwy obowiązkowej nieoprocentowanej (w przypadku banków, dla których bank centralny nie prowadzi rachunku bieżącego). Przeksięgowania te spowodowały znaczny wzrost stanu środków na rachunkach bieżących banków, co miało z kolei pozytywny wpływ na sprawność dokonywania rozrachunków międzybankowych.

Kształtowanie się średniej dziennej wielkości środków pieniężnych na rachunkach bieżących banków w NBP w poszczególnych miesiącach 1997 i 1998 r. przedstawia tabela 11.

Tabela 11. Kształtowanie się średniej dziennej wielkości środków pieniężnych na rachunkach bieżących banków w NBP w poszczególnych miesiącach 1997 i 1998 r. (w mln zł)

Miesiąc	Średnia dzienna wielkość środków pieniężnych na rachunkach bieżących w poszczególnych miesiącach danego roku	
	1997	1998
Styczeń	6.857,5	15.508,6
Luty	7.326,4	15.822,6
Marzec	8.063,4	15.744,5
Kwiecień	8.088,0	16.037,1
Maj	8.409,0	16.255,9
Czerwiec	8.773,9	16.518,2
Lipiec	9.104,1	16.960,7
Sierpień	9.359,1	17.487,1
Wrzesień	9.668,4	17.788,0
Październik	9.833,9	18.680,9
Listopad	10.094,9	19.169,9
Grudzień	10.453,6	19.269,4

Nadzór bankowy

Nowe ramy prawne funkcjonowania nadzoru bankowego

Działania Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego w 1998 r. należy przede wszystkim rozpatrywać w kontekście uchwalonych przez Parlament w dniu 29 sierpnia 1997 r. ustaw: Prawo bankowe i o Narodowym Banku Polskim. Weszły one w życie z dniem 1 stycznia 1998 r. i wprowadziły poważne zmiany w zakresie podstaw prawnych funkcjonowania banków oraz zasad sprawowania nadzoru bankowego.

Nadzór nad działalnością banków sprawuje, nie będąca organem NBP, Komisja Nadzoru Bankowego (KNB), której organizację i sposób działania określa Ustawa o NBP. Z dniem 1 stycznia Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego (GINB) został organem wykonawczym Komisji, będąc jednocześnie jednostką wydzieloną organizacyjnie w strukturze NBP. GINB, zgodnie z ustawą, wykonuje i koordynuje określone przez Komisję zadania. GINB jest podwójnie podporządkowany: w sprawach nadzoru nad działalnością banków – KNB, we wszystkich pozostałych sprawach, wynikających ze strukturalnych związków z NBP, Zarządowi Banku.

W związku z wejściem w życie nowych ustaw bankowych, które obok przedstawionych wyżej uregulowań wymusiły konieczność przejścia przez GINB personelu i zadań z oddziałów okręgowych NBP w zakresie wykonywania nadzoru bankowego, wprowadzona została również nowa struktura organizacyjna GINB. Z uwagi na fakt, iż określenie szczegółowego trybu działania GINB jest ściśle związane z zasadami organizacji nadzoru bankowego oraz z racji usytuowania GINB w strukturze organizacyjnej NBP, prace nad nową organizacją nadzoru prowadzone były równoległe przez Zarząd NBP. W wyniku tych prac Zarząd NBP określił m.in. zasady funkcjonowania Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego w *Regulaminie Organizacyjnym Narodowego Banku Polskiego*. Regulamin wszedł w życie z dniem 1 lipca, a na jego podstawie Generalny Inspektor Nadzoru Bankowego wydał decyzję w sprawie *Regulaminu organizacji pracy w Generalnym Inspektoracie Nadzoru Bankowego*. Ostatecznie wewnętrzna organizacja GINB została przyjęta przez Komisję Nadzoru Bankowego w drodze uchwały w sierpniu 1998 r.

W nowej strukturze organizacyjnej rozdzielono poszczególne rodzaje zadań poprzez wyraźne wyodrębnienie pięciu wyspecjalizowanych pionów: licencyjnego, polityki nadzorczej, analitycznego, inspekcyjnego i spółdzielczego. W ramach tych pionów powołane zostały następujące biura: Licencji Bankowych, Polityki Nadzorczej, Analiz Systemu Bankowego, Inspekcji, Bankowości Spółdzielczej.

W wyniku zmian organizacyjnych GINB przejął zadania oddziałów okręgowych w zakresie zadań nadzorczych nad bankami. Pracownicy tych oddziałów stali się pracownikami GINB. Wydziały/zespoły właściwych oddziałów okręgowych NBP wraz z podległymi im komórkami organizacyjnymi zostały włączone do Biura Inspekcji i obecnie funkcjonują jako wydziały/zespoły GINB.

Na dzień 31 grudnia 1998 r. w Generalnym Inspektoracie Nadzoru Bankowego zatrudnionych było ogółem 499 pracowników, w tym 310 osób w wewnętrznych komórkach organizacyjnych GINB w terenie.

GINB, na mocy Ustawy o NBP, wykonuje i koordynuje decyzje i określone przez Komisję Nadzoru Bankowego zadania. Niezależnie od powyższego Przewodniczący KNB – działając z jej upoważnienia, zgodnie z przyjętym *Regulaminem* w okresie między posiedzeniami Komisji – podjął 434 decyzje w sprawach niezastrzeżonych do wyłącznej kompetencji Komisji. O podjętych przez Przewodniczącego decyzjach (zgodnie z art. 27 ust. 4) Komisja była każdorazowo informowana na najbliższym posiedzeniu.

Łącznie, w 1998 r. Komisja Nadzoru Bankowego w toku odbytych posiedzeń, po przygotowaniu i przedstawieniu przez GINB stosownych materiałów, podjęła 18 uchwał i zarządzeń z upoważnienia ustawowego – w sprawach dotyczących regulacji nadzoru bankowego i zasad działalności banków – oraz 113 uchwał w sprawach indywidualnych – w ramach kompetencji.

Działalność licencyjna

W 1998 r. do Komisji Nadzoru Bankowego wniesione zostały 4 wnioski w sprawie utworzenia kas oszczędnościowo-budowlanych oraz 2 wnioski w sprawie utworzenia banków hipotecznych.

Najistotniejszym problemem, uniemożliwiającym zakończenie prowadzonego procesu licencyjnego banków – kas oszczędnościowo-budowlanych, był brak ustawowego zapewnienia warunków bezpiecznego działania kasom, które miały powstać, co mogłoby narazić je na ryzyko utraty płynności finansowej i nie gwarantowałyby bezpieczeństwa uczestnikom oszczędzania w kasach³.

W 1998 r. zakończone zostało postępowanie w sprawie utworzenia banku hipotecznego. Jego wyniki stanowią podstawę do podjęcia w 1999 r. stosownej uchwały przez Komisję Nadzoru Bankowego o utworzeniu banku hipotecznego pod nazwą „Rheinhyp – BRE Bank Hipoteczny SA” z siedzibą w Warszawie.

W 1998 r. – po przeprowadzeniu kontroli przygotowania do prowadzenia działalności – trzy banki otrzymały zezwolenie na rozpoczęcie działalności operacyjnej, zaś jeden bank, który w 1997 r. uzyskał zezwolenie na rozpoczęcie działalności w ograniczonym zakresie, uzyskał pozytywną opinię GINB co do rozszerzenia zakresu działania. W omawianym roku zgłoszono do rozpatrzenia 249 wniosków w sprawie zmiany statutu, z czego 105 wniosków o wydanie zezwolenia na zmianę statutów złożyły banki w formie spółki akcyjnej, a 144 wnioski – banki spółdzielcze. Wydaniem decyzji Komisji Nadzoru Bankowego zostało zakończone postępowanie w sprawie 93 wniosków banków – spółek akcyjnych i 108 wniosków banków spółdzielczych.

Wnioski banków – spółek akcyjnych w głównej mierze związane były z dostosowaniem treści statutów do nowej ustawy, dotyczyły także rozszerzenia zakresu prowadzonej działalności o nowe usługi finansowe, podwyższenia kapitału akcyjnego banku, zmiany nazwy banku, uprawnień do reprezentowania oraz uprzywilejowania akcji co do prawa głosu.

Do Komisji Nadzoru Bankowego wpłynęło w 1998 r. 75 wniosków rad nadzorczych banków w sprawie wyrażenia zgody na powołanie prezesów zarządów oraz członków zarządów banków.

Komisja wydała 20 uchwał, wyrażających zgodę na powołanie prezesów zarządów banków, oraz 21 uchwał, wyrażających zgodę na powołanie członków zarządów banków. Wydana została także 1 opinia Prezesa Narodowego Banku Polskiego w sprawie powołania kandydata na stanowisko prezesa zarządu banku regionalnego.

W 1998 r. do Komisji Nadzoru Bankowego wpłynęło 40 wniosków zarządów banków w sprawie wydania zezwolenia na nabycie przez inwestorów tzw. silnych pakietów akcji banków, z czego 24 sprawy zakończyły się wydaniem uchwały wyrażającej zgodę na nabycie silnych pakietów akcji. Pozostałe wnioski znajdują się w toku rozpatrywania.

Ponadto, do czasu przekazania zadań związanych z rozpatrywaniem wniosków o udzielenie upoważnień dewizowych do Departamentu Zagranicznego, tj. do dnia 1 lipca 1998 r., rozpatrzono 4 wnioski banków ubiegających się o uzyskanie upoważnień dewizowych.

Działalność regulacyjna

Wejście z dniem 1 stycznia 1998 r. w życie nowych ustaw: Prawo bankowe, o NBP oraz o listach zastawnych i bankach hipotecznych, wiązało się z obowiązkiem wydania przez Komisję Nadzoru Bankowego – jako organ upoważniony – aktów wykonawczych do tych ustaw, w celu umożliwienia prawidłowego ich funkcjonowania. GINB jako organ wykonawczy Komisji przygotowywał projekty aktów wykonawczych i występował z wnioskami o ich uchwalenie.

Ponadto, w zakresie tego obszaru wypracowano w GINB i przekazano bankom rekomendację, dotyczącą podstawowych kryteriów stosowanych

³ Zagrożenie to ma swoje źródło w treści przepisu art. 9 ust. 1 pkt. 5 ustawy z dnia 5 czerwca 1997 r. o kasach oszczędnościowo-budowlanych i wspieraniu przez państwo oszczędzania na cele mieszkaniowe. Obliguje on kasę, by już w zawieranej umowie docelowego oszczędzania określiła termin wypłacenia kredytu, stanowiąc jednocześnie w ust. 2, iż umowa docelowego oszczędzania nie może zawierać ograniczeń w obowiązku kasy udzielania kredytu mieszkaniowego, jeżeli oszczędzający wypełni określone w umowie warunki. Trwające w Sejmie prace nad nowelizacją tej ustawy mają wyeliminować te zagrożenia.

przez Komisję Nadzoru Bankowego przy ocenie regulaminów wyceny nieruchomości wydawanych przez banki hipoteczne. Proces rekomendowania określonych i oczekiwanych przez nadzór bankowy zachowań banków został zapoczątkowany w 1996 r. GINB zakłada, że proces ten będzie kontynuowany w 1999 r. W omawianym roku działania GINB w zakresie ustalania zasad bezpiecznego funkcjonowania banków koncentrowały się również na pełnym wprowadzeniu w życie przepisów ustawy o listach zastawnych i bankach hipotecznych.

Przedstawiciele GINB współuczestniczyli w trwających w Ministerstwie Finansów pracach nad nowelizacją ustawy o kasach oszczędnościowo-budowlanych i wspieraniu przez państwo oszczędzania na cele mieszkaniowe. GINB zgłosił wiele propozycji do nowelizacji, mających na celu umożliwienie sprawowania należytego nadzoru nad tego typu bankami, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki ich działalności.

W 1998 r. kontynuowano również prace międzyresortowe nad przygotowaniem projektu ustawy, powołującej do życia instytucję zajmującą się systemowo przeciwdziałaniem praniu brudnych pieniędzy. Przedstawiciele GINB brali aktywny udział w pracach zespołu pracującego nad tym projektem.

Perspektywa członkostwa Polski w Unii Europejskiej uruchomiła procesy prawnego i organizacyjnego dostosowania polskiego nadzoru bankowego do partnerstwa w strukturach europejskich. Procesy dostosowawcze w tym zakresie stanowiły jedno z ważniejszych zadań GINB w 1998 r., przy jednoczesnym stałym uwzględnianiu zmian zachodzących w samej Unii i w jej systemie usług finansowych.

W ramach procesu przygotowawczego do integracji z Unią Europejską, Generalnemu Inspektoratowi powierzono analizę stopnia dostosowania regulacji nadzorczych do Dyrektyw Unii Europejskiej. W wyniku tej analizy opracowano listę, stanowiącą podstawę screeningu wielo- i dwustronnego. Przedstawiciele nadzoru uczestniczyli w posiedzeniach Komisji Europejskiej, dokonując prezentacji stanu prac nad dostosowaniem polskiego nadzoru bankowego do wymogów Unii. Prace GINB zostały dobrze ocenione zarówno przez kierownictwo polskiej delegacji na sesje przeglądowe, jak i przez ekspertów Komisji Europejskiej. W trakcie prac określono kierunki dalszego rozwoju regulacji nadzorczych w ramach procesu dostosowawczego.

W 1998 r. GINB nadzorował również procesy przygotowania banków do problemu informatycznego *Roku 2000*, a także systematycznie zwiększał efektywność i jakość nadzoru nad działalnością banków, ze szczególnym uwzględnieniem ryzyka związanego z nowymi instrumentami i produktami bankowymi, pojawiającymi się na rynku.

Podjęto także wstępne prace zmierzające do wprowadzenia zmian ustawowych, które są niezbędne do sprawowania efektywnego nadzoru, a także zapewnią możliwość kompleksowego podejścia do instytucji finansowych w ramach nadzoru skonsolidowanego.

W 1998 r. GINB współpracował w utworzeniu ramowego projektu porozumienia z zagranicznymi organami nadzoru bankowego oraz KPWiG.

Działalność analityczna

W ramach zadań analitycznych, działalność i sytuacja finansowa sektora bankowego okresowo były poddawane kompleksowym analizom.

Jednym z obowiązków nadzoru bankowego jest analiza sytuacji ekonomicznej sektora bankowego. Realizując to zadanie, GINB sporządzał w okresach kwartalnych oceny sytuacji ekonomicznej banków, przeznaczone dla członków Komisji Nadzoru Bankowego, Rady Polityki Pieniężnej i Zarządu NBP. *Ocena sytuacji ekonomicznej banków w 1997 r.* została dodatkowo przekazana przedstawicielom najwyższych organów władzy i administracji państwowej, w tym m.in. Prezydentowi RP, Prezesowi Rady Ministrów, Marszałkom Sejmu i Senatu oraz Prezesowi Najwyższej Izby Kontroli.

Na podstawie powyższych materiałów opracowano cztery syntetyczne oceny sytuacji finansowej banków, zawierające najistotniejsze informacje dotyczące funkcjonowania systemu bankowego w poszczególnych okresach, przeznaczone dla szerokiego kręgu odbiorców.

Nadzór zobowiązany jest także do monitorowania sytuacji finansowej banków, co było realizowane przez przygotowywanie w GINB obszernych i kompleksowych kwartalnych ocen i analiz kondycji banków.

W 1998 r. regularnie odbywały się spotkania przedstawicieli GINB z prezesami i członkami zarządów banków, członkami rad nadzorczych banków, strategicznymi akcjonariuszami banków oraz biegłymi rewidentami, badającymi sprawozdania finansowe banków.

Oddzielnego omówienia wymaga nadzór nad bankami problemowymi oraz rola nadzoru bankowego w procesie sanacji banków. W końcu 1998 r., na podstawie ustawy Prawo bankowe, zobowiązano dwa banki do wdrożenia procesów naprawczych i opracowania stosownych programów postępowania naprawczego. Jednocześnie, ze względu na zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne, niektóre z banków zostały zobowiązane do zweryfikowania założeń wcześniej opracowanych programów, zaś jeden bank sam wystąpił z taką inicjatywą.

Na koniec roku 11 banków w formie spółek akcyjnych realizowało działania naprawcze, które uzyskały akceptację przed wejściem w życie nowej ustawy bankowej. Z tej liczby trzy banki realizowały działania sanacyjne dla przejętych przedsiębiorstw bankowych. W latach 1991-1998 20 banków w formie spółek akcyjnych pomyślnie zakończyło realizację programów naprawczych, w tym trzy banki w 1998 r. NBP nadal wspierał działania sanacyjne 5 banków komercyjnych, udzielając im wsparcia finansowego na podstawie podpisanych w latach 1993-1994 porozumień. Łączne zaangażowanie z tego tytułu (wykup obligacji i pomoc w formie kredytu wekslowego), według stanu na 31.12.1998 r. wynosiło 308,4 mln zł⁴.

Na dzień 31 grudnia 214 banków spółdzielczych realizowało programy naprawcze bądź łączeniowe po przejęciu banków o złej kondycji finansowej. Dla 9 banków spółdzielczych programy naprawcze znajdowały się w fazie opracowywania bądź analizowania przez GINB lub banki regionalne/zrzeszające. Realizację programów naprawczych w 1998 r. rozpoczęły dodatkowo 23 banki spółdzielcze, a zakończyło – 97.

Bank centralny uczestniczył też w procesie restrukturyzacji sektora banków spółdzielczych. W 1998 r. uruchomiono pomoc finansową w postaci taniego kredytu wekslowego, na podstawie uchwały Sejmu RP z dnia 11 stycznia 1996 r., tylko dla 1 banku komercyjnego przejmującego bank spółdzielczy. Wynikało to z faktu, iż procedura formalna przy uruchomieniu pomocy została rozpoczęta w okresie poprzednim, zakończenie nastąpiło zaś dopiero na początku 1998 r. Łącznie, w latach 1994-1998, wykonując rezolucję i uchwały Sejmu RP, a także decyzję Zarządu NBP z 1994 r., wspierano procesy przejęcia 26 banków spółdzielczych przez 12 banków w formie spółek akcyjnych i 85 banków spółdzielczych przez 67 banków spółdzielczych. W 28 przypadkach⁵ pomoc (w kwocie 30.770 tys. zł), w związku z zakończeniem działań sanacyjnych przejętych przedsiębiorstw bankowych, została całkowicie zwrócona. Według stanu na dzień 31 grudnia 1998 r., zaangażowano w restrukturyzację sektora banków spółdzielczych, z tytułu udzielonej pomocy wekslowej, 95,18 mln zł.

Na podstawie Ustawy o NBP, Zarząd NBP kontynuował działania, mające na celu wspieranie procesów sanacji banków w formie zwolnienia z obowiązku utrzymywania i odprowadzania środków rezerwy obowiązkowej. I tak:

- w 1998 r. z tej formy pomocy skorzystało 19 banków spółdzielczych, a wysokość zwolnionych środków rezerwy obowiązkowej wynosiła 30,4 mln zł; w 9 bankach spółdzielczych wznowiono zwolnienie w związku z kontynuacją przez te banki działań sanacyjnych; kwota zwolnionych środków rezerwy obowiązkowej dla tej grupy banków wyniosła 9,4 mln zł;
- w przypadku banków w formie spółek akcyjnych w 1998 r. zwolnienie środków rezerwy obowiązkowej uzyskał jeden bank, w związku z prze-

⁴ Bez uwzględnienia kredytu refinansowego przeterminowanego, udzielonego w 1994 r. dla Banku Agrobank SA.

⁵ 23 banki zwróciły całkowicie kredyt wekslowy, zaś 5 banków częściowo spłaciło zobowiązania z tytułu kredytu wekslowego.

jęciem banku spółdzielczego, przy czym kwota zwolnionych środków rezerwy ustalona została od wysokości przejętych depozytów banku spółdzielczego.

Ogółem do końca 1998 r. z tej pomocy korzystały 23 banki w formie spółek akcyjnych i 240 banków spółdzielczych, kwota zwolnionych środków wynosiła zaś (na datę zwolnienia) 752,6 mln zł, z tego 541,84 mln zł przypadało na banki komercyjne, a 210,77 mln zł na banki spółdzielcze. Zwolnienie z obowiązku odprowadzania i utrzymywania rezerwy obowiązkowej wygasło w 9 bankach komercyjnych na kwotę 34,66 mln zł oraz w 163 bankach spółdzielczych na kwotę 120,47 mln zł. Istotna dla banków problemowych była pomoc Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.

Działalność inspekcyjna

W nowej strukturze organizacyjnej Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego zadanie to jest realizowane przez Biuro Inspekcji. Dyrektorowi Biura Inspekcji podlegają ponadto Terenowi Koordynatorzy Inspekcji oraz Wydziały i Zespoły Nadzoru Bankowego na terenie całego kraju. Czynności kontrolne w bankach prowadzone były przez 328 inspektorów nadzoru bankowego (stan na 31.12.1998 r.):

- 310 w terenowych wydziałach/zespołach nadzoru bankowego,
- 18 osób w wydziale i zespole nadzoru bankowego w Warszawie.

Nadzorowi inspekcyjnemu podlegały 82 banki komercyjne i 1.189 banków spółdzielczych. W 1998 r. inspektorzy nadzoru bankowego przeprowadzili:

- 232 inspekcje kompleksowe, w tym:
 - 15 – w bankach komercyjnych,
 - 217 – w bankach spółdzielczych;
- 221 inspekcji problemowych, w tym:
 - 41 – w bankach komercyjnych,
 - 180 – w bankach spółdzielczych.

Łącznie czas poświęcony na inspekcje kompleksowe i problemowe w bankach w 1998 r. wyniósł 26.483 osobodni, z czego 59% czasu przeznaczono na inspekcje w bankach komercyjnych, a 41% – w bankach spółdzielczych.

Realizując czynności kontrolne, inspektorzy nadzoru bankowego koncentrowali się przede wszystkim na badaniu ryzyka oraz adekwatności procesu zarządzania tym ryzykiem. Inspekcje obejmowały ocenę ryzyka kredytowego, a ponadto ryzyka płynności, operacji walutowych, stopy procentowej, a w wybranych bankach – ryzyka operacyjnego związanego z *Rokiem 2000*. Ponadto, oceniano mechanizmy kontroli wewnętrznej, funkcjonowanie rewizji wewnętrznej oraz przestrzeganie przepisów prawa i regulacji wewnętrznych oraz regulacji nadzorczych. W wyniku przeprowadzonych inspekcji kompleksowych przygotowane zostały protokoły, zawierające staranną ocenę kluczowych obszarów ryzyka według metodologii badań inspekcyjnych CAMELS, na którą składa się badanie:

- adekwatności kapitału,
- jakości aktywów,
- adekwatności zarządu i procesu zarządzania,
- wyniku finansowego,
- płynności, zarządzania aktywami i pasywami,
- adekwatności rewizji i kontroli wewnętrznej,
- operacji walutowych.

W wyniku inspekcji kierowano do banków zalecenia poinspekcyjne, w których Przewodniczący Komisji Nadzoru Bankowego obligował badane banki do wprowadzenia działań korygujących proces zarządzania ryzykiem, w tym zwłaszcza w zakresie pomiaru i funkcjonowania systemów kontroli ryzyka, a także do wprowadzenia korekt w zakresie klasyfikacji aktywów i poziomu rezerw celowych. Kompleksowy charakter badań inspekcyjnych oraz wyczerpujący zakres protokołów z inspekcji dostarczył zarówno nadzorowi bankowemu, jak i zarządom oraz radom nadzorczym badanych banków niezależną i pogłębioną ocenę procesu zarządzania ryzykiem w banku, stając się tym samym instrumentem promowania zasad nowoczesnego zarządzania ryzykiem oraz systemów kontroli wewnętrznej. Inspekcje oraz ich rezultaty w postaci protokołów i zaleceń poinspekcyjnych przyczyniły się do podniesienia poziomu bezpieczeństwa banków, mobilizując zarządy i rady nadzorcze, a pośrednio

i właściciele banków, do działań mających na celu m.in. zwiększenie kapitału, rozwój infrastruktury, takiej jak systemy informatyczne, systemy pomiaru i sprawozdawczości na temat ryzyka oraz rentowności banku. Elementem trwale związanym z tym procesem jest nadzór poinpekcyjny, mający na celu stałe monitorowanie wdrożenia zaleceń poinpekcyjnych w bankach oraz postępu w zakresie doskonalenia procesu zarządzania.

Obok badania ryzyka, ze względu na wciąż istniejące słabości w systemie kontroli wewnętrznej, inspektorzy wykonywali prace, które częściowo pokrywają się z funkcją audytorów wewnętrznych i w sposób pogłębiony pozwalają na diagnozę przestrzegania przepisów prawa bankowego, regulacji nadzorczych, regulaminów oraz zasad polityki banku, a także diagnozują prawidłowość sprawozdawczości dla NBP oraz poprawność określenia wyniku finansowego banku.

W wyniku badania w bankach jakości aktywów oraz adekwatności utworzonych rezerw celowych, 13 banków komercyjnych (spośród 15 objętych w 1998 r. inspekcją kompleksową) musiało utworzyć dodatkowe rezerwy na aktywa zagrożone. Banki te zostały zobowiązane do przeklasyfikowania należności, a następnie do utworzenia rezerw celowych na aktywa zagrożone na łączną kwotę 606,195 mln zł, co stanowi równowartość 8,9% stanu rezerw celowych banków komercyjnych na dzień 31.12.1998 r.

Do przeklasyfikowania części należności zostało także zobowiązanych 66 banków spółdzielczych. Pociągnęło to za sobą konieczność zwiększenia rezerw celowych o blisko 6,1 mln zł. Dodatkowo utworzone rezerwy celowe stanowiły 4% rezerw celowych utworzonych przez banki spółdzielcze na koniec 1998 r.

Jednocześnie przeprowadzane były kontrole w przedstawicielstwach banków zagranicznych. Według stanu na 31 grudnia 1998 r., na terenie Rzeczypospolitej Polskiej funkcjonowało 37 przedstawicielstw banków zagranicznych. W 1998 r. przeprowadzono 32 inspekcje w przedstawicielstwach banków zagranicznych.

W 1998 r. kontynuowane były prace związane z opracowaniem jednolitych kryteriów oceny negatywnych zjawisk występujących w polskim systemie bankowym oraz prace nad udoskonaleniem procedur nadzorczych i metodologii badań. W związku ze zbliżającym się rokiem 2000 i wiążącymi się z nim zagrożeniami dla systemu bankowego, rozpoczęto również przygotowywanie metodologii prowadzenia inspekcji w bankach, mających na celu ocenę ryzyka i ewentualne zalecenie działań dostosowawczych do bezproblemowego wejścia w rok 2000.

W 1998 r. przy pomocy zagranicznych konsultantów rozpoczęto również w GINB prace przygotowawcze do egzaminów kwalifikacyjnych dla kandydatów na inspektorów nadzoru bankowego.

Działalność nadzorcza związana z funkcjonowaniem sektora banków spółdzielczych

Obok działań związanych z nadzorowaniem działalności banków spółdzielczych, banków regionalnych/zrzeszających, polegających w szczególności na sporządzaniu kwartalnych analiz sytuacji finansowej (dotyczy banków regionalnych/zrzeszających oraz Banku Gospodarki Żywnościowej SA), prowadzeniu korespondencji w sprawach bieżących z nadzorowanymi bankami, wykonywaniu czynności kontrolnych w bankach, opiniowaniu programów postępowania naprawczego, w tym dla Bankowego Funduszu Gwarancyjnego oraz nadzorowaniu pracy kuratorów ustanowionych do realizacji przyjętych programów naprawczych, w 1998 r. wobec sektora banków spółdzielczych podejmowane były również inne działania.

W 1998 r. Komisja Nadzoru Bankowego zatwierdziła przygotowany przez GINB *Raport w sprawie sytuacji sektora bankowości spółdzielczej w Polsce oraz proponowane kierunki rozwoju*. Za kluczowe dla rozwoju sektora bankowości spółdzielczej Komisja uznała: potrzebę rozłączenia procesu restrukturyzacji BGŻ SA i procesu restrukturyzacji bankowego sektora spółdzielczego oraz potrzebę nowelizacji przepisów ustawy o restrukturyzacji banków spółdzielczych i BGŻ SA oraz o zmianie niektórych ustaw. Raport ten został przekazany w maju Prezesowi Rady Ministrów przez Przewodniczącą KNB.

Po przedłożeniu przez Prezesa BGŻ SA kolejnego projektu umowy zrzeszenia krajowego, Zarząd NBP, na podstawie oceny właściwych merytorycznie de-

partamentów NBP, przedstawił negatywną opinię do tego projektu bankowi krajowemu.

W II połowie roku prowadzone były dalsze prace, dotyczące nowelizacji ustawy o restrukturyzacji banków spółdzielczych i BGŻ SA. W wyniku dyskusji z udziałem przedstawicieli Ministra Finansów, Ministra Skarbu, BGŻ SA i Krajowego Związku Banków Spółdzielczych, Ministerstwo Finansów przygotowało projekt nowelizacji ustawy, który został przekazany NBP. Projekt ten, w swoich założeniach, w sposób istotny odbiegał od uznanych przez Komisję Nadzoru Bankowego kluczowych kierunków rozwoju bankowości spółdzielczej w Polsce. W szczególności zakładał on nadal połączenie procesu restrukturalizacji BGŻ SA i sektora banków spółdzielczych.

W następstwie wystąpień kierowanych przez banki spółdzielcze, będących konsekwencją postanowień zawartych w uchwale Komisji Nadzoru Bankowego, ustalającej wysokość funduszy własnych (na poziomie 300 tys. euro), którą zgodnie z art. 172 ustawy Prawo bankowe banki spółdzielcze powinny osiągnąć w terminie do dnia 31 grudnia 1998 r. lub za zgodą Komisji Nadzoru Bankowego do dnia 31 grudnia 1999 r., Komisja Nadzoru Bankowego do końca 1998 r. podjęła 254 decyzje w przedmiotowej sprawie.

Na podstawie uzyskanej zgody Komisji Nadzoru Bankowego oraz na podstawie przepisów ustawy Prawo spółdzielcze (w przypadkach, gdy zgoda ta nie jest wymagana) w 1998 r. doszło do połączenia się 96 banków spółdzielczych. W wyniku tych procesów oraz na skutek:

- ogłoszenia upadłości 4 banków,
- podjęcia decyzji o likwidacji 6 banków i sprzedaży przedsiębiorstw bankowych bankom komercyjnym,

liczba banków spółdzielczych wyniosła 1.189, tj. o 106 mniej niż według stanu na koniec grudnia 1997 r.

Działalność własna Narodowego Banku Polskiego

Zarządzanie zasobami ludzkimi

W 1998 r. przeciętne zatrudnienie w NBP wynosiło 6.280 etatów i zwiększyło się w stosunku do 1997 r. o 138,5 etatu. Wśród zatrudnionych przeważały kobiety, które na stanowiskach nierobotniczych stanowiły 75,1% (1997 r. – 76,2%), robotniczych i pokrewnych – 28,1% (1997 r. – 28,8%).

Strukturę wiekową pracowników charakteryzuje znaczny udział (31,2%) osób w wieku do 35 lat, jednak od 1989 r. wykazuje on stałą tendencję malejącą. Udział osób powyżej 55 lat wyniósł 8,8% (1997 r. – 9,2%).

W 1998 r. liczba pracowników z wyższym wykształceniem wyniosła 1.851 osób, tj. 38,8% (w 1997 r. – 36,8%) ogółu zatrudnionych na stanowiskach nierobotniczych. Udział pracowników nie mających średniego wykształcenia wyniósł 5,6% (w 1997 r. – 6,3%). Wykształcenie uzupełniało 360 pracowników, z tego 320 w szkołach wyższych i 40 w szkołach średnich.

Podnoszenie kwalifikacji pracowników NBP

W 1998 r. nadal dużą wagę przywiązywano do szkoleń pracowników. Narodowy Bank Polski stwarzał możliwości różnorodnych szkoleń: szkoleń specjalistycznych, również za granicą, kursów i seminariów językowych.

W 1998 r. specjalistyczne doskonalenie w formie studiów podyplomowych kontynuowało 60 pracowników, a podjęto w tym okresie 48, w tym 34 z Centrali NBP. Jednocześnie 55 pracowników (z Centrali NBP – 25) ukończyło studia podyplomowe. Na podkreślenie zasługuje fakt, że w dalszym ciągu występowało znaczne zainteresowanie tą formą podnoszenia kwalifikacji, najczęściej kierunkiem bankowość i finanse. Specjalistyczne szkolenia za granicą, w bankach i instytucjach finansowych, odbyło 280 pracowników NBP.

Podnoszenie kwalifikacji pracowników NBP realizował, podobnie jak w latach ubiegłych, głównie poprzez system szkolenia zawodowego w formie kursów i seminariów. W omawianym okresie zorganizowanymi formami szkolenia objęto 6.096 osób. Tematyka kursów i seminariów, organizowanych w kraju i za granicą przez NBP oraz ważniejsze instytucje szkoleniowe, dotyczyła przeważnie specjalności informatycznych (przeszkolono w niej 1.991 osób) oraz bankowych (przeszkolono 1.749 osób). Dużym zainteresowaniem, ze względu na ich wagę i aktualność, cieszyły się seminaria poświęcone różnym dziedzinom prawa: m.in. bankowego, czekowego, wekslowego, dewizowego, prawa pracy, nowym regulacjom w prawie o gospodarce nieruchomościami, zmianom prawa budowlanego, reformie systemu emerytalnego, VAT, ustawie o rachunkowości i zarządzaniu.

Kontynuowano naukę języków obcych w formie kursowej dla około 330 osób. Jednocześnie prowadzono nowe, intensywne formy nauczania języka angielskiego, których celem było doskonalenie umiejętności językowych – tymi formami szkolenia objęto około 50 osób. W omawianym roku bankowy egzamin z języka angielskiego zdało 47 pracowników.

W drugim półroczu 1998 r. prowadzone były prace związane z realizacją podpisanych w końcu 1997 r. kontraktów z Bankiem Anglii i Bankiem Francji na wykonanie programu konsultacyjnego, dotyczącego procesu przygotowawczego NBP do wymogów Unii Europejskiej.

Współpraca w zakresie szkolenia kadr dla sektora bankowego

W 1998 r. kontynuowano współpracę z resortem edukacji narodowej w zakresie kształcenia dla sektora bankowego średnich kadr ekonomicznych, przygotowanych do pracy w oddziałach operacyjnych banków. Działania w tym zakresie koncentrowały się na współpracy z Ministerstwem Edukacji Narodowej, Związkiem Banków Polskich i Fundacją Edukacji i Badań Bankowych w ramach prac Rady Szkolnictwa Bankowego – Sekcji ds. współpracy ze szkołami średnimi, której przewodniczył przedstawiciel banku centralnego.

Podobnie jak w latach ubiegłych, Narodowy Bank Polski realizował program doskonalenia kwalifikacji nauczycieli przedmiotów bankowych w szkołach realizujących program o specjalności bankowość, udostępniał specjalistyczne publikacje: *Bank i Kredyt*, *Materiały i Studia*, *Dziennik Urzędowy NBP* oraz materiały o różnej tematyce bankowej, udzielał pomocy w wyposażeniu szkół w sprzęt informatyczny.

Wszystkie prowadzone przez bank centralny działania w zakresie kształtowania modelu średnich kadr bankowych mają charakter długofalowy i będą realizowane w następnych latach we współpracy z MEN, Związkiem Banków Polskich, Fundacją Edukacji i Badań Bankowych, bankami, kuratoriami i szkołami. Działania te mają istotne znaczenie dla procesu przygotowania kadr dla sektora bankowego oraz włączenia szkół średnich do systemu kształcenia bankowców zgodnie z wdrażanymi standardami kwalifikacyjnymi.

W dalszym ciągu Narodowy Bank Polski uczestniczył w pracach Komitetu ds. Standardów Kwalifikacyjnych w Bankowości Polskiej. Ponadto, przedstawiciele banku desygnowani zostali do udziału w pracach komisji egzaminacyjnych w Systemie Standardów.

Podobnie jak w latach poprzednich, również w 1998 r. z uczelni krajowych przyjęto na praktyki studentów, których tematy prac dyplomowych związane były z problematyką systemu bankowego lub bankowości centralnej. Dla studentów uczelni zagranicznych zorganizowano staże oraz wykłady, dotyczące transformacji polskiego systemu bankowego (dla grup z Uniwersytetów z Holandii i Francji oraz Stowarzyszenia Niemiecko-Polskiego działającego przy SGH).

Zarządzanie zasobami majątkowymi

Plan inwestycji koncentrował się na realizacji trzech filarów rozwoju technicznego NBP, tj.: modernizacji techniczno-budowlanej obiektów, nadążaniu za rozwojem systemów i narzędzi informatycznych, modernizacji i wdrożeniu nowoczesnych zabezpieczeń i technik bankowych.

Zakończono i przekazano do użytkowania 62 zadania inwestycyjne, o łącznej wartości 45.917 tys. zł, i poniesiono nakłady w wysokości 18.675 tys. zł.

Przygotowania do roku 2000

W styczniu powołana została w NBP Komisja 2000 do zbadania spraw związanych z przygotowaniem systemu informatycznego NBP do warunków pracy w roku 2000 i latach następnych. Zostały określone „wymagania 2000” wykorzystywane w kontaktach z twórcami, testerami, dostawcami urządzeń i oprogramowania.

W kwietniu Zarząd NBP powołał Pełnomocnika ds. dostosowania systemów teleinformatycznych i infrastruktury technicznej w NBP do roku 2000.

Inwentaryzacja problemów, wymagających rozwiązania w związku z rokiem 2000, została zakończona w połowie roku. Po analizie zasobów NBP została zaplanowana modyfikacja i przystosowywanie poszczególnych aplikacji, systemów operacyjnych i narzędziowych, baz danych, sprzętu informatycznego. Do końca roku zmodyfikowano 80% aplikacji NBP w skali kraju. Oddziały NBP oraz jednostki organizacyjne Centrali podchodziły bardzo aktywnie do prac przygotowawczych do roku 2000, wykonując część prac również lokalnie, np. w zakresie systemów specyficznych dla danej jednostki prowadzono prace dostosowawcze do roku 2000, współdziałając z dostawcami i uzyskując od nich stosowne pisemne zapewnienia o spełnieniu wymagań roku 2000 przez te systemy. W grudniu oddano do użytku środowisko testowe w NBP dla systemów działających pod systemami operacyjnymi Windows oraz Unix. Bardzo zaawansowany jest program testów wszystkich elementów wyposażenia informatycznego NBP.

Opracowano szeroko zakrojony program modyfikacji i testowania pod względem wymogów roku 2000 w dziedzinie telekomunikacji, uwzględniający również unifikację urządzeń telekomunikacyjnych w NBP w skali kraju.

Przygotowania do roku 2000 obejmują też urządzenia automatyki, systemy zabezpieczeń sterowane mikroprocesorami, infrastrukturę techniczną. Prace w tym zakresie zostały zainicjowane w 1998 r.

Podjęto również wstępne prace nad planami awaryjnymi, w przypadku wystąpienia zakłóceń związanych z rokiem 2000.

NBP organizuje testy całego systemu bankowego i uczestniczy w nich. Bank centralny przygotowuje się do tego, by sprostać różnym potrzebom, związanym z funkcjonowaniem systemu finansowego i obiegiem gotówkowym.

Bilans Narodowego Banku Polskiego na dzień 31 grudnia 1998 r.

	w tys. zł		w tys. zł
AKTYWA OGÓŁEM	131.478.650,9	PASYWA OGÓŁEM	131.478.650,9
I. Aktywa podstawowe ogółem	129.117.139,1	I. Pieniądz gotówkowy w obiegu	33.993.480,4
1. Złoto	3.328.648,1	II. Papiery wartościowe NBP w obiegu	28.575.540,0
2. Wartości dewizowe i gotówka w walutach obcych	95.461.396,4	III. Depozyty	32.153.751,5
3. Udział Rzeczypospolitej Polskiej w MFW	4.563.492,4	1. Banków krajowych	20.812.726,9
4. Udział Rzeczypospolitej Polskiej w MBOiR	4.442,1	2. Banków i innych jednostek zagranicznych	7.318.857,5
5. Lokaty w walutach obcych w bankach krajowych	405.643,6	3. Budżetu państwa	2.865.392,6
6. Kredyty refinansowe	6.903.308,3	4. Pozostałe	1.156.774,5
7. Kredyty redyskontowe	202.100,0	IV. Pozostałe zobowiązania i przychody przyszłych okresów	10.843.948,0
8. Kredyty lombardowe	11.210,0	1. Zobowiązania wobec jednostek zagranicznych i inne zobowiązania zagraniczne	465.261,8
9. Pozostałe należności od banków	456.738,1	2. Różne zobowiązania	549.166,4
10. Zadłużenie budżetu państwa oraz inne należności od budżetu	1.753.846,7	3. Przychody przyszłych okresów	9.829.519,8
11. Rządowe papiery wartościowe	16.026.313,4	V. Pozostałe fundusze i rezerwy	23.696.531,5
II. Pozostałe aktywa ogółem	2.361.511,8	1. Fundusze specjalne	30.035,9
1. Pozostałe pożyczki i kredyty	59.733,3	2. Rezerwa rewaluacyjna	23.666.495,6
2. Rzeczowy majątek trwały oraz wartości niematerialne i prawne	574.789,5	VI. Fundusze podstawowe	1.548.219,2
3. Udziały i akcje	120.914,7	1. Fundusz statutowy	400.000,0
4. Pozostałe należności i zapasy	674.377,2	2. Fundusz rezerwowy	1.148.219,2
5. Podział wyniku finansowego	667.180,3	VII. Zysk	667.180,3
Wpłaty do budżetu	602.413,4		
Odpisy na fundusze własne banku	64.766,9		
6. Rozliczenia międzyokresowe	264.516,8		

GŁÓWNY KSIĘGOWY
NARODOWEGO BANKU POLSKIEGO

Ewa Popowska

ZARZĄD
NARODOWEGO BANKU POLSKIEGO

Hanna Gronkiewicz-Waltz
Jerzy Stopyra
Ryszard Kokoszczyński
Ewa Popowska
Krzysztof Majczuk
Andrzej Jakubiak
Waldemar Szostak

Bilans Narodowego Banku Polskiego i rachunek wyników

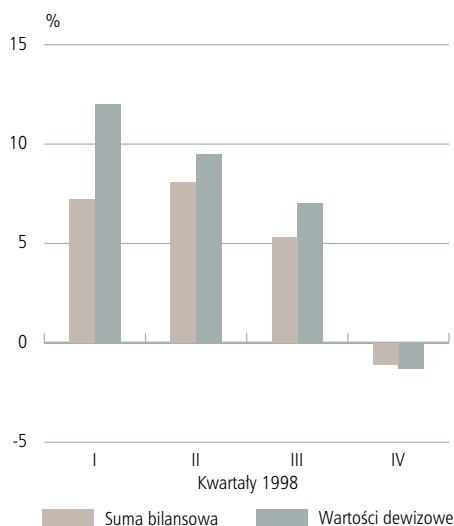
Bilans NBP i zmiany w jego strukturze w 1998 r.

Suma bilansowa aktywów i pasywów Narodowego Banku Polskiego wyniosła na koniec 1998 r. 131.478,7 mln zł i tym samym zwiększyła się o 22.490,8 mln zł, tj. o 20,6% w stosunku do końca 1997 r. Realnie aktywa i pasywa NBP wzrosły o 7,9%. Podstawowe zmiany aktywów i pasywów w 1998 r. przedstawia tabela 12:

Tabela 12. Zmiany aktywów i pasywów w 1998 r.

Wyszczególnienie	Stan na:		Zmiany	31 XII 1997 = 100 w %
	31 XII 1997	31 XII 1998		
w mln zł				
Aktywa				
1. Złoto	923,1	3.328,7	2.405,6	360,6
2. Wartości dewizowe				
i gotówka w walutach obcych	73.705,0	95.461,4	21.756,4	129,5
3. Udziały RP w MFW i MBOiR	4.307,3	4.567,9	260,6	106,1
4. Należności od sektora finansowego	9.658,2	7.979,0	-1.679,2	82,6
5. Należności od sektora budżetowego	16.807,8	17.780,2	972,4	105,8
6. Pozostałe aktywa	3.586,5	2.361,5	-1.225,0	65,8
Ogółem suma bilansowa	108.987,9	131.478,7	22.490,8	120,6
Pasywa				
1. Pieniądz gotówkowy w obiegu	31.075,2	33.993,5	2.918,3	109,4
2. Papiery wartościowe NBP w obiegu	14.374,0	28.575,5	14.201,5	198,8
3. Zobowiązania wobec sektora finansowego	13.565,0	20.812,7	7.247,7	153,4
4. Zobowiązania wobec sektora budżetowego	2.278,7	2.865,4	586,7	125,8
5. Zobowiązania zagraniczne	7.151,4	7.784,2	632,8	108,9
6. Zobowiązania wobec pozostałych podmiotów	6.153,5	1.156,8	-4.996,7	18,8
7. Fundusze własne	1.466,5	1.578,2	111,7	107,6
8. Pozostałe pasywa	32.923,6	34.712,4	1.788,8	105,4

Wykres 7. Kwartalne przyrosty sumy bilansowej i wartości dewizowych ogółem w 1998 r.

O poziomie sumy bilansowej zadecydował przyrost:

Po stronie aktywów:

- wartości dewizowych i gotówki w walutach obcych o 29,5%, będący wynikiem wzrostu, w tempie znacznie wyższym niż w latach 1996-1997, rezerw oficjalnych brutto, przy jednoczesnym spadku kursu USD o 0,0140 zł (z poziomu 3,5180 zł w dniu 31 grudnia 1997 r. do 3,5040 zł w dniu 31 grudnia 1998 r.);
- stanu złota o 260,6% w wyniku dokonanego w czerwcu 1998 r. zakupu złota na łączną kwotę 709,9 mln USD.

Po stronie pasywów:

- papierów wartościowych NBP w obiegu o 98,8%, wyemitowanych w celu zaabsorbowania nadpłynności systemu bankowego poprzez operacje otwartego rynku;
- zobowiązań wobec sektora finansowego o 53,4%, związanego głównie ze wzrostem stanów na rachunkach bieżących;
- pieniądza gotówkowego w obiegu o 9,4%;
- funduszy i rezerw o 11,4% w porównaniu z ich stanem na koniec 1997 r., który ukształtował się na tym poziomie głównie pod wpływem wzrostu rezerwy rewaluacyjnej (wzrost o 2.480,3 mln zł, tj. o 11,7%).

Przyrost sumy bilansowej zrealizowany został w znacznej mierze w ciągu pierwszych dziesięciu miesięcy roku, kiedy wzrosła ona o 24.002,8 mln zł. Przyczyną tego zjawiska jest bardzo silna korelacja między wzrostem sumy bilansowej a kształtowaniem się wartości dewizowych i gotówki w walutach obcych, tj. podstawowego składnika rezerw oficjalnych brutto.

Kwartalne przyrosty sumy bilansowej i wartości dewizowych przedstawia wykres 7.

W ślad za przyrostem sumy bilansowej i jego rozkładem w podstawowych składnikach aktywów i pasywów nastąpiły również zmiany w strukturze bilansu.

Udział podstawowych składników aktywów i pasywów banku centralnego ilustruje tabela 13.

Tabela 13. Struktura aktywów i pasywów NBP na koniec 1997 r. i 1998 r.

Wyszczególnienie	Struktura		Zmiany w pkt. proc.
	31 XII 1997 w %	31 XII 1998 w %	
Aktywa ogółem	100,0	100,0	x
1. Złoto	0,8	2,5	1,7
2. Wartości dewizowe i gotówka w walutach obcych	67,6	72,6	5,0
3. Udziały RP w MFW i MBOiR	4,0	3,5	-0,5
4. Należności od sektora finansowego	8,9	6,1	-2,8
5. Należności od budżetu państwa łącznie			
z należnościami z tytułu rządowych papierów wartościowych	15,4	13,5	-1,9
6. Pozostałe aktywa ogółem	3,3	1,8	-1,5
Pasywa ogółem	100,0	100,0	x
1. Pieniądz gotówkowy w obiegu	28,5	25,9	-2,6
2. Papiery wartościowe w obiegu	13,2	21,7	8,5
3. Zobowiązania wobec sektora finansowego	12,4	15,8	3,4
4. Zobowiązania wobec sektora budżetowego	2,1	2,2	0,1
5. Zobowiązania zagraniczne	6,6	5,9	-0,7
6. Zobowiązania wobec pozostałych podmiotów	5,6	0,9	-4,7
7. Fundusze własne	1,4	1,2	-0,2
8. Pozostałe pasywa	30,2	26,4	-3,8

Dominującą pozycję w strukturze **aktywów** zajmują wartości dewizowe i gotówka w walutach obcych. Udział tych wartości w strukturze bilansu NBP systematycznie wzrasta: w 1995 r. wynosił on 55,6%, w 1996 r. – 61,8%, w 1997 r. – 67,6%, zaś w 1998 r. już 73%. Pozycja ta ma zasadniczy wpływ na kierunki zmian podstawowych składników pasywów bilansu, w tym zwłaszcza rezerwy rewaluacyjnej, która stanowi 18% sumy bilansowej.

Zmiany wielkości dwóch dalszych składników aktywów, tj. należności od budżetu państwa i należności od sektora finansowego, nie naruszyły ich dotychczasowej pozycji w strukturze sumy bilansowej ogółem. Udział obu pozycji spadł odpowiednio o 1,9 pkt. proc. do 13,5% i o 2,8 pkt. proc. do 6,1%.

Spadek udziału w strukturze bilansu należności od sektora finansowego (banków krajowych) obserwowany jest corocznie: w 1996 r. udział ten wynosił 13,1%, w 1997 r. – 8,9%, a w 1998 r. – 6,1%, przy czym spadek dotyczył głównie należności od banków z tytułu kredytu redyskontowego i lombardowego. Ponad 70% ogółu należności od banków jest wynikiem ich zadłużenia z tytułu kredytu refinansowego na inwestycje centralne, udzielonego na ich realizację i odsetki od kredytu, kapitalizowane w okresie realizacji.

Po stronie **pasywnej** najwyższym udziałem – prawie 26% mimo spadku o 2,6 pkt. proc. w stosunku do końca 1997 r. – charakteryzuje się pieniądź gotówkowy w obiegu. Spadek ten był następstwem wzrostu stanu papierów wartościowych NBP w obiegu i wzrostu zobowiązań z tytułu depozytów banków krajowych. Udział papierów wartościowych zwiększył się o 8,5 pkt. proc, a zobowiązań wobec sektora finansowego o 3,4 pkt. proc. było to spowodowane głównie przyrostem środków na rachunkach bieżących banków.

Najwyższy spadek udziału w strukturze pasywów – o 4,7 pkt. proc. – odnotowano w pozycji zobowiązania wobec pozostałych podmiotów. Miało to związek z zakończeniem przyjmowania przez NBP, wprowadzonych w czwartym kwartale 1997 r., lokat terminowych osób fizycznych o terminach: 6- i 9-miesięcznych.

Zmiany w obrębie aktywów bilansu NBP

Główną pozycją aktywów są wartości dewizowe i gotówka w walutach obcych. Na koniec 1998 r. ich stan ukształtował się na poziomie 95.461,4 mln zł i był o 29,5% wyższy niż w 1997 r. Cały wzrost zrealizowany został w ciągu ośmiu miesięcy omawianego roku sprawozdawczego, głównie w okresie lipiec – sierpień 1998 r. Powyższa zmiana była wypadkową trzech czynników:

- wzrostu stanu rezerw zagranicznych brutto,
- spadku kursu dolara USD,

– zwiększenia wartości dewizowych (lokat w oddziałach i afiliacjach zagranicznych banków krajowych) o kwotę rozwiązywanej rezerwy celowej (466,4 mln zł) – rezerwa ta zmniejszała w 1997 r. wartość bilansową tej pozycji.

Zmiany w kształtowaniu się wartości dewizowych i gotówki w walutach obcych w ujęciu nominalnym oraz ich strukturę przedstawia tabela 14.

Tabela 14. Zmiany stanów i struktury wartości dewizowych i gotówki w walutach obcych w latach 1997-1998

Wyszczególnienie	Stan na:		Zmiany	Struktura	
	31 XII 1997	31 XII 1998		31 XII 1997	31 XII 1998
	w mln zł			w %	
Wartości dewizowe i gotówka					
w walutach obcych	73.705,0*	95.461,4	21.756,4	100,0	100,0
z tego:					
– waluty obce	392,1	311,8	-80,3	0,5	0,3
– zagraniczne papiery wartościowe	55.932,6	77.384,2	21.451,6	75,9	81,1
– rachunki bieżące i lokaty					
w bankach zagranicznych	17.183,8 *	17.721,8 **	538,0	23,3	18,6
– SDR	19,0	24,8	5,8	–	–
– pozostałe	177,5	18,8	-158,7	0,3	–

* Stan netto po uwzględnieniu należności, na które utworzono rezerwy – w wysokości 466,4 mln zł.

** W 1998 r. rezerwa na lokaty w oddziałach i afiliacjach zagranicznych banków krajowych została rozwiązana (466,4 mln zł).

Największy przyrost, podobnie jak w latach ubiegłych, dotyczył dewiz lokowanych w zagraniczne papiery wartościowe. Wzrosły one w ujęciu wartościowym z 55.932,6 mln zł na koniec 1997 r. do 77.384,2 mln zł na koniec 1998 r., tj. o 38,4%. Jak wynika z poniższego rozkładu danych, wzrost ten był skoncentrowany w trzech pierwszych kwartałach roku.

Okres	Przyrost w mln zł
styczeń-marzec	10.380,7
kwiecień-czerwiec	6.014,9
lipiec-wrzesień	6.527,4
październik-grudzień	-1.471,3
Razem	21.451,7

W strukturze wartości dewizowych i gotówki w walutach obcych zagraniczne papiery wartościowe stanowiły na koniec 1998 r. około 81% ogółu wartości. Podstawowym składnikiem omawianej pozycji aktywów były papiery wartościowe o długich okresach wykupu, emitowane przez zagraniczne banki centralne i rządy. W strukturze ogólnej wartości papierów zagranicznych stanowiły one w 1998 r. 87,7% (w 1997 r. – ponad 61%). Do papierów wartościowych zaliczane są również: lokaty krótkoterminowe, zabezpieczone papierami wartościowymi z przyrzeczeniem odkupu, z 14-dniowym terminem wykupu, których stan na 31.12.1998 r. wyniósł 5.993,0 mln zł i był o 15.638,7 mln zł niższy niż w 1997 r. (tj. o 72,3%), oraz krótkoterminowe papiery emitowane przez agencje rządowe.

W ramach przygotowań do wejścia w życie Unii Gospodarczej i Walutowej, w ostatnim kwartale 1998 r. dokonana została alokacja środków z lokat z przyrzeczeniem odkupu papierów wartościowych w DEM na inwestycje w rządowe papiery wartościowe (w tej samej walucie), które z chwilą wprowadzenia euro nie ulegały redenominacji. W celu uniknięcia przewidywanych problemów technicznych, związanych z konwersją walut europejskich na euro,

podjęta została decyzja o maksymalnym ograniczeniu, na przełomie roku, transakcji reverse repo i repo w DEM.

Papiery wartościowe, emitowane przez agencje rządowe Stanów Zjednoczonych, są nowym instrumentem dopuszczonym do inwestowania. Na dzień 31.12.1998 r. ich stan wyniósł 3.490,5 mln zł. Rachunki bieżące i lokaty w bankach zagranicznych wzrosły (w ujęciu brutto) o 0,4%, z 17.650,2 mln zł na koniec 1997 r. do 17.721,8 mln zł na koniec grudnia 1998 r.

Drugie miejsce w strukturze bilansu pod względem wysokości aktywów zajmują należności od sektora budżetowego – 13,5% sumy bilansowej. W ujęciu nominalnym wzrosły z 16.807,8 mln zł na koniec 1997 r. do 17.780,2 mln zł na koniec 1998 r., tj. o 5,8%.

Strukturę przedmiotową należności od sektora budżetowego oraz ich poziom w wartościach nominalnych przedstawia tabela 15.

Tabela 15. Zmiany stanów i struktury należności od sektora budżetowego w latach 1997 – 1998

Wyszczególnienie	Stan na:		Zmiany	Struktura	
	31 XII	31 XII		31 XII	31 XII
	1997	1998		1997	1998
	w mln zł			w %	
Należności od sektora budżetowego	16.807,8	17.780,2	972,4	100,0	100,0
z tego:					
- należności z tytułu jednostek					
rozrachunkowych	1.753,8	1.753,8	–	10,4	9,8
- obligacje państwowe nominowane					
w USD	8.536,4	10.736,7	2.200,3	50,8	60,4
obligacje konwersyjne	2.074,9	1.952,7	-122,2	12,3	11,0
- obligacje na wdrożenie umowy z bankami					
komercyjnymi Klubu Londyńskiego	3.377,6	3.337,0	-40,6	20,1	18,8
- kredyty udzielone budżetowi państwa					
z linii kredytowej MBOiR	64,4	–	-64,4	0,4	–
kredyty udzielone budżetowi państwa	1.000,7	–	-1.000,7	6,0	–

Na zmianę wysokości zadłużenia państwa wobec NBP zasadniczy wpływ miał wzrost stanu należności z tytułu państwowych obligacji nominowanych w USD. Był on rezultatem zakupu w grudniu 1998 r. obligacji nominowanych w USD na sfinansowanie przedterminowego wykupu długoterminowych zobowiązań Skarbu Państwa na kwotę 727,8 mln USD, której wartość na koniec roku wyniosła 2.550,4 mln zł. Zadłużenie budżetu państwa z tytułu obligacji nominowanych w USD wzrosło o 2.200,3 mln zł, do kwoty 10.736,7 mln zł na koniec 1998 r.

Ponadto, na stan należności sektora budżetowego wobec banku centralnego oraz na jego strukturę wpłynęło:

- spłnienie zaciągniętego w 1997 r. kredytu udzielonego budżetowi na sfinansowanie wydatków związanych z prowadzeniem akcji przeciwpowodziowej lub usuwaniem skutków powodzi (na mocy ustawy z 17 lipca 1997 r. o zmianie ustawy budżetowej na rok 1997),
- przedterminowe spłnienie przez budżet państwa zadłużenia z tytułu kredytów odpożyczonych budżetowi państwa z linii kredytowej MBOiR⁶.

Istotną pozycję w strukturze aktywów NBP zajmują również obligacje złotowe na wdrożenie umowy z bankami zrzeszonymi w Klubie Londyńskim oraz obligacje konwersyjne na pokrycie zadłużenia budżetu państwa z tytułu niedoborów budżetowych powstałych w latach 1982-1989 i w 1991 r., sfinansowanych przez NBP. Zadłużenie budżetu (wraz z dopisanymi odsetkami) z tytułu tych obligacji zmniejszyło się ogółem o 162 mln zł i wyniosło na koniec 1998 r. 5.289,7 mln zł.

⁶ Zgodnie z umową kredytową z dnia 24 sierpnia 1995 r., Narodowy Bank Polski udzielił budżetowi państwa kredytu o równowartości 15 mln USD na sfinansowanie inwestycji w dziedzinie ochrony zdrowia. Kredyt ten miał być spłacany w 24 ratach w okresie od końca stycznia 1996 r. do końca stycznia 2007 r. Budżet spłacił ostatnią ratę w wysokości 57 mln zł w grudniu 1998 r.

Zmiany w stanie należności z tytułu długoterminowych obligacji są wynikiem ich bieżącej obsługi przez budżet lub warunków ich obsługi (zmiana wysokości oprocentowania jako wynik zmiennej stopy kredytu lombardowego). Nie miały one jednak zasadniczego znaczenia dla kształtowania się stanu zadłużenia budżetu państwa wobec NBP.

Utrzymujące się zadłużenie budżetu państwa w wysokości 1.753,8 mln zł jest wynikiem skupionych w 1990 r. przez Bank Handlowy w Warszawie SA jednostek rozrachunkowych odkupionych przez bank centralny i uznanych przez Ministra Finansów jako zobowiązanie Skarbu Państwa, na mocy podpisanego w grudniu 1992 r. porozumienia między NBP, Bankiem Handlowym w Warszawie SA i Ministrem Finansów, normującego zasady wzajemnych rozliczeń.

Kolejna pozycja aktywnej strony bilansu – należności od sektora finansowego – stanowiące 6,1% ogółu aktywów, zmniejszyła się w 1998 r. o 17,4%, osiągając na koniec grudnia kwotę 7.979,0 mln zł.

Kształtowanie się powyższych należności oraz ich udział w ogólnej kwocie należności przedstawia tabela 16.

Tabela 16. Zmiany stanów i struktury należności od sektora finansowego w latach 1997 – 1998

Wyszczególnienie	Stan netto na:		Zmiany	Struktura	
	31 XII	31 XII		31 XII	31 XII
	1997	1998		1997	1998
	w mln zł			w %	
Należności od sektora finansowego	9.658,2	7.979,0	-1.679,2	100,0	100,0
1. Lokaty NBP w bankach krajowych	1.425,1	405,7	-1.019,4	14,8	5,1
2. Kredyty refinansowe ogółem	7.714,8	7.116,6	-598,2	79,9	89,2
z tego kredyt:					
– refinansowy	6.870,7	6.903,3	32,6	71,1	86,5
– redyskontowy	230,4	202,1	-28,3	2,4	2,5
– lombardowy	613,7	11,2	-602,5	6,4	0,2
3. Pozostałe należności od banków	518,3	456,7	-61,6	5,3	5,7

Należności od sektora finansowego są sumą trzech ekonomicznie różnych składników:

- lokat w walutach obcych złożonych przez NBP w bankach krajowych,
- należności z tytułu kredytów refinansowych udzielonych bankom krajowym,
- pozostałych należności z tytułu papierów wartościowych, zakupionych od banków będących w okresie sanacji (obligacje, weksle), oraz wykorzystanych kredytów przez banki krajowe, udzielonych z linii kredytowej MBOiR.

Podstawową pozycją omawianej grupy należności jest zadłużenie banków z tytułu kredytów refinansowych. Pozycja ta na koniec grudnia 1998 r. ukształtowała się na poziomie 6.904,8 mln zł, pomniejszona zaś o rezerwę (1,5 mln zł) utworzoną na należności trudne do odzyskania wykazuje w aktywach NBP kwotę 6.903,3 mln zł. Stan zadłużenia banków z tytułu kredytów refinansowych wzrósł (po uwzględnieniu utworzonej rezerwy) o 32,6 mln zł, tj. o 0,5%, w stosunku do stanu na koniec 1997 r.

Szczegółowe dane, obrazujące strukturę należności banków komercyjnych z tytułu kredytów refinansowych, przedstawiono w tabeli 17.

Główną pozycję w zadłużeniu kredytowym banków w okresie sprawozdawczym stanowiły kredyty na inwestycje centralne. W 1998 r. NBP refinał zadłużenie jednostek gospodarczych w bankach z tytułu kredytowania 13 inwestycji centralnych. Zadłużenie banków z tego tytułu osiągnęło kwotę 5.614,3 mln zł na koniec 1998 r., tj. o 39,0 mln zł więcej niż na koniec grudnia 1997 r. Znaczny przyrost kredytu wystąpił w IV kwartale 1998 r. i wyniósł 204,9 mln zł, co wynikało z zaewidencjonowania (31 grudnia 1998 r.) odsetek skapitalizowanych w wysokości 283,3 mln zł. Jednocześnie, w tym czasie banki dokonały spłaty kredytu refinansowego na inwestycje centralne w wyso-

Tabela 17. Stan i struktura wykorzystanych przez banki kredytów w latach 1997-1998

Wyszczególnienie	Stan netto na:		Zmiany	Struktura	
	31 XII	31 XII		31 XII	31 XII
	1997	1998		1997	1998
	w mln zł			w %	
Kredyty refinansowe ogółem:	6.870,7	6.903,3	32,6	100,0	100,0
z tego:					
– na inwestycje centralne	2.099,1	2.040,4	-58,7	30,5	29,5
– na kapitalizację odsetek od kredytu					
na inwestycje centralne	3.476,2	3.573,9	97,7	50,6	51,8
– na rachunku bieżącym					
(zadłużenie BHK SA)	1.295,4	1.289,0	-6,4	18,9	18,7

kości 78,4 mln zł. Jego udział w ogólnym stanie zadłużenia kredytowego wzrósł z 81,1% w 1997 r. do 81,3% na koniec grudnia 1998 r.

Należności z tytułu wykorzystanych przez banki kredytów na inwestycje centralne nie mają jednak jednolitego charakteru. Ponad 63% stanu tych należności stanowi kredyt przeznaczony na pokrycie kapitalizowanych odsetek, naliczanych od kredytów finansujących inwestycje centralne w okresie realizacji. Na koniec 1998 r. kredyt na kapitalizację odsetek wynosił 3.573,9 mln zł, wykazując w porównaniu z rokiem poprzednim wzrost o 2,8%. Udział omawianych odsetek w należnościach z tytułu kredytu refinansowego ogółem systematycznie wzrastał: w 1996 r. – 59,6% w 1997 r. – 62,4%, a w 1998 r. – 63,7%.

Ponad 87% ogólnej kwoty kredytu refinansowego na inwestycje centralne w omawianym roku stanowił kredyt wykorzystywany przez PBG SA w Łodzi – Grupa Pekao SA (4.912,2 mln zł), finansujący Elektrownię Opole. Zgodnie z przyjętym w 1997 r. programem restrukturyzacji zadłużenia Elektrowni, bieżące kredytowanie zostało zakończone w 1998 r.

Drugą znaczącą pozycją w strukturze (18,7% należności z tytułu kredytów refinansowych) jest zadłużenie BHK SA w Katowicach w likwidacji. Na koniec 1998 r. wynosiło ono 1.289 mln zł i w porównaniu z końcem 1997 r. spadło o 6,4 mln zł, tj. o 0,5%. Spadek ten wynikał głównie ze spłaty odsetek naliczonych do dnia 30.03.1992 r. Ponadto, BHK SA jest zobowiązany do spłaty odsetek naliczanych od 1.04.1992 r. Ich stan na koniec okresu sprawozdawczego zamykał się kwotą 1.183,1 mln zł.

Zmiany w stanie zadłużenia banków z tytułu pozostałych kredytów refinansowych nie miały istotniejszego znaczenia zarówno dla wielkości ogólnego zadłużenia banków, jak i struktury tego zadłużenia.

Wartość kredytu redyskontowego, wykorzystanego przez banki pod zastaw weksli handlowych, na koniec grudnia 1998 r. wynosiła 0,3 mln zł i w porównaniu z 1997 r. spadła o 1,4 mln zł.

Wartość wykorzystanego kredytu redyskontowego na skup (głównie przez banki finansujące kampanię cukrowniczą), którego podstawą były zdyskontowane weksle jednostek prowadzących skup płodów rolnych, wynosiła na koniec 1998 r. 201,8 mln zł, tj. o 26,9 mln zł mniej niż w 1997 r.

Na zadłużenie banków z tytułu kredytów lombardowych na koniec 1998 r. składało się saldo kredytu lombardowego na restrukturyzację w wysokości 11,2 mln zł. Kredyt ten przeznaczony jest na refinansowanie przedsięwzięć restrukturyzacyjnych podejmowanych przez podmioty gospodarcze. Jego zabezpieczeniem są bony skarbowe i obligacje emitowane przez banki. Saldo tego kredytu w 1998 r. obniżyło się o 25,7 mln zł, tj. o 69,9%. Było to zgodne z ustaleniami, wynikającymi z umów zawartych z bankami.

W czerwcu 1998 r. NBP wprowadził nowy *Regulamin refinansowania banków kredytem lombardowym*. Wprowadzone zmiany nie dotyczyły podstawowych zasad refinansowania i miały na celu głównie uelastycznienie dostępu banków do kredytu lombardowego. Kredyt lombardowy zwykle był zaciągany na koniec miesiąca na 1-5 dni, w związku z wyrównywaniem stanów rezerwy obowiązkowej, utrzymywanej przez banki na rachunkach w NBP. Z kredytu

lombardowego na uzupełnienie środków płynnych banki korzystały przez pierwsze trzy kwartały 1998 r. – na koniec roku nie wystąpiło zadłużenie z tytułu tego kredytu.

Lokaty walutowe NBP w bankach krajowych, kolejna pozycja należności od sektora finansowego, charakteryzowały się w 1998 r. tendencją spadkową. Na koniec grudnia 1997 r. wynosiły one 1.425,1 mln zł, stanowiąc prawie 15% należności ogółem od sektora finansowego. Na koniec 1998 r. spadły do poziomu 405,7 mln zł, a ich udział w omawianych należnościach zmniejszył się do 5,1%.

Zmiany stanu lokat walutowych NBP w bankach krajowych w ciągu 1998 r. przedstawiono w tabeli 18.

Tabela 18. Stan lokat walutowych w bankach krajowych 1998 r. (w mln zł)

Wyszczególnienie	Stan na 31 XII 1997	Zmiany w poszczególnych kwartałach 1998 r.				Stan na 31 XII 1998
		I	II	III	IV	
Lokaty walutowe						
w bankach krajowych	1.425,1	-28,9	250,3	1.636,2	-2.877,1	405,6
z tego:						
– lokaty specjalne	632,3	-2,0	422,6	1.628,9	-2.681,8	–
– lokaty terminowe	792,8	-26,9	-172,3	7,3	-195,3	405,6

Zmiana stanu omawianych lokat była wynikiem:

- częściowej spłaty lokat terminowych w Banku Handlowym w Warszawie SA i w całości w Banku Pekao SA, w wyniku rozliczenia w 1992 r. i 1993 r. wzajemnych wierzytelności NBP i tych banków z tytułu skupu walut obcych, dokonywanego w 1991 r.; obniżenie stanu lokat było zgodne z warunkami określonymi w podpisanym porozumieniu i wynosiło ogółem 375,9 mln zł;
- wycofania przez NBP lokat specjalnych, otwartych na mocy umowy rachunku bankowego specjalnego w walucie wymiennej w Banku Pekao SA na łączną kwotę 727,8 mln USD, tj. 2.531,4 mln zł. Zamienione one zostały na obligacje Skarbu Państwa, nominowane w USD o tej samej wartości;
- wyceny wyżej wymienionych lokat według kursu średniego oraz rozliczenia należnych odsetek.

Pozostałe należności od banków w strukturze należności ogółem od sektora finansowego stanowią 5,7%, stąd analiza źródeł i kierunków ich zmian nie ma poważniejszego znaczenia dla oceny ogólnej sumy bilansowej. Jednakże charakter operacji decydujących o stanie pozostałych należności – zakup obligacji i weksli banków sanowanych – przesądza o tym, że należności te poddawane są szczególnie wnikliwej bieżącej kontroli. W jej wyniku uznano, że część należności z tytułu zakupionych obligacji i weksli może być trudna do odzyskania i na tę część została utworzona rezerwa w łącznej kwocie 75,2 mln zł.

W 1998 r. pozostałe aktywa zmniejszyły się o 34,2%, osiągając na koniec grudnia kwotę 2.361,5 mln zł. W konsekwencji ich udział w ogólnej sumie aktywów zmniejszył się o 1,5 pkt. proc.

Kształtowanie się pozostałych aktywów oraz ich udział w ogólnej kwocie tego składnika aktywów przedstawia tabela 19.

O wysokości stanu pozostałych aktywów i zmian zachodzących w ciągu 1998 r. zadecydowała głównie zmiana wysokości podziału wyniku finansowego oraz rozliczeń międzyokresowych. Wysokość i kierunek zmian stanu pozycji „podział wyniku finansowego” były związane z wielkością osiągniętego zysku oraz sposobem jego podziału, wynikającego z Ustawy o NBP.

Zmiany stanu rozliczeń międzyokresowych (spadek o 854,3 mln zł) wynikały głównie ze spadku czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów w związku z rozliczeniem odsetek od terminowych lokat oszczędnościowych oraz z emisją bonów pieniężnych 28-dniowych, których dyskonto odnosi się

Tabela 19. Stan i struktura pozostałych aktywów w latach 1997 – 1998

Wyszczególnienie	Stan na:		Struktura	
	31 XII 1997	31 XII 1998	31 XII 1997	31 XII 1998
	w mln zł		w %	
Pozostałe aktywa	3.568,5	2.361,5	100,0	100,0
z tego:				
– podział wyniku finansowego	1.150,5	667,2	32,2	28,3
– rozliczenia z tytułu kredytu libijskiego	392,0	331,9	10,9	14,1
– majątek trwały	519,6	574,8	14,6	24,3
– udziały i akcje	85,6	120,9	2,4	5,1
– rozliczenia międzyokresowe	1.118,8	264,5	31,4	11,2
– rozrachunki z tytułu sprzedaży				
– majątku finansowego	–	161,2	–	6,8
– inne	302,0	241,0	8,5	10,2

bezpośrednio w koszty. Na zmianę stanu należności z tytułu posiadanych przez NBP udziałów i akcji miały natomiast wpływ:

- zmniejszenie stanu akcji o kwotę 166,6 mln zł w wyniku sprzedaży Pierwszego Komercyjnego Banku SA w Lublinie (PKB SA) i jednorazowe rozwiązanie rezerwy utworzonej na te akcje,
- aktualizacja wyceny, wg kursu obowiązującego na dzień bilansowy, stanu udziałów i akcji w podmiotach zagranicznych (2,4 mln zł),
- rozwiązanie rezerwy na udziały w BH w Luksemburgu (32,9 mln zł),
- wyksięgowanie, w ciężar rezerwy, udziałów w spółce EP „Partners”, w związku z jej likwidacją (0,3 mln zł).

Zmniejszenie stanu należności z tytułu kredytu libijskiego o 60,1 mln zł było wynikiem częściowego rozliczenia w 1998 r.

Pozycja „inne aktywa” obejmuje różne należności i zapasy, w tym między innymi rozliczenia zagraniczne, dotyczące należności od Rządu Bułgarii. W bilansie wykazuje ona stan zerowy, ze względu na to, iż na całość należności utworzona została rezerwa.

Omawiana pozycja dotyczy lokat depozytowych terminowych, wniesionych przez NBP do Bulgarian Foreign Trade Bank Ltd w Sofii (BFTB Bulbank) w latach 1989-1990 w USD i DEM. W 1990 r. BFTB poinformował, że nie spłaci w terminie otrzymanych depozytów oraz odsetek. Od tego momentu NBP zmuszony był do ich automatycznego przedłużania na kolejne trzymiesięczne okresy i kapitalizowania odsetek.

W 1994 r. sprawa depozytów w Bulbanku została poruszona w trakcie plenarnego spotkania prezydentów Polski i Bułgarii w Sofii. Rozmowy z BFTB prowadzone były zarówno w roku 1995, jak i 1996. W 1995 r. dotyczyły propozycji zamiany depozytów na papiery wartościowe, tj. obligacje Skarbu Państwa Bułgarii, lecz nie dały żadnych rezultatów. W kwietniu 1996 r. NBP zaproponował BFTB przyjęcie warunków uzgodnionych przez Bułgarię z Klubem Paryskim, jako podstawę restrukturyzacji depozytów – okres spłaty dla najdłuższego wariantu wynosiłby 11 lat z 7-letnią karencją na spłatę rat kapitałowych. Na propozycję NBP strona bułgarska nie udzieliła, do końca 1996 r. żadnej odpowiedzi, pomimo monitu ze strony NBP, przesłanego w dniu 25 listopada 1996 r.

Prowadzone przez NBP przez kolejne dwa lata rozmowy i uzgodnienia z instytucjami rządowymi Bułgarii w celu wyegzekwowania wniesionych lokat depozytowych do BFTB uwieńczono zostały podpisaniem w dniu 19 września 1998 r. Umowy między Narodowym Bankiem Polskim a Rządem Bułgarii. Strony potwierdziły, że przedmiotem umowy są zobowiązania Bulbanku, wynikające z ulokowanych przez NBP depozytów w łącznej wysokości 25 mln USD oraz 44 mln DEM wraz z zaległymi odsetkami. Rząd Bułgarii oświadczył, że mocą Uchwały Zgromadzenia Narodowego Republiki Bułgarii z dnia 23 stycznia 1992 r. przejmie w całości zobowiązania Bulbanku wobec NBP z tytułu

Zmiany w obrębie pasywów bilansu NBP

ww. zadłużenia i występuje w jego miejsce jako dłużnik w zakresie wszystkich obowiązków określonych w umowie.

Na koniec 1998 r. należność od Bułgarii wynosiła brutto 258,4 mln zł. W wyniku restrukturyzacji długu, przeliczenia zadłużenia na DEM oraz spłaty 15% naliczonych od 1990 r. odsetek powyższa należność spadła o 19,9 mln zł w porównaniu z 1997 r.

W pasywach bilansu Narodowego Banku Polskiego zmiany w 1998 r. miały w zasadzie jeden kierunek. Większość pozycji wzrosła, chociaż skala wzrostu była zróżnicowana. Wysokim tempem wzrostu charakteryzowały się papiery wartościowe w obiegu (o 98,8%), zobowiązania wobec sektora finansowego (o 53,4%) oraz zobowiązania wobec sektora budżetowego (o 25,8%).

Podstawowym składnikiem w strukturze pasywów jest nadal pieniądź gotówkowy w obiegu. Na koniec 1998 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, wykazał on spadek udziału w ogólnej sumie bilansu o 2,6 pkt. proc., do 25,9%. W ujęciu nominalnym wartość tego składnika wzrosła do kwoty 33.993,5 mln zł na koniec grudnia 1998 r., co oznacza przyrost roczny o 9,4%. W ciągu roku stan obiegu gotówkowego zmieniał się w sposób nietypowy. W pierwszym kwartale wzrósł o 904,4 mln zł, co stanowiło 31,0% ogólnego przyrostu w roku, w drugim zaś o 2.628,8 mln zł, czyli 90,1% rocznego przyrostu. Od września zaobserwowano zahamowanie przyrostu obiegu, a jego średnia wartość w poszczególnych miesiącach utrzymywała się na zbliżonym poziomie – 33.370 mln zł.

Znaczący wpływ na kształtowanie się pasywów w 1998 r. miały również operacje otwartego rynku, prowadzone pod kątem realizacji założeń polityki pieniężnej na dany rok. Prowadzenie operacji ma odzwierciedlenie w bilansie w pozycji „zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych”. Wysokość tych zobowiązań przedstawia tabela 20.

Tabela 20. Wysokość zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych (w mln zł)

Wyszczególnienie	Okres				
	31 XII 1997	31 III 1998	30 VI 1998	30 IX 1998	31 XII 1998
Stan na dzień	14.374,0	20.727,7	22.056,9	30.025,2	28.575,5
Zmiana w kwartale	–	6.354,7	1.329,2	7.968,3	-1.449,7

Podstawowym instrumentem wykorzystywanym w operacjach otwartego rynku były bony pieniężne emitowane przez NBP, których wartość na koniec 1998 r. wyniosła 14.201,5 mln zł, co oznacza wzrost o 98,8%. W stosunku do sumy bilansowej ogółem stanowiły one 21,7%, tj. o 8,5 pkt. proc. więcej niż w 1997 r.

Wzrost skali operacji, a tym samym emisji bonów pieniężnych w 1998 r. związany był głównie ze znacznym przyrostem wielkości skupowanych walut, który wymusił na NBP działania ograniczające płynność na rynku finansowym.

Zobowiązania wobec sektora finansowego, będące kolejną ważną pozycją w strukturze pasywów, wyniosły 20.812,7 mln zł, co oznacza wzrost o 53,4%, będący wypadkową następujących czynników:

- wzrostu o 146,2% salda rachunków bieżących banków,
- spadku kwoty rezerwy obowiązkowej, wynikającego z utrzymywania jej poziomu w ramach rachunku bieżącego,
- spadku o 1,3 mld zł rachunków depozytów terminowych związanych z przeprowadzaniem operacji typu reverse repo.

Strukturę zobowiązań banku centralnego wobec systemu bankowego przedstawia tabela 21.

Ponad 94% ogółu zobowiązań z tytułu depozytów banków krajowych przypadło na środki zgromadzone na rachunkach bieżących, co łącznie ze stanem środków rezerwy obowiązkowej stanowiło 19.652,7 mln zł.

Stan środków na rachunkach lokat terminowych (lokaty aukcyjne bankowe) spadł na koniec 1998 r. do zera. Lokaty aukcyjne są efektem przeprowadzo-

Tabela 21. Stan i struktura zobowiązań NBP wobec sektora finansowego w latach 1997 – 1998

Wyszczególnienie	Stan na:		Struktura	
	31 XII	31 XII	31 XII	31 XII
	1997	1998	1997	1998
	w mln zł		w %	
Zobowiązania wobec sektora finansowego				
z tytułu prowadzonych rachunków banków	13.565,0	20.812,7	100,0	100,0
z tego:				
– rachunki bieżące	7.982,2	19.652,7	58,8	94,4
– rezerwa obowiązkowa	3.256,6	0,1	24,0	–
– rachunki lokat terminowych	1.288,1	–	9,5	–
– zobowiązania pozostałe	1.038,1	1.159,9	7,7	5,6

nych operacji w ramach operacji otwartego rynku, tzw. operacji reverse repo, a w 1998 r. nie korzystano z tego typu operacji.

Pozostałe zobowiązania wobec banków komercyjnych dotyczą jednorodnych zobowiązań z tytułu realizacji złożonych przez klientów NBP (państwowe jednostki budżetowe, państwowe fundusze celowe) w dniu 31 grudnia zleceń płatniczych na rzecz podmiotów gospodarczych i innych jednostek organizacyjnych, posiadających rachunki bieżące w innych bankach krajowych. Rozliczenie tych zobowiązań ma miejsce w dniu następnym.

W końcu 1998 r. pozostałe zobowiązania ukształtowały się na poziomie 1.159,9 mln zł i w porównaniu z ubiegłym okresem sprawozdawczym wzrosły o ponad 11,7%.

Kolejna grupa zobowiązań – zobowiązania wobec sektora budżetowego – na koniec grudnia 1998 r. zamknęły się kwotą 2.865,4 mln zł, co oznacza wzrost w stosunku do stanów z grudnia 1997 r. o 25,7%. Podstawową przyczyną wzrostu omawianych zobowiązań był wyższy, o 29,8%, stan środków budżetu państwa w 1998 r., będący wynikiem większych wpływów z prywatyzacji majątku Skarbu Państwa.

Wysokość zobowiązań wobec sektora budżetowego oraz ich strukturę przedstawia tabela 22.

Tabela 22. Stan i struktura zobowiązań wobec sektora budżetowego w latach 1997 – 1998

Wyszczególnienie	Stan na:		Struktura	
	31 XII	31 XII	31 XII	31 XII
	1997	1998	1997	1998
	w mln zł		w %	
Ogółem zobowiązania wobec sektora budżetowego	2.278,7	2.865,4	100,0	100,0
z tego:				
– rachunki bieżące jednostek budżetowych	30,3	16,1	1,4	0,6
– środki budżetu państwa:				
– roku bieżącego	1.480,9	1.922,2	65,0	67,1
– roku przyszłego	565,8	444,2	24,8	15,5
– środki Polskiego Funduszu Stabilizacyjnego	199,0	480,1	8,7	16,7
– lokata budżetu państwa	2,7	2,8	0,1	0,1

Pozostałe składniki omawianej grupy z punktu widzenia ich wartości nie miały poważniejszego wpływu na wysokość i kierunki zmian stanu zobowiązań wobec sektora budżetowego.

W 1998 r. zobowiązania zagraniczne wzrosły o 8,8%, osiągając na koniec roku sprawozdawczego poziom 7.784,2 mln zł (w strukturze pasywów stanowią około 6% sumy bilansowej).

Kształtowanie się wysokości zobowiązań zagranicznych oraz ich strukturę ilustruje tabela 23.

Podstawowym składnikiem omawianej grupy zobowiązań są depozyty MFW z tytułu wniesionych przez RP udziałów. Na koniec grudnia 1998 r. stan

Tabela 23. Stan i struktura zobowiązań zagranicznych w latach 1997-1998

Wyszczególnienie	Stan na:		Struktura	
	31 XII 1997	31 XII 1998	31 XII 1997	31 XII 1998
	w mln zł		w %	
Ogółem zobowiązania zagraniczne	7.151,4	7.784,2	100,0	100,0
z tego:				
– udziały w MFW	3.936,4	4.183,3	55,1	53,7
– kredyty otrzymane od instytucji międzynarodowych				
w walutach obcych	102,0	-	1,4	-
– kredyty otrzymane od banków zagranicznych				
w walutach obcych	514,2	442,4	7,2	5,7
– inne zobowiązania	2.598,8	3.158,5	36,3	40,6

tych zobowiązań wynosił 4.183,3 mln zł i stanowił 53,7% ogółu zobowiązań zagranicznych, a ich wzrost był wynikiem wyceny dokonanej przez MFW.

Główną pozycją w ramach innych zobowiązań zagranicznych są operacje reverse repo przeprowadzane na międzynarodowych rynkach zagranicznych. Na koniec roku zobowiązania z tytułu tych operacji ukształtowały się na poziomie 3.158,5 mln zł, co w porównaniu z 31.12.1997 r. oznacza wzrost o 559,7 mln zł i jest wynikiem zakresu i wielkości przeprowadzonych operacji. Udział tej pozycji w strukturze zobowiązań zagranicznych wzrósł tym samym o 4,3 pkt. proc.

Zobowiązania wobec pozostałych podmiotów na dzień 31 grudnia 1998 r. osiągnęły poziom 1.156,8 mln zł i w ciągu roku spadły o ponad 80%. Zdecydowały o tym dwa czynniki: zakończenie w grudniu 1997 r. przyjmowania przez NBP lokat terminowych od osób fizycznych na okresy 6- i 9-miesięczne oraz spadek środków na rachunkach państwowych funduszy celowych. Spowodowało to zmniejszenie udziału tej pozycji w ogólnej sumie bilansowej z 5,6% na koniec 1997 r. do 0,9% na koniec grudnia 1998 r.

Szczegółowe dane, dotyczące omawianych zobowiązań, ilustruje tabela 24.

Tabela 24. Stan i struktura zobowiązań wobec pozostałych podmiotów w latach 1997 – 1998

Wyszczególnienie	Stan na:		Struktura	
	31 XII 1997	31 XII 1998	31 XII 1997	31 XII 1998
	w mln zł		w %	
Zobowiązania wobec pozostałych podmiotów	6.153,5	1.156,8	100,0	100,0
w tym:				
– rachunki państwowych funduszy celowych	1.976,3	1.096,4	32,1	94,8
– rachunki podmiotów finansowych innych niż banki	2,3	2,4	0,1	0,2
– rachunki pomocnicze	1,9	2,9	–	0,3
– rachunki terminowych lokat oszczędnościowych	3.599,8	3,4	58,5	0,3
– zobowiązania z tytułu odsetek od rachunków				
terminowych lokat oszczędnościowych	540,8	–	8,8	–
– rachunki różne w walutach obcych	30,4	48,6	0,5	4,2

Przyjmowanie depozytów od osób fizycznych miało charakter uzupełniającego instrumentu polityki pieniężnej, absorbującego płynne rezerwy gospodarstw domowych. Ostatnie terminy wymagalności przypadły we wrześniu 1998 r., stan rachunków terminowych lokat oszczędnościowych na koniec roku w wysokości 3,4 mln zł wynika z niepodjęcia depozytów przez posiadaczy rachunków.

Obniżenie środków państwowych funduszy celowych (dominującej pozycji – prawie 95% – w ogólnej kwocie depozytów pozostałych podmiotów) dotyczyło głównie funduszu ubezpieczeń społecznych (spadek o 879,9 mln zł).

Od 1 stycznia 1998 r. obowiązuje nowa Ustawa o NBP, określająca m.in. fundusze podstawowe NBP. Do funduszy podstawowych zalicza się fundusz statutowy i rezerwowy. Do funduszy specjalnych zalicza się fundusz premiowy, nagród i zakładowy fundusz świadczeń socjalnych. W związku z powyższym, pozostałe fundusze uległy likwidacji, a ich stany zostały przeniesione na fundusze zasadnicze banku.

Fundusze Narodowego Banku Polskiego na koniec 1998 r. ukształtowały się na poziomie 1.578,2 mln zł i w porównaniu ze stanem na koniec 1997 r. wzrosły o 111,7 mln zł, tj. o 7,6%. Fundusze podstawowe wzrosły o 1.148,2 mln zł i wzrost ten był wynikiem:

- uzupełnienia funduszu statutowego NBP o 200 mln zł do ustalonej w Ustawie o NBP wysokości 400 mln zł,
- przeniesienia na fundusz rezerwowy środków ze zlikwidowanych funduszy specjalnych w kwocie 934,9 mln zł,
- dokonanego w 1998 r. odpisu, zgodnie z wyżej wymienioną ustawą, na fundusz rezerwowy w wysokości 2% osiągniętego zysku, tj. 13,3 mln zł.

Na 31.12.1998 r. fundusze specjalne ogółem wyniosły 30 mln zł. Podstawowym składnikiem, stanowiącym ponad 96% ogółu omawianej pozycji pasywów, jest fundusz premiowy.

Pozostałe pasywa na koniec 1998 r. ukształtowały się na poziomie 34.712,4 mln zł; w ciągu roku sprawozdawczego wzrosły o 1.788,8 mln zł. Ich udział w pasywach ogółem NBP spadł z 30,2% w 1997 r. do 26,4% w 1998 r.

Dane dotyczące podstawowych składników pozostałych pasywów prezentuje tabela 25.

Tabela 25. Stan i struktura pozostałych pasywów w latach 1997-1998

Wyszczególnienie	Stan na:		Struktura	
	31 XII 1997	31 XII 1998	31 XII 1997	31 XII 1998
	w mln zł		w %	
Pozostałe pasywa ogółem:	32.923,6	34.712,4	100,0	100,0
w tym:				
– przychody przyszłych okresów	10.175,6	9.829,5	30,9	28,3
– rezerwa rewaluacyjna	21.186,2	23.666,5	64,6	68,2
– wynik finansowy	1.150,5	667,2	3,5	1,9

Najistotniejszym składnikiem tej pozycji pasywów jest rezerwa rewaluacyjna, stanowiąca 68,2% ogółu pozostałych pasywów. Jest ona wynikiem aktualizacji wartości dewizowych NBP i gotówki w walutach obcych, uwzględniającej zmiany średniego kursu walut obcych. Wzrost o prawie 12% związany był ściśle ze skalą dewaluacji złotego, która miała miejsce w 1998 r., oraz ze wzrostem ogólnego stanu rezerw oficjalnych brutto.

Drugim ważnym elementem pozostałych pasywów są przychody przyszłych okresów. Dotyczą one należnych przychodów z tytułu kapitalizowanych odsetek od kredytów na inwestycje centralne i odsetek od kredytu wykorzystywanego przez BHK SA w likwidacji. Przychody te na koniec grudnia 1998 r. stanowiły kwotę 4.862,9 mln zł, tj. 49,5% ogólnej kwoty przychodów przyszłych okresów. Z pozostałej kwoty prezentowanej pozycji, 4.670,5 mln zł dotyczy wyników rozliczenia wyceny sald w walutach obcych aktywów i pasywów NBP nie dotyczących zadań banku centralnego.

Szczegółowe omówienie źródeł tworzenia oraz przyczyn zmian trzeciej pozycji – wynik finansowy – omówiono w następnym podrozdziale.

Wynik finansowy działalności NBP

W 1998 r. działalność Narodowego Banku Polskiego zamknęła się dodatnim wynikiem finansowym w wysokości 667,2 mln zł. Oznacza to, iż był on niższy o 42% od zysku osiągniętego przed rokiem, natomiast wyższy o 16,4% od zaplanowanego.

Poziom zysku oraz charakteryzujące go wskaźniki dynamiki i stopnia realizacji planu wyznaczyły przede wszystkim:

- zmiany w wysokości i strukturze rezerw oficjalnych brutto, znacznie przekraczające założenia przyjęte w planie finansowym; w ciągu 1998 r. stan rezerw zwiększył się o 6,7 mld USD (przed rokiem – o 2,6 mld USD) i wyniósł na koniec grudnia 27,4 mld USD; w planie przyjęty był poziom wyższy o 1,6 mld USD;
- rozmiary emisji bonów pieniężnych NBP, dostosowane do koniecznej absorpcji nadpłynności systemu bankowego; koszty emisji tych bonów były wyższe o około 50% w stosunku do poziomu zaplanowanego na 1998 r., jak i – poziomu sprzed roku;
- niższy od zakładanego średni kurs złotego do dolara; wyniósł on 3,5 zł/USD wobec planowanego – 3,7 zł/USD;
- niższy od planowanego poziom inflacji, którego pochodną były również niższe stopy procentowe.

Podkreślić należy fakt, iż na wielkość zysku osiągniętego w 1998 r. wpłynęły także koszty działania banku, kształtując się znacznie poniżej założeń planu (o 74,8 mln zł).

Rozmiary przychodów i kosztów NBP oraz ich główne źródła, a także dynamikę i stopień realizacji planu ilustruje tabela 26.

Tabela 26. Przychody i koszty NBP

Wyszczególnienie	1997		1998		
	wykonanie	plan w mln zł	wykonanie	1997 = 100	plan = 100
Przychody ogółem	6.905,8	6.399,6	7.657,7	110,9	119,7
w tym z tytułu:					
– papierów wartościowych	4.344,0	4.479,2	4.969,2	114,4	110,9
w tym:					
– zagranicznych	2.708,4	3.123,9	3.591,2	132,6	115,0
Koszty ogółem	5.755,3	5.826,4	6.990,5	121,5	120,0
w tym z tytułu operacji					
otwartego rynku	3.729,4	4.305,0	5.289,8	141,8	122,9
Zysk	1.150,5	573,2	667,2	58,0	116,4

Po stronie przychodów, podobnie jak w latach ubiegłych, podstawowym ich źródłem były wpływy z obrotu papierami wartościowymi. W strukturze globalnych przychodów stanowiły one 64,9% (przed rokiem 62,9%). Udział wpływów z zagranicznych papierów wartościowych (łącznie z wpływami z lokat z przyrzeczeniem odkupu zagranicznych papierów wartościowych) w ogólnej kwocie przychodów wynosił 46,9% (przed rokiem 39,2%), a z krajowych papierów wartościowych – 18,0% (przed rokiem 23,7%).

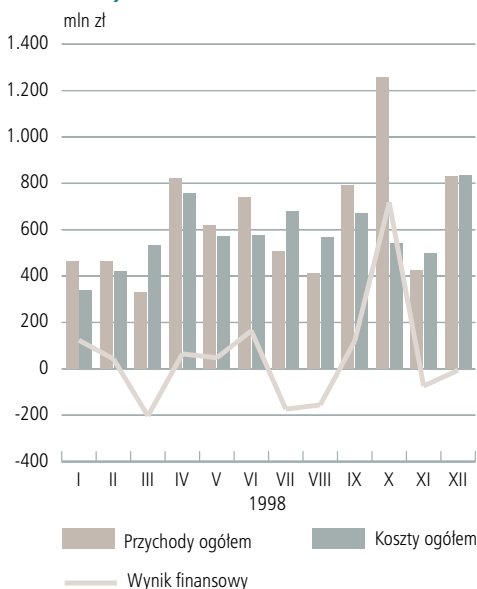
Po stronie kosztów decydujący wpływ na ukształtowanie się ich poziomu miały koszty operacji otwartego rynku, przeprowadzonych w 1997 i 1998 r. Łączne koszty tych operacji stanowiły 75,7% globalnej kwoty kosztów (przed rokiem 64,8%) i przekroczyły założenia planu, osiągając tempo wzrostu znacznie wyższe aniżeli koszty ogółem.

W stosunku do założeń planowych podkreślenia wymaga zmiana struktury kosztów operacji otwartego rynku, wynikająca ze zrealizowanego zakresu i przedmiotu tych operacji. W celu ustabilizowania sytuacji pieniężno-rynkowej w 1998 r. bank centralny emitował wyłącznie bony pieniężne. Udział kosztów z tego tytułu w strukturze ogółu kosztów operacji otwartego rynku wyniósł 92,3%, wobec planowanych 74,3%.

Poziom zysku osiągniętego w 1998 r., w wysokości 667,2 mln zł, wyznaczyły zarówno rozmiary zrealizowanych przychodów (7.657,7 mln zł), jak i poniesionych przez NBP kosztów (6.990,5 mln zł). Te z kolei determinowane były przez różnorodne czynniki, wynikające głównie z podejmowanych przez bank centralny decyzji w zakresie polityki pieniężnej.

W 1998 r. przychody NBP kształtowały się nierównomiernie – osiągając wielkości w granicach od 328,7 mln zł w marcu do 1.257,9 mln zł w październiku – na co rzutowały przede wszystkim przychody z papierów wartościowych (różne terminy płatności odsetek oraz znaczny wzrost rezerw zagranicznych).

Wykres 8. Przychody, koszty i wynik finansowy NBP w 1998 r.

Koszty – kreowane głównie przez koszty emisji bonów pieniężnych NBP – ponoszone były również nierównomiernie; wynosiły one od 339,5 mln zł w styczniu do 834,9 mln zł w grudniu 1998 r.

Kształtowanie się przychodów, kosztów i wyniku finansowego NBP w poszczególnych miesiącach roku sprawozdawczego ilustruje wykres 8.

Poziom wypracowanego zysku stanowił około 116% wielkości przyjętej w planie rocznym. Część zysku – 64,8 mln zł – przeznaczono na odpisy na fundusze własne NBP; pozostała część to kwota podlegająca odprowadzeniu do budżetu państwa.

Podział zysku w 1998 r., na tle roku poprzedniego i założeń planu, prezentują dane w tabeli 27.

Tabela 27. Podział zysku NBP

Wyszczególnienie	1997		1998		
	wykonanie	plan w mln zł	wykonanie 1997 = 100 plan = 100		
Zysk ogółem	1.150,5	573,2	667,2	58,0	116,4
z tego:					
1) odpisy na fundusze					
własne NBP	38,6	35,5	64,8	167,9	182,5
– rezerwowy	–	11,5	13,4	x	116,5
– premiowy	15,5	24,0	51,4	331,6	214,2
– dewizowy	11,6	–	–	x	x
– inwestycyjny	11,5	–	–	x	x
2) należna wpłata do budżetu	1.111,9	537,7	602,4	54,2	112,0
w tym: wpłacone zaliczki	890,0	–	100,0	11,2	x

Łączna kwota odpisów z zysku na fundusze własne NBP stanowiła 9,7% osiągniętego zysku. Przeważająca część zysku – 90,3%, czyli 602,4 mln zł – stanowił zysk podlegający odprowadzeniu do budżetu państwa (nie licząc dochodów budżetu z tytułu odsetek od krótkoterminowych depozytów lokowanych w NBP na mocy upoważnienia, wynikającego z ustawy budżetowej na 1998 r.; zamknęły się one kwotą 198,6 mln zł).

Bilans płatniczy Rzeczypospolitej Polskiej za 1998 rok

Obroty bieżące bilansu płatniczego a sytuacja gospodarcza Polski

Bilans płatniczy na bazie płatności pozwala na wstępną ocenę wpływu sektora zagranicznego na sytuację gospodarczą Polski w 1998 r. Pełna ocena tego wpływu będzie możliwa po uzyskaniu danych bilansu płatniczego na bazie transakcji.

Tabela 28. Wybrane wskaźniki bilansu płatniczego na bazie płatności w latach 1995-1998

Wyszczególnienie	Jednostka	1995	1996	1997	1998
Saldo obrotów bieżących jako % PKB	%	4,6	-1,0	-3,0	-4,4
Saldo obrotów towarowych i usługowych jako % PKB	%	-1,4	-6,2	-7,7	-9,0
Eksport towarów i usług w odniesieniu do importu towarów i usług	%	94,0	76,9	73,8	70,4
Pokrycie importu rezerwami walutowymi	miesiącach	6,5	6,0	5,9	6,8
Saldo zagranicznych inwestycji bezpośrednich jako % salda obrotów bieżących	%	20,8	-204,7	-71,4	-74,8
Pokrycie pieniądza krajowego rezerwami walutowymi	%	44,5	46,5	49,9	51,3
Saldo obrotów bieżących	mln USD	5.455	-1.350	-4.312	-6.858
Saldo obrotów towarowych i usługowych	mln USD	-1.677	-8.363	-11.015	-14.228
Eksport towarów i usług	mln USD	26.068	27.803	30.953	33.800
Import towarów i usług	mln USD	27.745	36.166	41.968	48.028
Saldo zagranicznych inwestycji bezpośrednich	mln USD	1.132	2.768	3.077	5.129
Stan rezerw oficjalnych brutto na koniec roku	mln USD	14.963	18.033	20.670	27.382
Produkt krajowy brutto	mln USD	119.082	134.550	143.100	157.542
Podaż pieniądza krajowego	mln USD	33.612	38.782	41.392	53.403
Średni roczny kurs USD	zł	2,4244	2,6965	3,2808	3,4937

Jednak już dane płatnicze pozwalają stwierdzić, iż pogłębieniu uległ deficyt obrotów bieżących bilansu płatniczego. Deficyt ten zwiększył się zarówno w wartościach absolutnych – z 4,3 mld USD w 1997 r. do 6,9 mld USD w 1998 r., jak i w relacji do PKB – z 3% do 4,4%. Pogłębienie deficytu obrotów bieżących faktycznie oznacza powiększanie luki pomiędzy dochodami do dyspozycji brutto, będącymi w posiadaniu podmiotów krajowych, a popytem krajowym, czyli wielkością konsumpcji i realizowanych w kraju inwestycji. Ujemny wynik obrotów bieżących bilansu płatniczego wskazuje, że obserwowany łączny przyrost popytu krajowego był wyższy od przyrostu PKB.

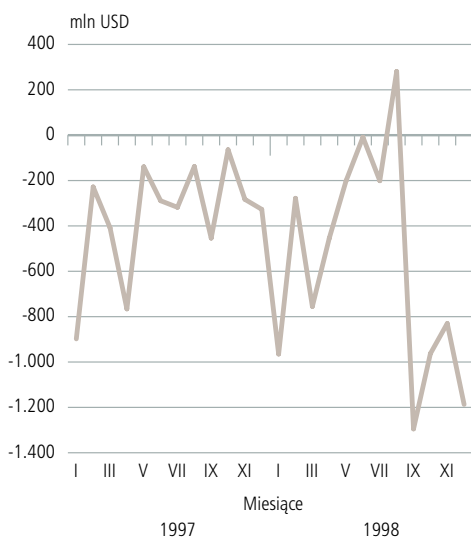
Kształtowanie się miesięcznych sald obrotów bieżących przedstawia wykres 9.

Obserwowane zwolnienie procesów gospodarczych potwierdzają dane dotyczące płatności towarowych. Wpływy z tytułu eksportu towarów zwiększyły się w stosunku do roku poprzedniego o 10,6% (odpowiednio w 1997 r. przyrost o 11%). Natomiast dynamika przyrostu wydatków na import ukształtowała się na poziomie 13,7% (odpowiednio w 1997 r. o 18%). Znaczne zmniejszenie dynamiki importu można wiązać ze zmniejszaniem się dynamiki popytu krajowego. Mimo tej korzystnej tendencji deficyt płatności towarowych pogłębił się o ponad 20% w stosunku do poprzedniego roku i wyniósł w 1998 r. 13.720 mln USD.

W pierwszych 3 kwartałach 1998 r. wpływy z eksportu towarów były wyższe niż w tym samym okresie roku ubiegłego. Zmiana w obserwowanej tendencji nastąpiła w IV kwartale, w którym zanotowano spadek wpływów z eksportu w stosunku do tego samego okresu roku ubiegłego. Główną przyczyną tej sytuacji był kryzys rosyjski oraz osłabienie popytu importowego w krajach Unii Europejskiej. Zmiany zewnętrzne zaważyły na sytuacji wewnętrznej, ograniczając popyt zagraniczny na krajową produkcję przemysłową i rolną.

Oceniając rozmiary polskiego eksportu i jego kształtowanie się w ubiegłym roku, należy zwrócić uwagę na niesklasyfikowane obroty bieżące, które w części odzwierciedlają napływ środków z handlu przygranicznego. Podobnie jak w przypadku rejestrowanego eksportu, dobre wyniki (poza przejściowymi trudnościami na początku roku) zanotowano w okresie 3 kwartałów 1998 r. Wpływy z tytułu transakcji niesklasyfikowanych były w tym okresie o 12,6% wyższe niż w roku poprzednim. W IV kwartale nastąpiło wyraźne zmniejszenie skupu

Wykres 9. Saldo pozycji obrotów bieżących w latach 1997-1998

walut, związanego z transakcjami niesklasyfikowanymi – zarówno w stosunku do poprzednich kwartałów, jak i tego samego okresu 1997 r.. Przyczyną zmiany był kryzys rosyjski, który negatywnie odbił się również na handlu przygranicznym. Dewaluacja rubla i innych walut krajów WNP zmieniła relacje cenowe i zmniejszyła atrakcyjność zakupów na bazarach w Polsce. Znaczne zmniejszenie zakupów, występujące od września 1998 r. spowodowało spadek w pozycji niesklasyfikowane obroty bieżące.

Import towarów kształtował się pod wpływem czynników o przeciwnym działaniu. Ograniczająco na wzrost importu towarów w ujęciu płatniczym wpływało, wspomniane już wcześniej, ograniczenie dynamiki popytu wewnętrznego. Jednak ten zamierzony efekt był częściowo neutralizowany przez znoszenie ograniczeń celnych, co powodowało wzrost konkurencyjności towarów importowanych na rynku krajowym. Obniżanie barier celnych jest związane z realizacją umowy stowarzyszeniowej z Unią Europejską, a także realizacją porozumień w ramach Światowej Organizacji Handlu. W okresie realizacji umowy stowarzyszeniowej kraje Unii Europejskiej znacząco zwiększyły swoją nadwyżkę w handlu towarami z Polską. Czynnikiem zwiększającym atrakcyjność cenową towarów importowanych była także realna aprecjacja złotego mierzona wskaźnikiem wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych. Rozmiary importu zostały również istotnie zwiększone w wyniku znacznego napływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich, którym prawie zawsze towarzyszył zakup wyposażenia.

Czynnikiem, który pozytywnie wpłynął na wielkość salda płatności towarowych, były korzystne zmiany cen w eksporcie, w stosunku do zmian cen w imporcie. Wzrostowi cen w eksporcie (o 0,1%) towarzyszył spadek cen w imporcie (o 3,7%), co pozwoliło na ukształtowanie się wskaźnika *terms of trade* na poziomie 103,9. Oznacza to zmianę tendencji w stosunku do dwóch poprzednich lat, kiedy wskaźnik ten kształtował się poniżej 100.

Tabela 29. Dynamika obrotów handlu zagranicznego (wskaźnik wartości, wolumenu i cen w USD, poprzedni rok = 100)

Wyszczególnienie	1994	1995	1996	1997	1998*
Eksport					
Wartość	121,9	132,8	106,7	105,4	102,2
Wolumen	118,3	116,7	109,7	113,7	102,1
Ceny	103,3	113,8	97,3	92,7	100,1
Import					
Wartość	114,5	134,7	127,8	113,9	111,0
Wolumen	113,4	120,5	128,0	122,0	115,3
Ceny	101,9	111,8	99,8	93,4	96,3
Terms of trade	101,4	101,8	97,5	99,4	103,9

* dane za 11 miesięcy

Wystąpiły również zmiany w zakresie struktury walutowej płatności towarowych. Dominującą pozycję w rozliczeniach polskiego handlu zagranicznego zdobyły waluty krajów należących do strefy euro. Łączny udział tych walut w eksporcie wyniósł 51,3% i zwiększył się w stosunku do 1994 r. o ponad 10 pkt. proc. Udział walut tych krajów w imporcie był jeszcze wyższy i wyniósł 58,5% (zwiększył się o ponad 12 pkt. proc.). Walutą, która traciła na ekspansji walut krajów strefy euro, był USD. Zmiany struktury walutowej płatności towarowych są wynikiem postępującej integracji gospodarki polskiej z krajami Unii Europejskiej, w tym w szczególności z krajami Unii Gospodarczej i Walutowej.

W zakresie płatności usługowych nastąpiła zmiana salda z dodatniego w 1997 r. na ujemne w 1998 r. Deficyt płatności usługowych w 1998 r. wyniósł 508 mln USD i był spowodowany znacznym zwiększeniem się wypłat z tytułu usług (o 22,4%) przy jednoczesnym utrzymywaniu się wpływów usługowych na podobnym co w roku poprzednim poziomie. Decydujące znaczenie dla ukształtowania się ujemnego salda usług miały płatności w zakresie pozostałych usług handlowych. Ta kategoria obejmuje płatności dotyczące usług

pośrednictwa handlowego, leasingu operacyjnego, usług inżynierskich, usług doradztwa prawnego, rachunkowego itp. Na uwagę zasługuje wzrost wypłat z tytułu leasingu operacyjnego oraz usług inżynierskich. Ujemne saldo zanotowano również w płatnościach w zakresie innych kategorii usług np. usług budowlanych oraz praw do patentów i opłat licencyjnych. Zmiany w zakresie wymienionych powyżej rodzajów usług można wiązać z rozwijającą się działalnością zagranicznych inwestorów bezpośrednich w Polsce, której towarzyszy transfer technologii w postaci zwiększonego importu usług. Na uwagę zasługuje także malejące dodatnie saldo płatności z tytułu usług transportowych. Może to świadczyć o pewnej utracie pozycji konkurencyjnej polskich przedsiębiorstw transportowych. Pełna analiza tendencji w zakresie obrotów usługowych z zagranicą będzie możliwa po uzyskaniu informacji z bilansu płatniczego na bazie transakcji.

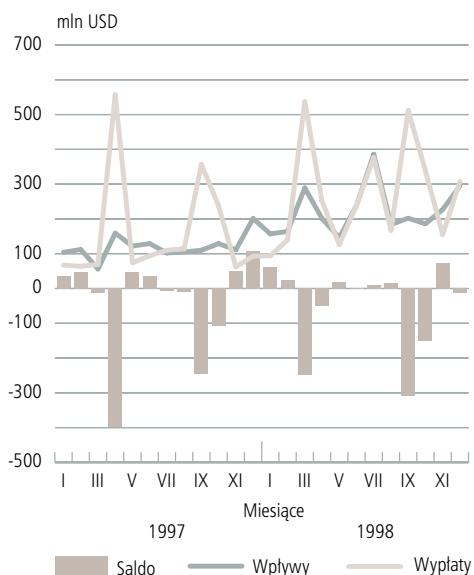
Pozycją bilansu płatniczego, która pogłębiła deficyt obrotów bieżących, były dochody. Oznacza to, że ujemne saldo tej pozycji bilansu płatniczego zmniejszyło dochody do dyspozycji podmiotów krajowych. Ujemne saldo dochodów jest konsekwencją znacznie wyższego poziomu pasywów zagranicznych niż aktywów zagranicznych podmiotów krajowych. Przykładowo, na koniec 1997 r. polskie pasywa zagraniczne przewyższały aktywa zagraniczne łącznie o 30,5 mld USD⁷. Ujemna pozycja zagraniczna Polski uległa pogłębieniu w 1998 r., co znalazło swoje odzwierciedlenie w powiększeniu deficytu rozliczeń z tytułu dochodów do poziomu 568 mln USD. Dominującymi składnikami ujemnego salda obrotów z tytułu dochodów w 1998 r. były salda dochodów od inwestycji bezpośrednich oraz dochodów od pozostałych inwestycji, w tym przede wszystkim z tytułu odsetek od otrzymanych i udzielonych kredytów. Ujemne saldo dochodów od inwestycji bezpośrednich było wynikiem przede wszystkim transferu zysków, dokonywanego przez zagranicznych inwestorów bezpośrednich, jak również wypłat odsetek od kredytów otrzymanych od zagranicznych inwestorów. Natomiast ujemne saldo dochodów od pozostałych inwestycji było spowodowane obsługą zadłużenia (wypłatami odsetek) rezydentów wobec nierezydentów, głównie obsługą zadłużenia zagranicznego Skarbu Państwa.

Na wykresie 10, pokazującym miesięczne wielkości wpływów i wypłat oraz salda dochodów, widoczne są wyraźne wzrosty wypłat w marcu i wrześniu 1998 r. oraz w podobnych okresach roku poprzedzającego. Wypłaty z tytułu dochodów w tych miesiącach przewyższały kilkakrotnie swój przeciętny miesięczny poziom. Przy relatywnie stabilnym miesięcznym poziomie wpływów z tytułu dochodów powodowało to powstawanie dużych ujemnych sald w omawianych miesiącach i miało istotny wpływ na kształtowanie się ujemnego salda rocznego. Te, tak liczące się w ogólnym bilansie dochodów, wypłaty związane były z obsługą zadłużenia Skarbu Państwa wobec wierzycieli zrzeszonych w Klubie Paryskim.

We wpływach z tytułu dochodów dominowały dochody uzyskane przez bank centralny z posiadanych aktywów rezerwowych. W związku z tym, że przez cały 1998 r. aktywa te stale się powiększały, również dochody z tych aktywów uległy zwiększeniu.

Pozycją bilansu płatniczego na bazie płatności, która zwiększała dochody do dyspozycji podmiotów krajowych, a tym samym korzystnie wpłynęła na saldo obrotów bieżących, były transfery bieżące. Napływ netto środków w postaci transferów bieżących wyniósł 1.942 mln USD, z czego ponad 20% przypada na sektor rządowy, a reszta na pozostałe sektory. W transferach rządowych dominowały dary i pomoc bezzwrotna, otrzymana od rządów zagranicznych, oraz podatki i opłaty na rzecz polskiego sektora rządowego. Znaczny udział w bezzwrotnej pomocy miały środki otrzymane z Unii Europejskiej w ramach realizacji programów pomocowych. Natomiast transfery dla pozostałych sektorów odzwierciedlały przede wszystkim przekazy pieniężne Polaków zamieszkałych za granicą dla rodzin w kraju. Przekazy te miały głównie formę wpłat na rachunki walutowe krajowych osób fizycznych. Obejmowały one również środki otrzymane z tytułu darowizn, alimentów, przekazów pieniężnych zarobków oraz rent i emerytur.

Wykres 10. Kształtowanie się dochodów w latach 1997-1998

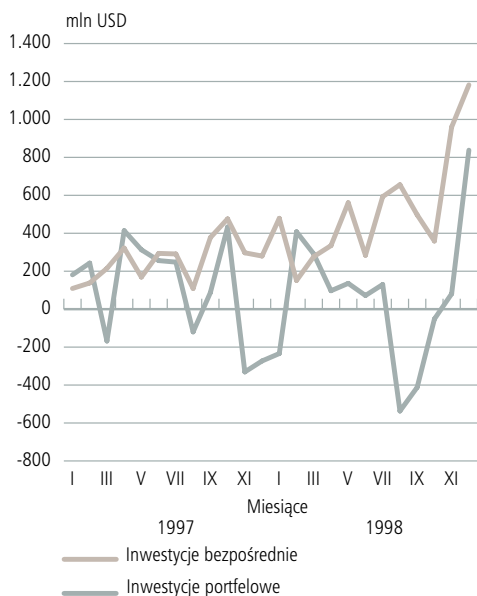

Pozytywny wpływ przekazów z zagranicy na obroty bieżące

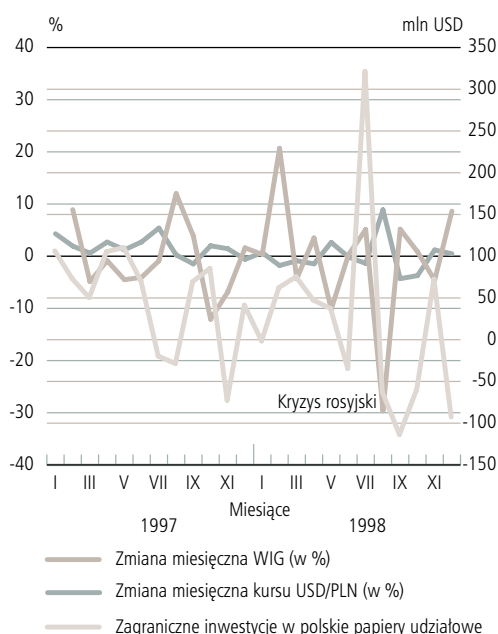
⁷ Dane pochodzą z bilansu aktywów i pasywów zagranicznych za 1997 r.

Napływ kapitału zagranicznego i jego wpływ na obroty bilansu płatniczego

Wykres 11. Zagraniczne inwestycje bezpośrednie i portfelowe w latach 1997-1998 (saldo)

Wykres 12. Zagraniczne inwestycje w polskie papiery udziałowe w latach 1997-1998 (saldo)

Rok 1998 charakteryzował się wysokim napływem kapitału z tytułu inwestycji nierezydentów w Polsce. Łącznie napływ ten wyniósł 8,8 mld USD i był o ponad 3,3 mld USD wyższy niż w roku ubiegłym.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że w strukturze napływu kapitału dominowały inwestycje, które można określić jako stabilne bądź też długoterminowe. Były to przede wszystkim zagraniczne inwestycje bezpośrednie, których udział w całości napływu kapitału wyniósł prawie 58%. Innym stabilnym źródłem napływu kapitału były otrzymane kredyty długoterminowe, których saldo ukształtowało się na poziomie 1.669 mln USD, a ich udział wyniósł prawie 19%. Łączny udział kapitału zagranicznego o charakterze długookresowym w całości dokonanych w Polsce inwestycji wyniósł ponad 77%. Oznacza to, że udział inwestycji o charakterze bardziej płynnym lub krótkookresowym, tj. inwestycji portfelowych, otrzymanych kredytów krótkoterminowych oraz depozytów, był relatywnie niewielki.

Jak już wspomniano, dominującym źródłem napływu kapitału w 1998 r. były zagraniczne inwestycje bezpośrednie w wysokości 5.129 mln USD. W całym 1998 r. miał miejsce o ponad połowę wyższy (wzrost o 66,7%) niż w 1997 r. napływ kapitału zagranicznego z tego tytułu, i to zarówno na zakup akcji i udziałów, jak też w postaci kredytów od inwestorów bezpośrednich. Nie zakłócił istotnie tej tendencji sierpniowy kryzys w Rosji. Zagraniczni inwestorzy bezpośredni w dalszym ciągu postrzegali polską gospodarkę jako stabilną i mającą perspektywę rozwoju.

Wśród kierunków zagranicznych inwestycji bezpośrednich dominowały sektor finansowy oraz motoryzacja. Bankowość traktowana była między innymi jako bardzo dobry przyczółek do zajęcia (w związku z wprowadzaną reformą) korzystnej pozycji na polskim rynku ubezpieczeń emerytalnych oraz jako sposób na powiększenie sprzedaży przez firmy niezwiązane z sektorem finansowym. Przykładem jest objęcie przez inwestorów zagranicznych pakietu większościowego w PBK oraz założenie w Polsce własnych banków kredytujących sprzedaż samochodów przez firmy Fiat i Volkswagen. Wzrastający, choć w mniejszym niż dotychczas tempie, popyt na dobra konsumpcyjne zaowocował dalszymi zagranicznymi inwestycjami bezpośrednimi w branży motoryzacyjnej. Najwięksi inwestorzy w tej branży, Fiat i Daewoo, zainwestowali w 1998 r. w przygotowanie produkcji nowych modeli. Konzern General Motors uruchomił w Polsce zbudowaną od podstaw fabrykę.

W 1998 r. zanotowano również napływ kapitału z tytułu zagranicznych inwestycji portfelowych. Dodatni wynik transakcji pomiędzy rezydentami i nierezydentami w zakresie papierów wartościowych polskiej emisji był wyższy niż w roku poprzednim i wyniósł 1.510 mln USD. Najważniejszym, najmocniej wpływającym na zachowanie zagranicznych inwestorów portfelowych w 1998 r. wydarzeniem był tzw. „kryzys rosyjski”. W sierpniu ubiegłego roku nastąpiło gwałtowne załamanie rosyjskiego rubla, skutkujące ogromnym odpływem z Rosji kapitału portfelowego, zaangażowanego zarówno w papiery udziałowe, a przede wszystkim w papiery dłużne. Polska, podobnie jak inne kraje Europy Środkowej i Wschodniej, była zaliczana przez część analityków pracujących dla dużych zachodnich inwestorów instytucjonalnych (funduszy inwestycyjnych i tzw. funduszy hedgingowych) do tej samej grupy ryzyka co Rosja. W związku z tym zamykanie pozycji w Rosji, dla uniknięcia strat, spowodowało również wyprzedaj polskich papierów wartościowych z portfeli tych instytucji. Zaowocowało to bardzo szybkim wzrostem kursu USD i DEM, będącym skutkiem nagłego wzrostu popytu na waluty wymienne ze strony inwestorów zagranicznych.

Jednym z najważniejszych wydarzeń na rynku papierów udziałowych w 1998 r. była sprzedaż akcji Telekomunikacji Polskiej SA (TP SA) – spółki o największej kapitalizacji ze wszystkich sprywatyzowanych do tej pory w drodze oferty publicznej. Wartość rynkowa TP SA stanowiła pod koniec 1998 r. 36% całkowitej kapitalizacji rynku podstawowego warszawskiej giełdy. W 1998 r. sprzedano zaledwie 15% jej akcji, 5% w transzy inwestorów krajowych oraz 10% w transzy inwestorów zagranicznych – w postaci kwitów depozytowych (GDR), dlatego też całą transakcję należy zaliczyć do kategorii inwestycji portfelowych. Telekomunikacja Polska SA była również autorem naj-

większej w 1998 r. emisji dłużnych papierów wartościowych na rynkach zagranicznych. Wartość obligacji, objętych przez zależną w 100% od TP SA spółkę holenderską, utworzoną specjalnie w celu pośredniczenia w tego typu przedsięwzięciach, wyniosła 1.000 mln USD. Ta właśnie emisja spowodowała duży, skokowy napływ kapitału portfelowego w grudniu 1998 r.

Kolejnym źródłem napływu kapitału zagranicznego do Polski były kredyty otrzymane przez podmioty polskie od nierezydentów. Spowodowało to, że saldo tych kredytów, podobnie jak w 1997 r., uzyskało wartość dodatnią i wyniosło 1.669 mln USD. Ze środków pochodzących z kredytów zagranicznych w większym stopniu korzystały przedsiębiorstwa niż banki. Natomiast sektor rządowy wykazał ujemne finansowanie zagraniczne w tej kategorii kredytów. W ramach kredytów krótkoterminowych spłaty rat kapitałowych nieznacznie przewyższały wykorzystanie nowych kredytów. Na taki wynik wpłynęło wysokie ujemne saldo tej pozycji dla sektora rządowego przy dodatnich saldach dla wszystkich pozostałych sektorów. Sektor rządowy dokonał spłaty zobowiązań krótkoterminowych, nie zaciągając jednocześnie żadnych nowych kredytów krótkoterminowych.

Dane bilansu płatniczego wskazują również, że w 1998 r. nastąpił wzrost zagranicznych depozytów w bankach polskich. Napływ netto kapitału z tego tytułu wyniósł 602 mln USD i był zdecydowanie wyższy niż przed rokiem. Charakterystyczny dla tej pozycji był wysoki poziom wpływów i wypłat oraz duża zmienność salda w całym 1998 r.

Inwestycje rezydentów za granicą i ich wpływ na wynik bilansu płatniczego

Polskie inwestycje zagraniczne ogółem zmniejszyły się (napływ kapitału) o 1.904 mln USD. Wynika to głównie z napływu netto polskiego kapitału wycofanego z banków zagranicznych (saldo wypłat i wpływów na rachunki bieżące i lokaty polskich banków w bankach zagranicznych) w wysokości 2.294 mln USD. Jednocześnie, nastąpił odpływ polskiego kapitału za granicę z tytułu dokonanych przez polskich rezydentów zagranicznych inwestycji bezpośrednich (163 mln USD), portfelowych (180 mln USD) oraz z tytułu udzielonych kredytów (98 mln USD). Wielkość wycofaných lokat, dokonywanych przez polskie banki, w bankach zagranicznych istotnie zwiększyła dodatni wynik całości obrotów finansowych bilansu płatniczego. Środki pochodzące z wycofaných lokat zostały odsprzedane do NBP i zamienione na złote. Takie zachowanie polskich banków było spowodowane relatywnie wyższą dochodowością aktywów złotych niż aktywów walutowych (dysparytet stóp procentowych).

Wynik bilansu płatniczego i jego wpływ na poziom rezerw walutowych

Wynik bilansu płatniczego, mierzony jako suma salda obrotów bieżących, salda obrotów kapitałowych i finansowych (bez aktywów rezerwowych) oraz salda błędów i opuszczeń był dodatni i wyniósł 5,7 mld USD. Głębszemu niż w roku poprzednim deficytowi obrotów bieżących towarzyszyła istotnie wyższa nadwyżka obrotów kapitałowych i finansowych. Pozycja salda błędów i opuszczeń również wykazała saldo dodatnie. Takie ukształtowanie się głównych komponentów bilansu płatniczego na bazie płatniczej skutkowało zwiększeniem się rezerw oficjalnych brutto NBP z tytułu dokonanych transakcji o podaną wcześniej kwotę 5,7 mld USD. Był to efekt działań NBP polegających na skupie netto walut w formie bezpośrednich transakcji z bankami na fixingu oraz podczas interwencji. Aktywa rezerwowe banku centralnego zwiększyły się również z tytułu uzyskanych dochodów od tych aktywów.

Na stan rezerw walutowych banku centralnego, obok transakcji zarejestrowanych w bilansie płatniczym, wpływ miały zmiany wyceny oraz różnice kursowe, które spowodowały zwiększenie się stanu rezerw o dalsze 1.014 mln USD. Oznacza to, że w omawianym okresie stan rezerw oficjalnych brutto zwiększył się łącznie o 6,7 mld USD i wyniósł na koniec 1998 r. 27.382 mln USD.

Analiza wskaźników bezpieczeństwa bilansu płatniczego, związanego z rezerwami walutowymi, wskazuje na utrzymywanie się korzystnej sytuacji (patrz tabela 28). Wskaźnik pokrycia importu rezerwami walutowymi wyniósł na koniec 1998 r. 6,8. W przeszłości stan rezerw pozwalający na finansowanie importu przez trzy miesiące był uznawany za wystarczający. Obecnie, po wystąpieniu kryzysów walutowych, za wystarczająco wysoki uważany jest stan rezerw

pozwalający na finansowanie importu przez sześć miesięcy. Również współczynnik pokrycia pieniądza krajowego rezerwami walutowymi (międzynarodowy współczynnik płynności) kształtował się na zadowalającym poziomie. Wyniósł on na koniec 1998 r. 51,3%. Poziom tego wskaźnika, łącznie z innymi wskaźnikami bilansu płatniczego, powinien być uważnie monitorowany. Jest to szczególnie istotne, ponieważ Polska nadal należy do kategorii krajów, tzw. *emerging markets*, o wyższym poziomie ryzyka inwestycyjnego i z tego powodu w większym stopniu zagrożonych wystąpieniem kryzysu walutowego.

TABELA I. Podstawowe dane statystyczne

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka	1997		1998	
			XII	I	II	III
1.	Produkcja sprzedana przemysłu					
	a) w cenach bieżących	mln zł	30.714,9	28.533,7	28.579,9	31.753,3
	b) w cenach stałych					
	- ten sam miesiąc poprzedniego roku = 100	%	113,3	108,1	110,4	114,9
	- poprzedni miesiąc = 100	%	103,6	92,7	99,6	110,9
2.	Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej					
	a) w cenach bieżących	mln zł	4.452,1	2.033,1	2.335,0	2.692,4
	b) w cenach stałych					
	- ten sam miesiąc poprzedniego roku = 100	%	113,5	130,3	127,1	118,2
	- poprzedni miesiąc = 100	%	145,2	45,3	113,2	113,9
3.	Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych					
	a) ten sam miesiąc poprzedniego roku = 100	%	113,2	113,6	114,2	113,9
	b) poprzedni miesiąc = 100	%	101,0	103,1	101,7	100,6
	c) grudzień poprzedniego roku = 100	%	113,2	103,1	104,9	105,5
4.	Wskaźniki cen produkcji sprzedanej przemysłu					
	a) ten sam miesiąc poprzedniego roku = 100	%	111,6	109,2	109,1	109,2
	b) poprzedni miesiąc = 100	%	100,5	101,3	100,7	100,2
5.	Wskaźniki cen produkcji budowlano-montażowej					
	a) ten sam miesiąc poprzedniego roku = 100	%	114,3	115,7	115,7	115,4
	b) poprzedni miesiąc = 100	%	100,9	102,3	101,3	101,1
6.	Pracujący w sektorze przedsiębiorstw ogółem	tys. osób	5.877	6.018	6.030	6.046
7.	Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw ogółem	tys. osób	5.712	5.801	5.834	5.845
8.	Liczba bezrobotnych	tys. osób	1.826,4	1.893,3	1.891,9	1.845,7
9.	Stopa bezrobocia	%	10,3	10,7	10,6	10,4
10.	Przeciętne wynagrodzenia miesięczne w sektorze przedsiębiorstw, w tym: - brutto	zł	1.368,35	1.232,58	1.223,90	1.267,59
	- netto	zł	1.109,21	1.026,82	1.024,03	1.059,88
11.	Wyniki finansowe budżetu państwa					
	a) dochody budżetu państwa	mln zł	119.772,1	9.619,1	19.015,2	28.717,3
	b) wydatki budżetu państwa	mln zł	125.674,9	8.840,8	20.942,0	32.257,3
	c) wynik budżetu państwa i saldo kredytów zagranicznych	mln zł	-8.085,4	754,8	-1.954,2	-4.025,7
12.	Wyniki finansowe przedsiębiorstw					
	a) przychody ogółem	mln zł	692.158,1	59.594,5	118.561,7	185.146,3
	w tym przychody ze sprzedaży produktów	mln zł	410.952,3	35.110,6	69.516,1	108.381,4
	b) koszty uzyskania przychodów ogółem	mln zł	668.678,9	57.982,2	115.290,3	179.804,0
	w tym koszt własny sprzedanych produktów	mln zł	410.407,4	35.016,5	70.531,6	110.112,7
	c) wynik finansowy brutto (saldo)	mln zł	24.677,5	1.611,5	3.277,9	5.391,8
	d) obciążenia wyniku finansowego brutto	mln zł	12.088,8	1.247,9	2.287,8	3.463,3
	e) wynik finansowy netto (saldo)	mln zł	12.588,7	363,6	990,2	1.928,5
	f) wskaźnik poziomu kosztów z całokształtu działalności	%	96,6	97,3	97,2	97,1
	g) wskaźnik rentowności obrotu netto	%	1,8	0,6	0,8	1,0
	h) wskaźnik płynności II stopnia	%	85,6	87,8	87,4	86,7
	i) majątek obrotowy ogółem	mln zł	193.596,5	191.057,2	201.675,2	208.782,0
	j) należności i roszczenia z tytułu dostaw i usług	mln zł	78.656,2	80.790,8	85.209,8	87.253,2
	k) zobowiązania krótkoterminowe z tytułu dostaw i usług	mln zł	78.881,5	74.144,5	78.352,5	81.113,1

									1998
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
30.555,1	30.350,5	30.900,4	30.205,5	30.137,7	32.477,6	32.562,6	30.470,6	31.540,5	
103,9	109,5	104,7	106,1	106,1	101,4	98,8	98,6	97,8	
95,8	99,3	101,3	97,7	99,3	107,8	99,8	93,1	102,7	
2.949,0	3.250,9	3.559,4	3.745,8	3.834,3	4.157,0	4.600,7	3.562,6	5.052,4	
109,2	111,7	109,5	115,7	114,9	109,2	105,5	105,4	102,5	
108,5	109,2	108,6	104,5	101,7	107,7	109,9	77,1	140,9	
113,7	113,3	112,2	111,9	111,3	110,6	109,9	109,2	108,6	
100,7	100,4	100,4	99,6	99,4	100,8	100,6	100,5	100,4	
106,3	106,7	107,1	106,7	106,0	106,9	107,6	108,1	108,6	
108,4	108,2	107,7	107,0	106,6	106,4	105,8	105,1	104,8	
100,3	100,3	100,1	100,3	100,5	100,6	100,3	100,1	100,1	
114,6	114,4	114,1	113,6	113,0	112,4	111,7	111,1	110,6	
100,9	100,8	100,6	100,5	100,6	100,5	100,6	100,4	100,5	
6.048	6.047	6.059	6.055	6.032	6.027	6.038	5.985	5.919	
5.851	5.848	5.858	5.860	5.840	5.829	5.842	5.805	5.769	
1.765,5	1.695,4	1.687,6	1.683,1	1.671,0	1.676,7	1.692,6	1.743,4	1.831,4	
10	9,7	9,6	9,6	9,5	9,6	9,7	9,9	10,4	
1.302,78	1.303,10	1.344,17	1.369,84	1.334,18	1.357,30	1.379,35	1.451,17	1.582,13	
1.086,20	1.085,02	1.116,09	1.133,58	1.102,75	1.119,68	1.134,19	1.188,79	1.295,26	
38.663,2	48.513,4	57.972,6	68.550,3	79.548,3	91.047,8	102.683,7	114.141,5	126.563,2	
43.863,4	55.525,4	67.330,4	78.673,3	89.218,8	101.457,5	114.243,0	125.482,6	139.755,8	
-5.694,0	-7.543,3	-9.080,8	-9.757,0	-9.728,0	-11.105,2	-12.048,3	-12.002,0	-16.489,2	
251.749,4	318.445,9	387.674,5	459.222,6	528.282,2	599.895,6	677.497,9	747.348,9	833.304,2	
146.696,2	185.287,1	225.731,8	266.579,6	304.851,4	346.183,9	389.868,5	431.057,9	475.657,1	
244.654,5	309.251,7	376.744,1	446.674,2	514.553,8	584.002,2	659.301,6	729.058,2	817.826,3	
149.640,1	188.971,7	229.873,1	271.942,1	311.877,4	353.531,4	397.796,9	439.902,0	488.848,9	
7.318,0	9.462,7	11.369,4	13.312,7	14.540,0	16.767,4	19.156,1	19.289,1	16.720,2	
4.396,9	5.288,3	6.092,8	7.066,4	7.941,4	9.085,6	10.106,7	10.639,3	11.445,7	
2.921,1	4.174,4	5.276,6	6.246,3	6.598,7	7.681,8	9.049,4	8.649,8	5.274,6	
97,2	97,1	97,2	97,3	97,4	97,4	97,3	97,6	98,1	
1,2	1,3	1,4	1,4	1,2	1,3	1,3	1,2	0,6	
85,3	85,5	85,4	84,6	84,9	85,5	85,7	86,0	83,0	
209.261,1	215.286,4	219.988,8	225.379,4	229.419,1	236.672,3	243.795,6	246.705,4	251.586,1	
88.343,6	91.593,1	93.784,3	93.223,7	96.160,7	100.352,3	103.891,4	105.517,8	101.095,4	
81.750,6	85.207,9	87.077,3	88.201,4	90.632,9	93.566,5	97.741,6	97.405,6	101.942,9	

TABELA II. Rynek finansowy - podstawowe informacje

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka	1997		1998	
			XII	I	II	III
1.	Stopa oprocentowania kredytu lombardowego	%	27,0	27,0	27,0	27,0
2.	Stopa redyskonta weksli	%	24,5	24,5	24,5	24,5
3.	Stopa oprocentowania kredytu refinansowego	%	27,0/28,0	27,0/28,0	27,0/28,0	27,0/28,0
4.	Minimalna stopa rentowności 28-dniowych operacji otwartego rynku	%	-	-	24,0	24,0
5.	Tempo miesięcznej dewaluacji złotego w stosunku do koszyka walut	%	1,0	1,0	0,8	0,8
6.	Stopa oprocentowania środków na rachunkach w NBP					
	a) na rachunkach bieżących podmiotów innych niż banki	%	8,5	8,5	8,5	8,5
	b) na rachunkach lokat terminowych:					
	- 180-dniowych	%	21,5	-	-	-
	- 270-dniowych	%	22,5	-	-	-
7.	Stopy oprocentowania kredytów złotych w głównych bankach komercyjnych					
	a) od kredytów udzielanych na okres 1 roku	%	22,5-29,4	22-32	22-32	22-32
	b) stopa dyskontowa weksli	%	23-28,5	24,4-31,5	24-29,9	24-30,1
8.	Stopy oprocentowania depozytów złotych w głównych bankach komercyjnych					
	a) a vista	%	6,66-14	5-13	5-13	5-13
	b) rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych	%	9,5-15	9-15	9-15	9-15
	c) 1-miesięcznych	%	16-20,8	16-21,3	16-21,6	16-21,7
	d) 3-miesięcznych	%	17,5-21,1	17,5-21,8	16,5-21,8	17-21,7
	e) 6-miesięcznych	%	18-21,8	18-22,1	17-22,4	18-21,6
	f) 12-miesięcznych	%	19-22,8	19-21,9	17-22	19-21,6
	g) 24-miesięcznych	%	19-22,8	19-23,5	19-23,5	19-23,5
	h) 36-miesięcznych	%	19,5-22,8	19,5-26,5	19,5-26,5	19,5-26,5
9.	Stopy oprocentowania środków na rachunkach walutowych w bankach komercyjnych					
	a) a vista	%	2,1-3,8	2,3-3,8	2,3-3,8	2,3-3,8
	b) 3-miesięcznych	%	3,3-4,5	3,3-4,5	3,3-4,5	3,3-4,7
	c) 6-miesięcznych	%	3,6-4,7	3,6-4,6	3,6-4,6	3,6-4,7
	d) 12-miesięcznych	%	3,8-5	3,8-4,8	3,8-4,8	3,8-4,8
	e) 24-miesięcznych	%	4-5,3	4-5,3	4-5,3	4-5,3
10.	Lokaty dobrowolne na rynku międzybankowym					
	a) stan na koniec miesiąca	mln zł	8.215,2	11.061,2	11.214,5	11.039,5
	w tym udział lokat:					
	0 - 1-miesięcznych	%	42,0	61,7	62,4	44,8
	1 - 2-miesięcznych	%	21,3	10,3	3,9	12,7
	2 - 3-miesięcznych	%	9,2	7,6	9,5	10,3
	3 - 6-miesięcznych	%	14,6	8,6	7,6	11,1
	6 - 12-miesięcznych	%	6,7	4,8	5,4	6,1
	12 - 24-miesięcznych	%	3,9	6,3	10,6	14,2
	b) średni ważony okres deponowania lokat (według stanu na koniec miesiąca)	miesiące	2,4	2,2	2,8	3,4
	c) średnia ważona stopa procentowa lokat (według stanu na koniec miesiąca)	%	24,4	25,6	24,2	24,1
	w tym lokat:					
	0 - 1-miesięcznych	%	24,8	26,4	24,4	24,3
	1 - 2-miesięcznych	%	24,4	24,9	24,5	24,5
	2 - 3-miesięcznych	%	24,2	24,5	24,4	24,3
	3 - 6-miesięcznych	%	24,1	24,0	23,9	24,2
	6 - 12-miesięcznych	%	23,1	23,2	23,3	23,4
	12 - 24-miesięcznych	%	24,2	24,0	23,7	23,5

									1998
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
27,0	26,0	26,0	24,0	24,0	24,0	22,0	22,0	20,0	
24,5	23,5	23,5	21,5	21,5	21,5	20,0	20,0	18,3	
27,0/28,0	26,0/27,0	26,0/27,0	24,0/25,0	24,0/25,0	24,0/25,0	22,0/23,0	22,0/23,0	20,0/21,0	
23,0	21,5	21,5	19,0	19,0	18,0	17,0	17,0	15,5	
0,8	0,8	0,8	0,65	0,65	0,50	0,50	0,50	0,5	
8,5	8,5	7,8	7,8	7,2	7,2	7,2	6,6	6,0	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	
22-29,9	22-29,8	22-29,4	20-29,4	19,5-28	18,8-28	16,7-28	17,4-25,7	15,5-25	
24-29,7	23-29,5	22,7-29,5	20,5-28,0	20,1-28	18,8-28	17,5-25,5	16,7-25,5	16,3-23,5	
5-13	5-13	5-13	5-13	5-12,5	5-12,5	5-12,5	5-11	4,5-10	
9-15	9-15	9-15	9-15	9-15	9-15	7-15	7-14	5-13	
16-20,9	16-19,7	16-19,7	15,5-18,4	15,3-18	14,8-17	14,3-16,5	13,8-15,7	12-15,4	
17-21,2	17-19,7	17-19,7	15,9-19,6	15,5-19	14,7-17,5	14-17	13,5-16,3	11,6-15,1	
18-21,6	17,7-19,8	17,5-19,8	15-19,8	15-19,5	14,7-18,3	13,3-17,5	11,5-17	11-15	
19-21,3	17,9-21	18,5-21	13-21,5	13-19	13-19	12,8-19	11-17,5	8,7-15,4	
19-23,5	17,9-23,5	18,5-23,5	12,5-23,5	12,5-20,7	12,5-20,7	12,5-20,7	11,5-18	10,5-16,3	
19,1-26,5	17,9-26,5	19,5-26,5	16,1-26,5	16,8-22	14,9-21	14,7-21	13,8-17,9	12,4-16,3	
2,3-4	2,3-4	2,3-4	2-3,8	2,3-3,9	2,3-4,2	2,3-4	2,3-4	2,3-3,8	
3,3-4,9	3,3-5	3,3-5	3,3-5	3,3-5	3,3-5	3,3-5	3,3-4,7	3,3-4,7	
3,6-5	3,6-5	3,6-5	3,6-5,1	3,6-5,1	3,6-4,9	3,6-4,9	3,5-4,9	3,5-4,9	
3,8-5,1	3,8-5,2	3,8-5,2	3,8-5,1	3,8-5,1	3,8-4,8	3,7-5	3,8-5	3,8-5	
4-5,3	4-5,3	4-5,3	4-5,3	4-5,3	4-5,3	3,6-5,3	3,8-5,3	3,9-5,3	
11.390,1	14.113,5	15.744,4	13.472,8	16.454,6	15.610,4	17.791,4	16.742,3	16.786,8	
46,2	47,2	57,1	37,6	40,5	45,4	45,1	43,8	33,3	
7,1	13,9	3,8	15,5	13,4	5,8	12,8	7,8	19,7	
8,2	6,2	7,2	5,6	4,7	3,9	2,3	5,9	7,7	
13,7	11,3	9,0	10,4	11,3	13,2	10,8	10,6	8,5	
6,2	6,2	6,2	9,4	8,7	9,7	9,4	9,3	12,4	
17,8	14,6	6,1	8,6	9,1	9,8	8,8	11,1	15,6	
3,9	3,3	8,0	9,8	9,0	9,1	8,1	8,8	4,6	
23,4	21,7	21,7	20,0	19,7	18,8	18,3	17,7	16,5	
23,1	20,0	22,2	19,0	19,7	18,1	17,7	17,2	15,9	
24,2	22,9	21,9	21,3	19,3	18,7	18,1	17,1	16,4	
24,1	22,8	22,2	21,4	19,6	19,0	17,9	17,0	16,1	
24,2	23,9	22,9	21,5	20,7	20,0	19,4	18,7	18,5	
23,2	23,1	23,1	22,7	22,1	21,7	20,9	20,5	19,9	
23,3	23,0	21,3	19,8	18,9	18,8	18,8	18,0	14,2	

cd. TABELI II. Rynek finansowy - podstawowe informacje

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka	1997		1998	
			XII	I	II	III
11. Stopa rezerw obowiązkowych od:						
a) wkładów złotych						
	- płatnych na każde żądanie	%	20,0	20,0	20,0	20,0
	- terminowych	%	11,0	11,0	11,0	11,0
b) wkładów w walutach obcych (równowartość w złotych)						
	- płatnych na każde żądanie	%	5,0	5,0	5,0	5,0
	- terminowych	%	5,0	5,0	5,0	5,0
12. Wielkość rezerwy obowiązkowej ogółem						
	a) na rachunku rezerwy oprocentowanej	mln zł	17.053,8	17.053,8	17.357,8	17.634,8
	b) na rachunku bieżącym (nieoprocentowana)	mln zł	3.255,9	-	-	-
	b) na rachunku bieżącym (nieoprocentowana)	mln zł	12.174,1	15.430,0	15.650,2	15.893,4
	b) zadeklarowana kwota gotówki	mln zł	1.623,8	1.623,8	1.707,6	1.741,4
13. Aukcyjny zakup papierów wartościowych przez NBP z obowiązkiem odkupu przez banki (kredyt aukcyjny)						
	a) liczba przetargów		0	0	0	0
	b) wartość nominalna środków przeznaczonych przez NBP					
	na zakup papierów wartościowych	mln zł	0,00	0,00	0,00	0,00
	c) wartość aukcyjna ofert zgłoszonych przez banki	mln zł	0,00	0,00	0,00	0,00
	d) wartość aukcyjna ofert przyjętych	mln zł	0,00	0,00	0,00	0,00
14. Aukcyjna sprzedaż papierów wartościowych przez NBP z obowiązkiem odkupu przez NBP (lokata aukcyjna)						
	a) liczba przetargów		8	0	0	0
	b) wartość nominalna papierów wartościowych przeznaczonych przez NBP do sprzedaży	mln zł	5.900,00	0,00	0,00	0,00
	c) wartość aukcyjna ofert zgłoszonych przez banki	mln zł	4.862,87	0,00	0,00	0,00
	d) wartość aukcyjna ofert przyjętych	mln zł	4.489,00	0,00	0,00	0,00
15. Bezwarunkowa sprzedaż papierów wartościowych przez NBP (outright sale)						
	a) liczba przetargów		0	0	0	0
	b) wartość nominalna papierów wartościowych przeznaczonych przez NBP do sprzedaży	mln zł	0,00	0,00	0,00	0,00
	c) wartość aukcyjna ofert zgłoszonych przez banki	mln zł	0,00	0,00	0,00	0,00
	d) wartość aukcyjna ofert przyjętych	mln zł	0,00	0,00	0,00	0,00
16. Przetargi na bony skarbowe						
	a) liczba przetargów w ciągu miesiąca		5	4	4	5
	b) wartość bonów zaoferowanych do sprzedaży (w cenach nominalnych)	mln zł	7.000,0	3.200,0	4.100,0	4.900,0
	z tego bonów o terminie wykupu:					
	- 8-tygodniowym	mln zł	400,00	-	-	-
	- 13-tygodniowym	mln zł	1.900,00	500,00	1.000,00	800,00
	- 26-tygodniowym	mln zł	1.100,00	800,00	900,00	600,00
	- 39-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 52-tygodniowym	mln zł	3.600,00	1.900,00	2.200,00	3.500,00
	c) popyt zgłoszony przez oferentów (w cenach nominalnych)	mln zł	8.056,88	10.831,20	13.208,10	7.576,29
	z tego na bony o terminie wykupu:					
	- 8-tygodniowym	mln zł	405,92	-	-	-
	- 13-tygodniowym	mln zł	2.186,41	2.478,72	1.763,26	1.770,85
	- 26-tygodniowym	mln zł	1.225,36	2.199,41	2.840,33	1.040,36
	- 39-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 52-tygodniowym	mln zł	4.239,19	6.153,07	8.604,51	4.765,08

									1998
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
11,0	11,0	11,0	11,0	11,0	11,0	11,0	11,0	11,0	11,0
5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
17.774,5	17.774,5	18.514,5	19.270,9	19.651,6	20.457,1	20.457,1	20.875,6	21.271,1	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
16.015,5	16.015,5	16.691,2	17.393,7	17.728,2	18.475,7	18.475,7	18.861,0	19.157,8	
1.759,0	1.759,0	1.823,3	1.877,2	1.923,5	1.981,4	1.981,4	2.014,5	2.113,4	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4	4	5	4	5	4	4	5	5	
4.000,0	4.400,0	5.600,0	2.500,0	2.900,0	2.800,0	3.300,0	2.100,0	4.100,0	
-	-	300,00	-	-	400,00	700,00	400,00	-	
700,00	1.200,00	1.400,00	400,00	700,00	900,00	600,00	200,00	1.100,00	
400,00	600,00	1.100,00	400,00	500,00	-	-	200,00	300,00	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2.900,00	2.600,00	2.800,00	1.700,00	1.700,00	1.500,00	2.000,00	1.300,00	2.700,00	
12.276,21	11.998,80	12.621,85	10.426,84	6.178,88	8.619,80	9.154,47	7.793,45	8.243,43	
-	-	563,65	-	-	1.487,31	1.199,45	605,75	-	
1.026,80	1.990,38	2.334,43	2.158,34	1.616,26	3.487,80	1.704,15	1.009,35	2.031,33	
1.100,36	2.250,15	1.789,10	2.093,94	1.250,09	-	-	675,20	446,67	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	
10.149,05	7.758,27	7.934,67	6.174,56	3.312,53	3.644,69	6.250,87	5.503,15	5.765,43	

cd. TABELI II. Rynek finansowy - podstawowe informacje

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka	1997		1998	
			XII	I	II	III
d)	sprzedaż bonów (w cenach nominalnych)	mln zł	6.852,18	3.236,79	3.938,89	4.543,88
	z tego bonów o terminie wykupu:					
	- 8-tygodniowym	mln zł	400,00	-	-	-
	- 13-tygodniowym	mln zł	1.855,40	500,00	838,89	817,00
	- 26-tygodniowym	mln zł	1.038,28	802,58	900,00	558,90
	- 39-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 52-tygodniowym	mln zł	3.558,50	1.934,21	2.200,00	3.167,98
e)	średnia ważona stopa dyskonta przyjętych ofert	%	20,54	20,17	19,60	18,94
	z tego dla bonów o terminie wykupu:					
	- 8-tygodniowym	%	22,82	-	-	-
	- 13-tygodniowym	%	22,18	22,01	21,45	20,63
	- 26-tygodniowym	%	21,16	21,22	20,60	19,93
	- 39-tygodniowym	%	-	-	-	-
	- 52-tygodniowym	%	19,25	19,26	18,49	18,33
f)	średni ważony zysk z kupionych bonów	%	23,74	23,79	22,79	22,33
	z tego z bonów o terminie wykupu:					
	- 8-tygodniowym	%	23,66	-	-	-
	- 13-tygodniowym	%	23,50	23,31	22,68	21,76
	- 26-tygodniowym	%	23,70	23,77	22,99	22,16
	- 39-tygodniowym	%	-	-	-	-
	- 52-tygodniowym	%	23,89	23,92	22,74	22,50
g)	stan na koniec miesiąca bonów pochodzących z przetargów i będących w obiegu (według kosztów zakupu)	mln zł	27.289,22	27.841,20	28.515,03	28.036,65
17. Przetargi na bony pieniężne NBP						
a)	liczba przetargów w ciągu miesiąca		3	4	15	7
b)	wartość bonów zaoferowanych do sprzedaży (w cenach nominalnych)	mln zł	4.500,00	2.900,00	24.400,00	10.100,00
	z tego bonów o terminie wykupu:					
	- 1-dniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 7-dniowym	mln zł	3.000,00	-	11.000,00	-
	- 14-dniowym	mln zł	1.000,00	-	1.900,00	2.700,00
	- 28-dniowym	mln zł	-	-	1.700,00	7.400,00
	- 91-dniowym	mln zł	500,00	1.900,00	1.100,00	-
	- 182-dniowym	mln zł	-	1.000,00	2.700,00	-
	- 273-dniowym	mln zł	-	-	6.000,00	-
c)	popyt zgłoszony przez oferentów (w cenach nominalnych)	mln zł	3.557,82	3.112,85	21.904,54	6.103,71
	z tego na bony o terminie wykupu:					
	- 1-dniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 7-dniowym	mln zł	2.280,33	-	9.489,20	-
	- 14-dniowym	mln zł	825,49	-	3.017,78	1.545,09
	- 28-dniowym	mln zł	-	-	1.364,74	4.558,62
	- 91-dniowym	mln zł	452,00	2.082,85	313,86	-
	- 182-dniowym	mln zł	-	1.030,00	2.346,00	-
	- 273-dniowym	mln zł	-	-	5.372,96	-
d)	sprzedaż bonów (w cenach nominalnych)	mln zł	3.478,32	2.822,70	19.793,39	5.548,71
	z tego bonów o terminie wykupu:					
	- 1-dniowym	mln zł	-	-	-	-
	- 7-dniowym	mln zł	2.266,83	-	9.180,07	-
	- 14-dniowym	mln zł	770,49	-	1.900,00	1.525,09
	- 28-dniowym	mln zł	-	-	1.051,50	4.023,62
	- 91-dniowym	mln zł	441,00	1.822,70	313,86	-
	- 182-dniowym	mln zł	-	1.000,00	2.279,00	-
	- 273-dniowym	mln zł	-	-	5.068,96	-

1998								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
3.985,97	4.441,32	5.415,19	2.499,02	2.123,96	2.762,97	2.827,08	2.196,07	4.281,63
-	-	300,00	-	-	400,00	700,00	400,00	-
738,93	1.197,71	1.389,67	401,15	644,01	882,15	600,00	200,00	1.243,54
347,04	609,94	910,91	398,21	459,99	-	-	182,96	230,30
-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.900,00	2.633,67	2.814,61	1.699,66	1.019,96	1.480,82	1.527,08	1.413,11	2.807,79
19,06	18,59	18,20	15,72	14,96	15,02	14,46	12,55	11,67
-	-	20,25	-	-	16,05	16,08	15,04	-
20,91	20,39	19,84	17,79	16,64	16,53	15,51	13,44	13,12
20,33	19,43	18,91	16,74	15,34	-	-	13,34	12,57
-	-	-	-	-	-	-	-	-
18,44	17,57	16,94	14,99	13,72	13,85	13,31	11,62	10,96
22,55	21,43	20,66	17,93	16,52	16,53	15,82	13,74	12,75
-	-	20,91	-	-	16,47	16,49	15,40	-
22,07	21,50	20,88	18,63	17,37	17,25	16,14	13,90	13,57
22,65	21,55	20,91	18,30	16,63	-	-	14,30	13,43
-	-	-	-	-	-	-	-	-
22,66	21,37	20,44	17,68	15,93	16,11	15,38	13,17	12,32
28.268,90	28.986,24	30.095,48	29.204,88	28.203,47	27.373,39	26.955,99	26.068,54	24.591,29
16	13	10	14	12	17	14	12	14
33.300,00	16.400,00	20.500,00	28.600,00	34.200,00	40.000,00	27.200,00	31.500,00	47.000,00
-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.500,00	-	-	-	-	-	-	-	-
2.500,00	-	-	-	-	-	-	-	-
26.300,00	16.400,00	20.500,00	28.600,00	34.200,00	40.000,00	27.200,00	31.500,00	47.000,00
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
20.709,25	12.789,47	15.827,12	25.498,00	23.900,83	30.492,48	23.054,93	29.060,58	39.515,49
-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.576,00	-	-	-	-	-	-	-	-
2.501,60	-	-	-	-	-	-	-	-
15.631,65	12.789,47	15.827,12	25.498,00	23.900,83	30.492,48	23.054,93	29.060,58	39.515,49
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
19.013,25	12.573,99	15.727,12	23.794,25	23.900,83	30.381,48	22.426,61	28.214,71	38.827,51
-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.537,00	-	-	-	-	-	-	-	-
2.019,60	-	-	-	-	-	-	-	-
14.456,65	12.573,99	15.727,12	23.794,25	23.900,83	30.381,48	22.426,61	28.214,71	38.827,51
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-

cd. TABELI II. Rynek finansowy - podstawowe informacje

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka	1997		1998	
			XII	I	II	III
e)	średnia ważona stopa dyskonta przyjętych ofert z tego dla bonów o terminie wykupu:	%	23,12	21,77	22,18	23,72
	- 1-dniowym	%	-	-	-	-
	- 7-dniowym	%	23,29	-	23,37	-
	- 14-dniowym	%	23,17	-	23,22	23,82
	- 28-dniowym	%	-	-	23,41	23,67
	- 91-dniowym	%	22,16	22,19	22,18	-
	- 182-dniowym	%	-	21,01	21,01	-
	- 273-dniowym	%	-	-	19,93	-
f)	średni ważony zysk z kupionych bonów z tego z bonów o terminie wykupu:	%	23,40	23,50	23,50	24,10
	- 1-dniowym	%	-	-	-	-
	- 7-dniowym	%	23,40	-	23,47	-
	- 14-dniowym	%	23,38	-	23,43	24,04
	- 28-dniowym	%	-	-	23,84	24,12
	- 91-dniowym	%	23,47	23,50	23,50	-
	- 182-dniowym	%	-	23,50	23,50	-
	- 273-dniowym	%	-	-	23,48	-
g)	stan na koniec miesiąca bonów pochodzących z przetargów i będących w obiegu (według kosztów zakupu)	mln zł	13.315,96	8.188,90	17.098,11	18.871,91
18. Informacje o wynikach sesji na Gieldzie Papierów Wartościowych SA w Warszawie - rynek podstawowy						
a)	liczba spółek notowanych na giełdzie		96	98	99	100
b)	średnia wartość rynkowa spółek notowanych na giełdzie	mln zł	37.339,6	36.987,3	44.831,2	48.962,9
c)	wartość obrotów w ciągu miesiąca	mln zł	2.427,1	2.204,9	4.873,0	4.247,5
d)	Warszawski Indeks Giełdowy - średni w miesiącu		14.434,7	13.993,9	16.471,0	17.718,4
	- na ostatniej sesji w miesiącu		14.668,0	14.601,5	17.621,0	16.864,0
e)	wskaźnik C/Z		12,4	12,1	13,0	14,1
f)	wskaźnik obrotu	%	3,8	3,5	6,3	5,0

TABELA III. Kursy USD i DEM w 1998 r. (w zł)

Miesiąc	Kurs na koniec miesiąca				relacja DEM/1USD
	fixing	USD kantorowy	DEM fixing		
Grudzień 1997	3,5180	3,4771	1,9635	1,7917	
Styczeń 1998	3,5420	3,5258	1,9420	1,8239	
Luty	3,4790	3,4896	1,9195	1,8125	
Marzec	3,4485	3,4323	1,8685	1,8456	
Kwiecień	3,3980	3,3840	1,8930	1,7950	
Maj	3,4880	3,4803	1,9555	1,7837	
Czerwiec	3,4825	3,4834	1,9285	1,8058	
Lipiec	3,4345	3,4159	1,9305	1,7791	
Sierpień	3,7400	3,7211	2,1140	1,7692	
Wrzesień	3,5790	3,5491	2,1345	1,6767	
Październik	3,4460	3,4422	2,0850	1,6528	
Listopad	3,4875	3,4683	2,0515	1,7000	
Grudzień	3,5040	3,4623	2,0915	1,6754	

1998								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
23,39	22,52	21,29	20,68	18,87	18,41	17,78	16,93	16,19
-	-	-	-	-	-	-	-	-
23,37	-	-	-	-	-	-	-	-
23,35	-	-	-	-	-	-	-	-
23,40	22,52	21,29	20,68	18,87	18,41	17,78	16,93	16,19
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
23,75	22,92	21,65	21,01	19,15	18,68	18,03	17,15	16,40
-	-	-	-	-	-	-	-	-
23,48	-	-	-	-	-	-	-	-
23,56	-	-	-	-	-	-	-	-
23,83	22,92	21,65	21,01	19,15	18,68	18,03	17,15	16,40
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
21.968,78	19.587,26	20.715,45	23.931,17	27.852,77	28.903,40	22.316,52	27.843,25	28.221,62
102	105	107	108	107	109	111	116	117
49.116,1	47.901,4	44.578,0	57.010,7	49.536,4	41.628,6	37.309,9	53.679,2	64.522,3
2.938,8	3.441,8	3.064,5	4.616,7	2.925,0	2.819,3	2.526,2	2.850,6	2.661,7
17.023,2	17.001,8	15.486,4	16.887,1	14.485,0	12.257,2	11.261,1	12.761,7	12.093,6
17.743,8	15.683,3	15.728,6	16.534,3	11.635,9	12.238,3	12.345,4	11.777,7	12.795,6
13,4	13,0	11,9	13,9	12,1	10,4	10,4	13,3	14,1
3,6	4,1	3,8	4,5	3,2	3,7	3,7	3,0	2,3

Kurs średni w miesiącu			
fixing	USD		DEM fixing
	fixing	kantorowy	
3,5256		3,5032	1,9852
3,5316		3,5134	1,9461
3,5386		3,5237	1,9505
3,4593		3,4483	1,8941
3,4195		3,4056	1,8827
3,4188		3,4018	1,9246
3,4789		3,4574	1,9420
3,4592		3,4460	1,9226
3,5850		3,5496	2,0046
3,6066		3,5870	2,1211
3,4955		3,4921	2,1353
3,4496		3,4396	2,0514
3,4858		3,4683	2,0884

TABELA IV. Kształtowanie się oprocentowania kredytów złotych
(średnie ważone w % w stosunku rocznym)

Miesiąc	Kredyty dla podmiotów gospodarczych:					Kredyty dla osób prywatnych
	do 1 roku	do 2 lat	do 3 lat	do 5 lat	powyżej 5 lat	
Styczeń	25,8	26,3	26,4	26,2	25,2	27,8
Luty	26,9	26,5	26,8	27,2	25,5	28,0
Marzec	26,8	26,4	26,8	27,2	25,6	28,0
Kwiecień	26,2	26,0	26,4	26,5	25,1	28,0
Maj	25,8	25,7	26,1	26,2	24,9	28,0
Czerwiec	25,7	25,6	25,9	26,1	24,8	27,8
Lipiec	25,3	25,2	25,5	25,7	24,4	27,3
Sierpień	23,7	23,7	23,9	23,9	23,1	26,7
Wrzesień	23,5	23,4	23,6	23,7	22,4	26,1
Październik	22,6	22,5	22,9	22,9	21,7	26,0
Listopad	22,0	21,9	22,3	22,5	21,4	25,4
Grudzień	19,6	20,1	20,6	20,8	19,4	24,0

**TABELA V. Kształtowanie się oprocentowania depozytów złotych osób prywatnych
(średnie ważone w % w stosunku rocznym)**

Miesiąc	Rachunki oszczędnościowo - rozliczeniowe	Depozyty trzymane na okres:						Terminowe (średnio)
		1 miesiąca	3 miesięcy	6 miesięcy	12 miesięcy	24 miesięcy	36 miesięcy	
Styczeń	12,9	18,2	18,3	18,7	19,7	19,9	20,4	18,9
Luty	13,0	18,2	18,2	18,7	19,7	20,0	20,4	18,9
Marzec	13,0	18,1	18,2	18,7	19,7	20,0	20,4	18,9
Kwiecień	12,9	18,0	18,2	18,6	19,7	20,0	20,4	18,9
Maj	12,9	17,8	18,1	18,6	19,7	20,0	20,3	18,8
Czerwiec	12,8	17,6	17,8	18,3	19,1	19,8	19,6	18,4
Lipiec	12,7	16,9	17,6	18,2	19,1	19,6	19,6	18,2
Sierpień	11,4	16,0	16,2	16,7	17,6	18,1	18,1	16,8
Wrzesień	11,5	15,5	16,2	16,6	17,5	18,1	18,1	16,7
Październik	10,7	15,2	15,9	16,4	17,4	17,4	17,7	16,5
Listopad	11,0	14,3	14,5	15,1	15,7	16,3	15,9	15,1
Grudzień	9,9	12,6	12,0	12,6	13,7	14,2	13,7	12,8

TABELA VI. Banki komercyjne - aktywa i pasywa (w mln zł)

Wyszczególnienie	1997		1998	
	XII	I	II	III
AKTYWA				
Aktywa zagraniczne	25.595,4	24.771,7	20.659,5	20.315,5
Należności od banków	32.164,0	40.002,7	38.541,3	36.273,2
- gotówka w kasach banków	3.819,3	2.807,9	2.657,1	2.914,0
- należności od NBP	12.517,9	16.822,7	15.117,0	14.132,8
- należności od innych banków	15.826,8	20.372,2	20.767,2	19.226,4
Należności od niebankowych instytucji finansowych	1.530,3	1.311,3	1.745,8	1.721,4
Należności od sektora budżetowego	3.375,1	3.526,0	3.456,5	3.761,9
- od budżetu państwa	1.963,8	2.089,6	1.964,7	2.256,5
- od budżetów terenowych	1.403,0	1.429,4	1.486,9	1.500,6
- od funduszy celowych	8,4	6,9	4,9	4,9
Należności od sektora niefinansowego	106.134,6	109.145,2	110.217,1	112.331,2
- od podmiotów gospodarczych	87.766,2	90.791,6	91.898,4	93.722,4
- od osób prywatnych	18.368,4	18.353,7	18.318,8	18.608,8
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	820,4	972,6	808,5	606,4
Papiery wartościowe	65.303,2	60.884,8	67.101,2	68.664,7
- emitowane przez banki	14.589,9	9.339,9	18.369,8	20.199,0
- emitowane przez niebankowe instytucje finansowe	129,9	133,3	132,6	144,9
- emitowane przez sektor budżetowy	49.233,7	49.988,1	47.186,1	46.827,8
w tym: emitowane przez Skarb Państwa	49.008,0	49.769,6	46.969,1	46.611,9
- emitowane przez sektor niefinansowy	1.152,9	1.227,4	1.218,3	1.285,8
- świadectwa udziałowe, prawa poboru i jednostki uczestnictwa w funduszach powierniczych	196,8	196,1	194,5	207,2
Pozostałe aktywa	24.713,0	26.683,4	27.567,2	29.207,3
AKTYWA OGÓŁEM	259.636,0	267.297,7	270.097,3	272.881,7
PASYWA				
Pasywa zagraniczne	15.071,3	14.266,8	14.443,6	14.403,7
Zobowiązania wobec banków	25.094,4	30.655,2	29.935,9	27.693,7
- wobec NBP	9.180,3	10.683,6	9.371,0	8.474,0
- wobec innych banków	15.914,2	19.971,6	20.565,0	19.219,7
Zobowiązania wobec niebankowych instytucji finansowych	3.401,7	3.600,1	3.657,4	3.772,9
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	9.857,0	10.041,4	10.026,6	10.586,5
- wobec budżetu państwa	4.075,7	4.347,5	4.181,5	4.308,7
- wobec budżetów terenowych	4.395,2	4.289,7	4.345,3	4.693,1
- wobec funduszy celowych	1.386,0	1.404,1	1.499,8	1.584,7
Zobowiązania złotowe wobec sektora niefinansowego	111.909,4	111.275,8	113.764,8	116.843,6
- wobec podmiotów gospodarczych	34.612,7	31.262,1	30.435,5	31.276,1
bieżące	18.559,6	14.525,8	13.788,9	14.656,7
terminowe	16.053,1	16.736,3	16.646,6	16.619,3
- wobec osób prywatnych	77.296,7	80.013,6	83.329,4	85.567,5
bieżące	15.094,8	15.310,6	16.418,8	16.863,1
terminowe	62.201,8	64.703,0	66.910,5	68.704,4
Zobowiązania walutowe wobec sektora niefinansowego	30.198,5	30.761,3	29.827,4	29.132,5
- wobec podmiotów gospodarczych	4.940,8	5.329,4	4.896,8	4.670,8
bieżące	2.329,2	2.234,1	2.209,9	2.265,6
terminowe	2.611,6	3.095,3	2.686,8	2.405,2
- wobec osób prywatnych	25.257,7	25.431,9	24.930,6	24.461,8
bieżące	8.050,8	7.951,8	7.695,9	7.524,9
terminowe	17.206,9	17.480,1	17.234,7	16.936,9
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	767,4	995,7	839,6	611,4
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	890,3	943,2	949,3	867,9
Fundusze własne podstawowe	13.481,8	15.906,6	16.002,0	16.741,1
Fundusze własne uzupełniające	-	2.610,2	2.575,3	2.543,9
Pozostałe pasywa	48.964,1	46.241,6	48.075,4	49.684,5
PASYWA OGÓŁEM	259.636,0	267.297,7	270.097,3	272.881,7

									1998
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
18.893,2	19.402,3	19.412,0	18.116,6	19.081,3	15.305,4	15.287,7	14.203,7	18.956,7	
38.080,1	43.822,9	45.191,7	48.501,1	48.728,0	46.075,6	55.244,1	48.983,6	54.942,0	
2.881,1	2.775,0	3.163,2	2.821,2	3.157,2	2.938,6	2.996,3	3.171,0	3.768,3	
14.924,9	17.184,9	16.852,0	20.451,2	16.523,5	16.317,1	22.375,2	17.593,8	19.608,6	
20.274,1	23.863,0	25.176,6	25.228,7	29.047,2	26.819,9	29.872,5	28.218,9	31.565,1	
2.019,3	2.107,1	2.416,8	2.668,3	2.841,6	3.076,9	3.382,6	3.499,4	3.340,9	
4.645,9	4.111,1	4.265,6	4.487,7	4.899,8	5.312,9	5.550,0	5.863,4	6.565,9	
3.092,1	2.508,9	2.631,6	2.771,7	3.173,5	3.533,5	3.715,5	3.984,4	4.416,9	
1.548,6	1.595,9	1.622,9	1.699,8	1.710,5	1.766,6	1.821,3	1.863,4	2.138,7	
5,2	6,3	11,2	16,2	15,8	12,8	13,2	15,5	10,4	
114.299,3	116.223,5	118.725,8	119.664,6	123.209,4	126.850,6	129.404,5	132.233,6	133.429,6	
95.323,0	96.787,8	98.685,9	98.947,6	101.931,7	104.942,2	106.436,4	109.256,3	109.551,0	
18.976,3	19.435,7	20.039,9	20.717,0	21.277,6	21.908,3	22.968,2	22.977,2	23.878,6	
540,6	1.696,5	1.444,1	503,3	569,6	272,3	1.067,2	366,8	422,1	
70.801,7	71.190,3	73.875,8	76.365,3	85.562,0	86.953,2	80.109,7	86.113,2	85.037,5	
22.974,7	20.739,0	22.392,1	25.554,3	29.238,7	30.234,8	23.845,9	28.583,9	28.735,0	
152,9	105,0	161,3	353,1	360,4	382,1	463,6	476,1	499,6	
46.094,2	48.717,8	49.608,1	48.991,0	54.414,0	54.711,1	53.946,6	54.897,0	53.520,8	
45.879,6	48.498,1	49.327,2	48.711,2	54.086,5	54.406,2	53.630,1	54.536,8	53.130,5	
1.363,0	1.413,3	1.489,8	1.358,1	1.440,8	1.516,5	1.743,6	2.046,4	2.171,9	
216,9	215,1	224,6	108,8	108,2	108,6	110,0	109,8	110,2	
29.613,9	32.000,2	31.714,8	33.407,7	34.300,3	35.160,0	36.421,7	36.941,2	31.602,0	
278.893,9	290.553,8	297.046,6	303.714,5	319.191,9	319.006,7	326.467,4	328.204,8	334.296,8	
15.331,1	15.808,8	15.893,7	17.264,8	19.993,5	17.802,7	18.462,1	18.009,5	18.266,8	
28.794,1	32.664,4	33.414,2	33.467,8	38.394,6	36.983,0	39.629,1	38.089,3	39.115,5	
8.629,8	8.646,1	8.560,4	8.640,3	9.983,3	10.022,3	9.716,2	9.837,1	7.565,0	
20.164,3	24.018,4	24.853,8	24.827,5	28.411,4	26.960,7	29.912,9	28.252,2	31.550,5	
3.784,8	3.313,0	4.594,6	4.648,5	4.666,1	4.831,0	5.237,7	4.874,3	4.713,0	
11.317,0	11.857,8	11.981,7	11.759,5	12.390,2	13.023,3	12.869,3	13.455,9	12.513,1	
5.238,2	4.766,7	4.913,7	5.141,0	5.357,3	5.758,2	6.018,7	5.818,3	5.426,6	
4.411,1	5.378,9	5.313,2	4.916,9	5.272,9	5.609,7	5.249,1	5.913,4	5.551,5	
1.667,7	1.712,2	1.754,8	1.701,6	1.760,1	1.655,4	1.601,5	1.724,2	1.534,9	
119.204,3	122.548,2	126.930,2	131.777,2	135.599,2	138.130,2	139.878,7	142.424,8	152.965,0	
31.495,5	32.707,6	33.842,2	35.339,4	36.331,8	36.418,5	36.653,4	37.201,3	43.385,7	
13.647,8	14.965,2	16.564,5	16.474,3	17.036,8	17.287,5	16.554,4	17.397,1	19.983,8	
17.847,7	17.742,4	17.277,7	18.865,2	19.294,9	19.131,0	20.099,1	19.804,2	23.401,9	
87.708,8	89.840,6	93.087,9	96.437,7	99.267,4	101.711,7	103.225,2	105.223,5	109.579,2	
17.100,3	17.384,2	18.270,8	18.505,3	18.652,7	19.044,3	19.133,3	19.093,1	20.693,1	
70.608,5	72.456,4	74.817,1	77.932,5	80.614,7	82.667,4	84.091,9	86.130,3	88.886,1	
28.745,6	29.717,1	28.938,1	28.956,6	30.387,1	29.991,2	29.240,3	29.681,2	32.433,5	
4.584,8	5.177,5	4.811,0	5.298,2	5.090,5	5.517,4	5.453,4	5.699,8	7.962,8	
2.035,0	2.254,9	2.163,3	2.129,6	2.311,4	2.546,6	2.363,9	2.583,7	2.540,3	
2.549,8	2.922,6	2.647,8	3.168,6	2.779,1	2.970,7	3.089,6	3.116,0	5.422,4	
24.160,8	24.539,5	24.127,1	23.658,4	25.296,5	24.473,8	23.786,8	23.981,5	24.470,8	
7.416,9	7.507,4	7.326,0	7.195,9	7.559,0	7.206,1	6.997,2	7.018,0	7.224,8	
16.743,9	17.032,2	16.801,1	16.462,5	17.737,5	17.267,7	16.789,6	16.963,4	17.246,0	
693,0	1.765,5	1.593,8	747,2	609,5	371,0	1.332,1	486,5	259,6	
826,8	796,0	786,9	841,7	821,6	808,3	814,2	801,0	882,1	
17.505,9	19.201,2	20.319,2	20.717,9	20.755,6	21.072,3	21.674,5	21.765,1	21.884,5	
2.682,5	2.817,5	2.789,8	2.844,4	2.851,1	2.638,0	2.611,0	2.599,0	2.846,8	
50.008,9	50.064,3	49.804,4	50.688,9	52.723,3	53.355,7	54.718,5	56.018,1	48.416,9	
278.893,9	290.553,8	297.046,6	303.714,5	319.191,9	319.006,7	326.467,4	328.204,8	334.296,8	

TABELA VII. Narodowy Bank Polski - aktywa i pasywa (w mln zł)

Wyszczególnienie	1997		1998	
	XII	I	II	III
AKTYWA				
Aktywa zagraniczne	79.441,4	82.375,1	88.584,6	88.275,3
Należności od banków	9.267,6	10.764,3	9.450,8	8.553,3
- lokaty	1.399,6	1.409,2	1.384,1	1.372,0
- kredyty udzielone z zagranicznych linii kredytowych	151,7	137,4	135,4	132,3
- kredyty refinansowe	7.714,8	9.216,2	7.929,7	7.047,4
redyskontowe	230,3	201,7	192,0	184,9
lombardowe	613,7	2.135,0	852,0	35,0
celowe	0,0	0,0	0,0	0,0
na inwestycje centralne	5.575,3	5.584,6	5.591,3	5.533,9
inne	1.295,4	1.294,9	1.294,4	1.293,6
- operacje otwartego rynku (kredyt aukcyjny)	0,0	0,0	0,0	0,0
- kredyty niespłacone w terminie	1,6	1,6	1,6	1,6
Należności od niebankowych instytucji finansowych	0,0	0,0	0,0	0,0
Należności od budżetu państwa	2.803,3	2.796,5	2.195,5	1.795,0
Należności od sektora niefinansowego	65,7	65,1	65,1	65,0
- od podmiotów gospodarczych	39,0	39,0	39,0	39,0
- od osób prywatnych	26,7	26,1	26,1	26,0
Papiery wartościowe	14.431,4	14.499,8	14.635,6	14.669,1
- emitowane przez banki	442,5	440,0	440,1	432,3
- emitowane przez Skarb Państwa	13.988,9	14.059,8	14.195,6	14.236,8
Pozostałe aktywa	3.751,2	3.861,0	4.686,2	4.470,4
AKTYWA OGÓŁEM	109.760,6	114.361,8	119.617,8	117.828,0
PASYWA				
Pasywa zagraniczne	7.152,7	9.591,3	9.260,6	9.114,3
Pieniądz gotówkowy w obiegu (z kasami banków)	31.075,2	29.295,7	30.061,0	30.200,1
Zobowiązania wobec banków	12.526,8	16.971,4	15.177,6	14.155,1
- rachunki bieżące	7.982,2	16.970,4	15.176,4	14.153,7
- rezerwy obowiązkowe	3.256,5	1,0	1,2	1,3
- operacje otwartego rynku (lokaty aukcyjne)	1.288,1	0,0	0,0	0,0
- pozostałe zobowiązania	0,0	0,0	0,0	0,0
Zobowiązania wobec niebankowych instytucji finansowych	2,8	4,6	7,2	5,4
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	4.285,2	8.050,3	6.698,2	5.770,4
- wobec budżetu państwa	2.308,9	6.511,5	5.075,9	4.099,9
- wobec funduszy celowych budżetu państwa	1.976,3	1.538,8	1.622,3	1.670,5
Zobowiązania złotowe wobec sektora niefinansowego	3.602,1	3.594,3	3.586,7	3.335,1
- wobec podmiotów gospodarczych	2,3	4,7	3,1	2,7
bieżące	2,3	4,7	3,1	2,7
terminowe	0,0	0,0	0,0	0,0
- wobec osób prywatnych	3.599,8	3.589,6	3.583,6	3.332,3
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	14.374,0	9.032,2	18.930,0	20.727,7
Fundusz statutowy i rezerwowy	400,0	400,0	400,0	400,0
Pozostałe pasywa	36.341,8	37.422,1	35.496,4	34.120,2
PASYWA OGÓŁEM	109.760,6	114.361,8	119.617,8	117.828,0

TABELA VIII. System bankowy: banki komercyjne i NBP - aktywa i pasywa (w mln zł)

Wyszczególnienie	1997		1998	
	XII	I	II	III
AKTYWA				
Aktywa zagraniczne	105.036,8	107.146,8	109.244,1	108.590,9
Należności od banków	41.431,6	50.767,1	47.992,1	44.826,5
- gotówka w kasach banków	3.819,3	2.807,9	2.657,1	2.914,0
- należności banków od NBP	12.517,9	16.822,7	15.117,0	14.132,8
- należności banków od innych banków	15.826,8	20.372,2	20.767,2	19.226,4
- należności NBP od banków	9.267,6	10.764,3	9.450,8	8.553,3
Należności od niebankowych instytucji finansowych	1.530,3	1.311,3	1.745,8	1.721,4
- należności banków	1.530,3	1.311,3	1.745,8	1.721,4
- należności NBP	0,0	0,0	0,0	0,0
Należności od sektora budżetowego	6.178,4	6.322,5	5.652,0	5.556,9
- od budżetu państwa	4.767,1	4.886,1	4.160,2	4.051,5
- od budżetów terenowych	1.403,0	1.429,4	1.486,9	1.500,6
- od funduszy celowych	8,4	6,9	4,9	4,9
Należności od sektora niefinansowego	106.200,3	109.210,4	110.282,3	112.396,2
- od podmiotów gospodarczych	87.805,2	90.830,6	91.937,4	93.761,4
- od osób prywatnych	18.395,1	18.379,8	18.344,9	18.634,8
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	820,4	972,6	808,5	606,4
Papiery wartościowe	79.734,6	75.384,6	81.736,9	83.333,8
- emitowane przez banki	15.032,5	9.779,9	18.809,9	20.631,3
- emitowane przez niebankowe instytucje finansowe	129,9	133,3	132,6	144,9
- emitowane przez sektor budżetowy	63.222,5	64.047,9	61.381,7	61.064,6
w tym: emitowane przez Skarb Państwa	62.996,9	63.829,4	61.164,7	60.848,7
- emitowane przez sektor niefinansowy	1.152,9	1.227,4	1.218,3	1.285,8
- świadectwa udziałowe, prawa poboru i jednostki uczestnictwa w funduszach powierniczych	196,8	196,1	194,5	207,2
Pozostałe aktywa	28.464,2	30.544,4	32.253,4	33.677,7
AKTYWA OGÓŁEM	369.396,6	381.659,6	389.715,0	390.709,8
PASYWA				
Pasywa zagraniczne	22.224,0	23.858,1	23.704,2	23.518,0
Pieniądz gotówkowy w obiegu (z kasami banków)	31.075,2	29.295,7	30.061,0	30.200,1
Zobowiązania wobec banków	37.621,3	47.626,6	45.113,5	41.848,8
- zobowiązania banków wobec NBP	9.180,3	10.683,6	9.371,0	8.474,0
- zobowiązania banków wobec innych banków	15.914,2	19.971,6	20.565,0	19.219,7
- zobowiązania NBP wobec banków	12.526,8	16.971,4	15.177,6	14.155,1
Zobowiązania wobec niebankowych instytucji finansowych	3.404,4	3.604,7	3.664,6	3.778,3
- zobowiązania banków	3.401,7	3.600,1	3.657,4	3.772,9
- zobowiązania NBP	2,8	4,6	7,2	5,4
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	14.142,2	18.091,6	16.724,8	16.356,9
- wobec budżetu państwa	6.384,6	10.859,1	9.257,4	8.408,6
- wobec budżetów terenowych	4.395,2	4.289,7	4.345,3	4.693,1
- wobec funduszy celowych	3.362,3	2.942,9	3.122,1	3.255,2
Zobowiązania złotowe wobec sektora niefinansowego	115.511,5	114.870,0	117.351,6	120.178,7
- wobec podmiotów gospodarczych	34.615,0	31.266,8	30.438,6	31.278,8
bieżące	18.561,9	14.530,4	13.792,0	14.659,5
terminowe	16.053,1	16.736,3	16.646,6	16.619,3
- wobec osób prywatnych	80.896,4	83.603,3	86.913,0	88.899,9
bieżące	15.094,8	15.310,6	16.418,8	16.863,1
terminowe	65.801,6	68.292,7	70.494,1	72.036,7
Zobowiązania walutowe wobec sektora niefinansowego	30.198,5	30.761,3	29.827,4	29.132,5
- wobec podmiotów gospodarczych	4.940,8	5.329,4	4.896,8	4.670,8
bieżące	2.329,2	2.234,1	2.209,9	2.265,6
terminowe	2.611,6	3.095,3	2.686,8	2.405,2
- wobec osób prywatnych	25.257,7	25.431,9	24.930,6	24.461,8
bieżące	8.050,8	7.951,8	7.695,9	7.524,9
terminowe	17.206,9	17.480,1	17.234,7	16.936,9
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	767,4	995,7	839,6	611,4
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	15.264,4	9.975,4	19.879,3	21.595,5
Fundusze własne podstawowe	13.881,8	16.306,6	16.402,0	17.141,1
Fundusze własne uzupełniające	-	2.610,2	2.575,3	2.543,9
Pozostałe pasywa	85.305,9	83.663,7	83.571,8	83.804,7
PASYWA OGÓŁEM	369.396,6	381.659,6	389.715,0	390.709,8

1998								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
111.108,7	115.487,8	118.256,6	123.981,6	133.916,2	120.269,0	117.877,8	118.474,3	122.356,9
46.783,4	52.548,9	53.833,9	57.215,6	58.784,4	56.173,3	65.032,4	58.892,9	62.581,8
2.881,1	2.775,0	3.163,2	2.821,2	3.157,2	2.938,6	2.996,3	3.171,0	3.768,3
14.924,9	17.184,9	16.852,0	20.451,2	16.523,5	16.317,1	22.375,2	17.593,8	19.608,6
20.274,1	23.863,0	25.176,6	25.228,7	29.047,2	26.819,9	29.872,5	28.218,9	31.565,1
8.703,3	8.726,0	8.642,2	8.714,5	10.056,4	10.097,7	9.788,4	9.909,3	7.639,7
2.019,3	2.107,1	2.416,8	2.668,3	2.841,6	3.076,9	3.382,6	3.499,4	3.340,9
2.019,3	2.107,1	2.416,8	2.668,3	2.841,6	3.076,9	3.382,6	3.499,4	3.340,9
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6.440,0	5.906,7	6.061,2	6.279,4	6.696,2	7.106,7	7.341,8	7.655,8	8.304,8
4.886,2	4.304,5	4.427,1	4.563,3	4.969,8	5.327,4	5.507,3	5.776,9	6.155,8
1.548,6	1.595,9	1.622,9	1.699,8	1.710,5	1.766,6	1.821,3	1.863,4	2.138,7
5,2	6,3	11,2	16,2	15,8	12,8	13,2	15,5	10,4
114.364,3	116.288,4	118.790,5	119.729,0	123.273,7	126.912,1	129.465,8	132.294,8	133.489,3
95.362,0	96.826,9	98.724,5	98.986,2	101.970,4	104.977,6	106.471,8	109.291,7	109.585,0
19.002,2	19.461,5	20.066,0	20.742,8	21.303,4	21.934,4	22.994,1	23.003,1	23.904,3
540,6	1.696,5	1.444,1	503,3	569,6	272,3	1.067,2	366,8	422,1
85.054,6	85.436,0	88.097,7	90.484,3	100.488,2	101.592,9	93.714,0	99.869,3	101.467,7
23.404,8	21.166,2	22.818,7	25.978,7	29.660,8	30.654,4	24.265,5	29.001,1	29.138,8
152,9	105,0	161,3	353,1	360,4	382,1	463,6	476,1	499,6
59.917,1	62.536,4	63.403,4	62.685,7	68.918,0	68.931,2	67.131,2	68.235,9	69.547,1
59.702,5	62.316,6	63.122,5	62.405,9	68.590,5	68.626,3	66.814,7	67.875,8	69.156,8
1.363,0	1.413,3	1.489,8	1.358,1	1.440,8	1.516,5	1.743,6	2.046,4	2.171,9
216,9	215,1	224,6	108,8	108,2	108,6	110,0	109,8	110,2
33.940,4	35.848,3	35.360,2	35.871,1	36.548,9	37.267,3	38.680,7	39.008,2	33.730,3
400.251,3	415.319,7	424.261,1	436.732,6	463.118,6	452.670,4	456.562,3	460.061,6	465.693,8
25.803,7	26.144,4	27.145,7	31.519,0	34.067,8	26.120,6	27.933,4	27.056,6	26.052,7
31.715,5	31.635,7	32.828,9	32.955,8	33.890,1	33.256,4	33.155,7	33.059,1	33.993,5
43.825,2	49.939,5	50.320,5	53.986,0	55.270,6	53.447,2	62.016,2	55.553,2	58.768,3
8.629,8	8.646,1	8.560,4	8.640,3	9.983,3	10.022,3	9.716,2	9.837,1	7.565,0
20.164,3	24.018,4	24.853,8	24.827,5	28.411,4	26.960,7	29.912,9	28.252,2	31.550,5
15.031,1	17.275,1	16.906,3	20.518,2	16.876,0	16.464,1	22.387,0	17.463,9	19.652,8
3.787,4	3.317,9	4.595,3	4.659,6	4.668,6	4.835,2	5.240,6	4.876,2	4.715,4
3.784,8	3.313,0	4.594,6	4.648,5	4.666,1	4.831,0	5.237,7	4.874,3	4.713,0
2,6	4,9	0,7	11,1	2,5	4,2	2,9	1,8	2,4
15.313,6	17.525,5	18.764,1	17.979,9	19.648,3	19.218,3	18.091,0	21.307,0	16.523,2
7.670,6	8.398,0	10.138,2	9.848,6	11.177,2	10.622,3	9.879,5	12.305,6	8.340,4
4.411,1	5.378,9	5.313,2	4.916,9	5.272,9	5.609,7	5.249,1	5.913,4	5.551,5
3.231,9	3.748,6	3.312,7	3.214,4	3.198,2	2.986,3	2.962,4	3.088,0	2.631,3
122.201,9	125.308,4	128.919,3	133.037,7	136.253,6	138.191,0	139.899,6	142.435,3	152.972,6
31.498,2	32.710,4	33.845,2	35.342,1	36.335,2	36.421,4	36.656,3	37.203,6	43.390,0
13.650,6	14.968,0	16.567,5	16.476,9	17.040,3	17.290,3	16.557,2	17.399,3	19.988,0
17.847,7	17.742,4	17.277,7	18.865,2	19.294,9	19.131,0	20.099,1	19.804,2	23.401,9
90.703,6	92.597,9	95.074,1	97.695,6	99.918,3	101.769,7	103.243,3	105.231,7	109.582,6
17.100,3	17.384,2	18.270,8	18.505,3	18.652,7	19.044,3	19.133,3	19.093,1	20.693,1
73.603,4	75.213,8	76.803,3	79.190,4	81.265,6	82.725,4	84.109,9	86.138,6	88.889,5
28.745,6	29.717,1	28.938,1	28.956,6	30.387,1	29.991,2	29.240,3	29.681,2	32.433,5
4.584,8	5.177,5	4.811,0	5.298,2	5.090,5	5.517,4	5.453,4	5.699,8	7.962,8
2.035,0	2.254,9	2.163,3	2.129,6	2.311,4	2.546,6	2.363,9	2.583,7	2.540,3
2.549,8	2.922,6	2.647,8	3.168,6	2.779,1	2.970,7	3.089,6	3.116,0	5.422,4
24.160,8	24.539,5	24.127,1	23.658,4	25.296,5	24.473,8	23.786,8	23.981,5	24.470,8
7.416,9	7.507,4	7.326,0	7.195,9	7.559,0	7.206,1	6.997,2	7.018,0	7.224,8
16.743,9	17.032,2	16.801,1	16.462,5	17.737,5	17.267,7	16.789,6	16.963,4	17.246,0
693,0	1.765,5	1.593,8	747,2	609,5	371,0	1.332,1	486,5	259,6
24.211,8	21.718,0	22.843,9	26.065,8	29.791,4	30.833,5	24.149,1	29.015,7	29.457,6
19.040,7	20.736,1	21.854,1	22.252,8	22.290,5	22.607,2	23.209,4	23.300,0	23.430,3
2.682,5	2.817,5	2.789,8	2.844,4	2.851,1	2.638,0	2.611,0	2.599,0	2.846,8
82.230,3	84.694,1	83.667,6	81.728,0	93.390,0	91.160,7	89.684,1	90.691,9	84.240,2
400.251,3	415.319,7	424.261,1	436.732,6	463.118,6	452.670,4	456.562,3	460.061,6	465.693,8

TABELA IX. Miary pieniądza (w mln zł)

Wyszczególnienie	1997		1998	
	XII	I	II	III
1. Pieniądz gotówkowy w obiegu (z kasami banków)	31.075,2	29.295,7	30.061,0	30.200,1
2. Rachunki bieżące banków	7.982,2	16.970,4	15.176,4	14.153,7
3. Rezerwy obowiązkowe	3.256,5	1,0	1,2	1,3
M0 (1 + 2 + 3)	42.314,0	46.267,0	45.238,6	44.355,1
4. Pieniądz gotówkowy w obiegu (bez kas banków)	27.255,9	26.487,8	27.403,8	27.286,1
5. Depozyty na żądanie	44.863,8	40.769,9	40.945,3	42.317,4
złotowe	31.394,8	27.556,4	27.985,7	29.473,2
- osób prywatnych	12.059,3	12.307,9	13.387,9	13.824,2
- podmiotów gospodarczych sektora niefinansowego	18.561,9	14.530,4	13.792,0	14.659,5
- niebankowych instytucji finansowych	773,6	718,1	805,8	989,5
walutowe	10.433,4	10.210,8	9.928,7	9.805,3
- osób prywatnych	8.050,8	7.951,8	7.695,9	7.524,9
- podmiotów gospodarczych sektora niefinansowego	2.329,2	2.234,1	2.209,9	2.265,6
- niebankowych instytucji finansowych	53,4	25,0	22,9	14,8
książeczki oszczędnościowe a vista	3.035,6	3.002,8	3.030,9	3.038,9
M1 (4 + 5)	72.119,7	67.257,7	68.349,1	69.603,5
6. Depozyty terminowe i zablokowane	104.250,6	108.466,1	109.898,2	110.772,0
złotowe	79.583,7	83.261,2	85.617,2	87.357,4
- osób prywatnych	61.521,8	64.274,2	66.747,0	68.594,3
- podmiotów gospodarczych sektora niefinansowego	16.053,1	16.736,3	16.646,6	16.619,3
- niebankowych instytucji finansowych	2.008,8	2.250,7	2.223,7	2.143,9
walutowe	20.326,5	21.129,3	20.480,7	19.923,1
- osób prywatnych	17.146,3	17.423,0	17.181,7	16.887,9
- podmiotów gospodarczych sektora niefinansowego	2.611,6	3.095,3	2.686,8	2.405,2
- niebankowych instytucji finansowych	568,7	611,0	612,2	630,1
bony oszczędnościowe i certyfikaty depozytowe (niezbywalne)	4.340,4	4.075,5	3.800,2	3.491,4
- złotowe	4.279,8	4.018,5	3.747,2	3.442,5
- walutowe	60,6	57,1	53,1	49,0
7. Operacje z przyrzeczeniem odkupu	21,4	7,5	6,1	30,6
z podmiotami gospodarczymi sektora niefinansowego	3,8	5,6	4,4	19,6
z niebankowymi instytucjami finansowymi	17,6	1,9	1,7	11,0
M2 (M1 + 6 + 7)	176.391,7	175.731,4	178.253,4	180.406,1

									1998
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
31.715,5	31.635,7	32.828,9	32.955,8	33.890,1	33.256,4	33.155,7	33.059,1	33.993,5	
15.029,8	17.273,8	16.898,8	20.500,3	16.859,3	16.452,8	22.386,9	17.463,8	19.652,7	
1,3	1,3	7,5	17,8	16,7	11,4	0,1	0,1	0,1	
46.746,6	48.910,8	49.735,2	53.474,0	50.766,1	49.720,6	55.542,7	50.523,0	53.646,3	
28.834,4	28.860,7	29.665,7	30.134,6	30.732,9	30.317,8	30.159,3	29.888,1	30.225,2	
41.074,0	42.762,7	45.633,1	45.314,0	46.506,1	47.245,5	46.188,1	47.062,3	51.278,0	
28.540,5	29.906,9	32.985,7	32.787,5	33.398,9	34.281,0	33.597,1	34.243,0	37.828,5	
14.037,5	14.310,9	15.132,9	15.318,0	15.441,0	15.861,4	15.946,0	15.894,3	17.079,0	
13.650,6	14.968,0	16.567,5	16.476,9	17.040,3	17.290,3	16.557,2	17.399,3	19.988,0	
852,5	628,0	1.285,3	992,6	917,5	1.129,3	1.093,9	949,4	761,4	
9.470,7	9.782,5	9.509,5	9.339,3	9.895,5	9.781,6	9.403,6	9.620,5	9.835,4	
7.416,9	7.507,4	7.326,0	7.195,9	7.559,0	7.206,1	6.997,2	7.018,0	7.224,8	
2.035,0	2.254,9	2.163,3	2.129,6	2.311,4	2.546,6	2.363,9	2.583,7	2.540,3	
18,8	20,2	20,2	13,8	25,1	28,9	42,6	18,7	70,3	
3.062,8	3.073,3	3.137,9	3.187,2	3.211,7	3.182,8	3.187,3	3.198,8	3.614,1	
69.908,4	71.623,4	75.298,8	75.448,7	77.239,0	77.563,3	76.347,4	76.950,5	81.503,2	
113.661,0	115.742,5	116.942,1	121.436,1	124.955,3	125.949,5	128.452,1	130.173,0	139.258,4	
90.623,5	92.147,3	94.080,4	98.619,8	101.422,5	102.955,2	105.897,5	107.624,1	114.281,1	
70.466,5	72.322,5	74.174,9	76.824,1	79.123,1	80.880,8	82.401,5	84.682,1	87.718,3	
17.847,7	17.794,7	17.316,8	18.904,9	19.368,1	19.211,0	20.188,4	19.926,6	23.628,6	
2.309,3	2.030,2	2.588,7	2.890,8	2.931,3	2.863,5	3.307,5	3.015,4	2.934,3	
19.854,8	20.660,9	20.193,8	20.415,3	21.356,3	21.117,0	20.819,9	21.070,4	23.787,4	
16.698,1	16.989,2	16.761,6	16.427,8	17.703,5	17.235,1	16.763,4	16.941,5	17.227,4	
2.549,8	3.032,1	2.731,2	3.225,1	2.858,1	3.068,4	3.259,9	3.236,3	5.610,7	
606,9	639,6	701,1	762,4	794,7	813,5	796,6	892,6	949,4	
3.182,7	2.934,2	2.667,9	2.401,0	2.176,5	1.877,2	1.734,7	1.478,4	1.189,8	
3.136,8	2.891,3	2.628,4	2.366,3	2.142,5	1.844,6	1.708,4	1.456,5	1.171,2	
45,8	42,9	39,5	34,7	34,1	32,6	26,3	21,9	18,6	
11,0	24,6	22,2	21,5	12,8	11,2	3,3	3,3	3,1	
11,0	4,6	22,2	21,5	12,8	11,2	3,3	3,3	3,1	
0,0	20,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
183.580,4	187.390,4	192.263,1	196.906,3	202.207,1	203.524,0	204.802,8	207.126,8	220.764,7	

TABELA X. Bilans skonsolidowany systemu bankowego (w mln zł)

Wyszczególnienie	1997		1998	
	XII	I	II	III
PODAŻ PIENIĄDZA OGÓŁEM (M2)	176.391,7	175.731,4	178.253,4	180.406,1
A. Podaż pieniądza krajowego	145.571,1	144.334,2	147.790,9	150.628,7
1. Pieniądz gotówkowy w obiegu (poza kasami banków)	27.255,9	26.487,8	27.403,8	27.286,1
pieniądz gotówkowy w obiegu (z kasami banków)	31.075,2	29.295,7	30.061,0	30.200,1
gotówka w kasach banków	3.819,3	2.807,9	2.657,1	2.914,0
2. Zobowiązania złotowe wobec osób prywatnych i podmiotów gospodarczych	118.315,2	117.846,4	120.387,1	123.342,6
zobowiązania złotowe wobec osób prywatnych	80.896,4	83.603,3	86.913,0	88.899,9
- bieżące	15.094,8	15.310,6	16.418,8	16.863,1
- terminowe	65.801,6	68.292,7	70.494,1	72.036,7
zobowiązania złotowe wobec podmiotów gospodarczych	37.418,8	34.243,1	33.474,1	34.442,8
- bieżące	19.335,5	15.248,5	14.597,8	15.649,0
- terminowe	18.083,3	18.994,6	18.876,3	18.793,8
B. Zobowiązania walutowe wobec osób prywatnych i podmiotów gospodarczych	30.820,6	31.397,2	30.462,5	29.777,4
1. Zobowiązania walutowe wobec osób prywatnych	25.257,7	25.431,9	24.930,6	24.461,8
2. Zobowiązania walutowe wobec podmiotów gospodarczych	5.562,8	5.965,3	5.531,9	5.315,7
AKTYWA ZAGRANICZNE NETTO	82.812,8	83.288,7	85.539,9	85.072,8
w tym w mln USD	23.539,7	23.514,6	24.587,5	24.669,5
AKTYWA KRAJOWE NETTO	93.578,9	92.442,7	92.713,5	95.333,3
C. Należności od osób prywatnych i podmiotów gospodarczych	108.291,1	111.147,6	112.602,3	114.747,4
1. Należności od osób prywatnych	18.395,1	18.379,8	18.344,9	18.634,8
2. Należności od podmiotów gospodarczych	89.896,1	92.767,9	94.257,4	96.112,6
D. Zadłużenie netto sektora budżetowego	55.258,8	52.278,7	50.308,8	50.264,6
1. Należności od budżetu państwa	4.767,1	4.886,1	4.160,2	4.051,5
2. Należności od funduszy celowych	8,4	6,9	4,9	4,9
3. Należności od budżetów terenowych	1.403,0	1.429,4	1.486,9	1.500,6
4. Papiery wartościowe emitowane przez Skarb Państwa	62.996,9	63.829,4	61.164,7	60.848,7
w tym: - bony skarbowe	18.306,6	17.609,0	16.814,0	16.688,5
- obligacje złotowe jednoroczne	208,5	225,8	223,1	98,3
- obligacje złotowe pozostałe	25.712,7	26.908,3	25.763,3	25.968,6
- obligacje Skarbu Państwa nominowane w USD	18.769,1	19.086,2	18.364,2	18.093,3
5. Papiery wartościowe emitowane przez budżety terenowe	225,7	218,5	217,0	215,9
6. Zobowiązania wobec budżetu państwa	6.384,6	10.859,1	9.257,4	8.408,6
7. Zobowiązania wobec funduszy celowych	3.362,3	2.942,9	3.122,1	3.255,2
8. Zobowiązania wobec budżetów terenowych	4.395,2	4.289,7	4.345,3	4.693,1
E. Saldo pozostałych pozycji (netto)	-69.971,1	-70.983,7	-70.197,6	-69.678,7

TABELA XI. Pieniądz rezerwy i czynniki jego kreacji (w mln zł)

Wyszczególnienie	1997		1998	
	XII	I	II	III
AKTYWA ZAGRANICZNE NETTO	72.288,7	72.783,8	79.323,9	79.161,0
AKTYWA KRAJOWE NETTO	-29.974,8	-26.516,7	-34.085,4	-34.805,9
Należności od sektora finansowego	9.267,6	10.764,3	9.450,8	8.553,3
Zadłużenie netto sektora budżetowego	12.507,0	8.806,0	9.692,8	10.261,4
Należności od sektora niefinansowego	65,7	65,1	65,1	65,0
Saldo pozostałych pozycji (netto)	-51.815,1	-46.152,2	-53.294,1	-53.685,5
PIENIĄDZ REZERWOWY BANKU CENTRALNEGO	42.314,0	46.267,0	45.238,6	44.355,1
Pieniądz gotówkowy w obiegu (z kasami banków)	31.075,2	29.295,7	30.061,0	30.200,1
Zobowiązania wobec banków krajowych	11.238,8	16.971,4	15.177,6	14.155,1
Mnożnik pieniężny	4,17	3,80	3,94	4,07

1998								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
183.580,4	187.390,4	192.263,1	196.906,3	202.207,1	203.524,0	204.802,8	207.126,8	220.764,7
154.209,2	156.904,1	162.520,3	167.117,0	170.921,2	172.592,7	174.553,0	176.414,0	187.123,2
28.834,4	28.860,7	29.665,7	30.134,6	30.732,9	30.317,8	30.159,3	29.888,1	30.225,2
31.715,5	31.635,7	32.828,9	32.955,8	33.890,1	33.256,4	33.155,7	33.059,1	33.993,5
2.881,1	2.775,0	3.163,2	2.821,2	3.157,2	2.938,6	2.996,3	3.171,0	3.768,3
125.374,7	128.043,4	132.854,5	136.982,4	140.188,4	142.274,9	144.393,7	146.525,8	156.898,0
90.703,6	92.597,9	95.074,1	97.695,6	99.918,3	101.769,7	103.243,3	105.231,7	109.582,6
17.100,3	17.384,2	18.270,8	18.505,3	18.652,7	19.044,3	19.133,3	19.093,1	20.693,1
73.603,4	75.213,8	76.803,3	79.190,4	81.265,6	82.725,4	84.109,9	86.138,6	88.889,5
34.671,1	35.445,4	37.780,4	39.286,7	40.270,0	40.505,2	41.150,4	41.294,1	47.315,4
14.503,0	15.596,0	17.852,8	17.469,5	17.957,9	18.419,6	17.651,1	18.348,7	20.749,4
20.168,1	19.849,4	19.927,6	21.817,2	22.312,1	22.085,6	23.499,3	22.945,4	26.565,9
29.371,3	30.486,3	29.742,8	29.789,3	31.285,9	30.931,2	30.249,8	30.712,8	33.641,5
24.160,8	24.539,5	24.127,1	23.658,4	25.296,5	24.473,8	23.786,8	23.981,5	24.470,8
5.210,5	5.946,8	5.615,7	6.130,8	5.989,3	6.457,4	6.463,0	6.731,4	9.170,7
85.305,0	89.343,3	91.110,9	92.462,6	99.848,3	94.148,4	89.944,4	91.417,7	96.304,1
25.104,5	25.614,5	26.162,5	26.921,7	26.697,4	26.305,8	26.101,1	26.213,0	27.484,1
98.275,5	98.047,1	101.152,1	104.443,6	102.358,7	109.375,6	114.858,5	115.709,1	124.460,6
117.046,4	119.075,1	122.077,2	123.169,9	126.998,1	130.973,4	134.127,0	137.346,4	138.523,1
19.002,2	19.461,5	20.066,0	20.742,8	21.303,4	21.934,4	22.994,1	23.003,1	23.904,3
98.044,2	99.613,5	102.011,2	102.427,1	105.694,7	109.039,0	111.132,9	114.343,3	114.618,8
51.043,5	50.917,6	50.700,5	50.985,2	55.965,8	56.819,7	56.382,0	54.584,8	61.328,7
4.886,2	4.304,5	4.427,1	4.563,3	4.969,8	5.327,4	5.507,3	5.776,9	6.155,8
5,2	6,3	11,2	16,2	15,8	12,8	13,2	15,5	10,4
1.548,6	1.595,9	1.622,9	1.699,8	1.710,5	1.766,6	1.821,3	1.863,4	2.138,7
59.702,5	62.316,6	63.122,5	62.405,9	68.590,5	68.626,3	66.814,7	67.875,8	69.156,8
15.538,7	15.733,1	16.705,7	16.104,3	16.899,5	16.500,3	16.078,1	16.500,2	16.546,8
89,1	115,7	60,5	173,2	257,6	339,3	860,7	898,9	1.115,7
26.909,2	28.555,5	28.642,5	28.456,5	30.719,5	31.920,8	31.247,0	31.760,1	32.540,5
17.165,5	17.912,3	17.713,9	17.671,8	20.713,8	19.865,9	18.629,0	18.716,5	18.953,8
214,5	219,8	280,8	279,8	327,5	304,9	316,5	360,2	390,3
7.670,6	8.398,0	10.138,2	9.848,6	11.177,2	10.622,3	9.879,5	12.305,6	8.340,4
3.231,9	3.748,6	3.312,7	3.214,4	3.198,2	2.986,3	2.962,4	3.088,0	2.631,3
4.411,1	5.378,9	5.313,2	4.916,9	5.272,9	5.609,7	5.249,1	5.913,4	5.551,5
-69.814,4	-71.945,6	-71.625,5	-69.711,4	-80.605,2	-78.417,6	-75.650,5	-76.222,2	-75.391,3

1998								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
81.742,8	85.749,7	87.592,6	91.610,9	100.760,6	96.645,7	93.118,8	95.223,5	95.614,2
-34.996,2	-36.839,0	-37.857,4	-38.136,9	-49.994,5	-46.925,1	-37.576,1	-44.700,5	-41.967,9
8.703,3	8.726,0	8.642,2	8.714,5	10.056,4	10.097,7	9.788,4	9.909,3	7.639,7
11.620,5	9.946,5	8.808,5	9.266,0	9.042,3	9.819,0	9.754,8	7.280,3	13.755,1
65,0	64,9	64,7	64,4	64,4	61,5	61,3	61,3	59,7
-55.385,0	-55.576,4	-55.372,8	-56.181,8	-69.157,5	-66.903,3	-57.180,5	-61.951,5	-63.422,4
46.746,6	48.910,8	49.735,2	53.474,0	50.766,1	49.720,6	55.542,7	50.523,0	53.646,3
31.715,5	31.635,7	32.828,9	32.955,8	33.890,1	33.256,4	33.155,7	33.059,1	33.993,5
15.031,1	17.275,1	16.906,3	20.518,2	16.876,0	16.464,1	22.387,0	17.463,8	19.652,8
3,93	3,83	3,87	3,68	3,98	4,09	3,69	4,10	4,12

TABELA XII. Bilans płatniczy Rzeczypospolitej Polskiej (w mln USD)

Wyszczególnienie	1997	1998
A. RACHUNEK BIEŻĄCY	-4.312	-6.858
Towary: saldo	-11.320	-13.720
Towary: wpływy z eksportu	27.229	30.122
Towary: wypłaty za import	38.549	43.842
Usługi: saldo	305	-508
Usługi: wpływy	3.724	3.678
Usługi: wypłaty	3.419	4.186
Dochody: saldo	-458	-568
Dochody: wpływy	1.440	2.676
Dochody: wypłaty	1.898	3.244
w tym: zapłacone	1.893	3.236
Transfery bieżące: saldo	1.150	1.942
Transfery bieżące: wpływy	1.845	2.543
Transfery bieżące: wypłaty	695	601
Niesklasyfikowane obroty bieżące: saldo	6.011	5.996
B. RACHUNEK KAPITAŁOWY I FINANSOWY	5.414	10.800
Rachunek kapitałowy	90	73
Rachunek finansowy	5.324	10.727
Inwestycje bezpośrednie: saldo	3.041	4.966
Polskie inwestycje bezpośrednie za granicą	-36	-163
Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w kraju	3.077	5.129
Inwestycje portfelowe: saldo	2.098	1.330
Polskie inwestycje portfelowe za granicą (aktywa)	815	-180
Udziałowe	56	-42
Dłużne	759	-138
Zagraniczne inwestycje portfelowe w kraju (pasywa)	1.283	1.510
Udziałowe	599	952
Dłużne	684	558
Pozostałe inwestycje: saldo	185	4.431
Polskie należności za granicą (aktywa)	-921	2.247
Kredyty udzielone powyżej 1 roku	-82	-82
Wykorzystanie	227	260
Splata	145	178
Kredyty udzielone do 1 roku włącznie	-60	-16
Wykorzystanie	189	147
Splata	129	131
Inne należności	-779	2.345
Gotówka, rachunki bieżące i lokaty	-825	2.294
Pozostałe należności	46	51
Polskie zobowiązania wobec zagranicy (pasywa)	1.106	2.184
Kredyty otrzymane powyżej 1 roku	416	1.669
Wykorzystanie	1.189	3.235
Splata	773	1.566
w tym: zapłacone	711	1.506
Kredyty otrzymane do 1 roku włącznie	592	-46
Wykorzystanie	1.201	334
Splata	609	380
Inne zobowiązania	98	561
Rachunki bieżące i depozyty	98	602
Pozostałe zobowiązania	0	-41
C. SALDO BŁĘDÓW I OPUSZCZEŃ	2.488	1.766
RAZEM POZYCJE OD A DO C	3.590	5.708
D. POZYCJE FINANSUJĄCE	-3.590	-5.708
Aktywa rezerwowe (Rezerwy oficjalne brutto)	-3.591	-5.698
Kredyty z MFW	0	0
Exceptional financing	1	-10

Kwartaly 1998			
I	II	III	IV
-1.998	-665	-1.215	-2.980
-3.244	-2.875	-3.296	-4.305
7.056	7.670	7.801	7.595
10.300	10.545	11.097	11.900
-109	-111	-25	-263
782	875	1.028	993
891	986	1.053	1.256
-161	-31	-283	-93
610	586	772	708
771	617	1.055	801
769	614	1.053	800
353	637	520	432
486	777	664	616
133	140	144	184
1.163	1.715	1.869	1.249
3.242	2.192	2.638	2.728
19	-2	6	50
3.223	2.194	2.632	2.678
1.004	1.257	1.684	1.021
-3	-59	-1	-100
1.007	1.316	1.685	1.121
212	363	-859	1.614
-253	58	-39	54
-38	-10	-1	7
-215	68	-38	47
465	305	-820	1.560
138	52	147	615
327	253	-967	945
2.007	574	1.807	43
1.800	21	1.474	-1.048
18	-19	-49	-32
69	67	71	53
87	48	22	21
14	-32	11	-9
30	55	24	38
44	23	35	29
1.768	72	1.512	-1.007
1.735	57	1.509	-1.007
33	15	3	0
207	553	333	1.091
228	424	82	935
560	699	528	1.448
332	275	446	513
317	275	445	469
42	-120	-64	96
99	20	86	129
57	140	150	33
-63	249	315	60
-50	251	335	66
-13	-2	-20	-6
1.339	463	-516	480
2.583	1.990	907	228
-2.583	-1.990	-907	-228
-2.578	-1.989	-903	-228
0	0	0	0
-5	-1	-4	0

Uwagi metodyczne

TABELA I. Podstawowe dane statystyczne

Informacje zawarte w tabeli I podane są za „Biuletynem Statystycznym” Głównego Urzędu Statystycznego (GUS). Definicje odnoszące się do kategorii zamieszczonych w tej tabeli, zawarte są w publikacjach GUS.

1. Dane w pkt. 1, 2, 6, 7, 10 i 12 dotyczą wszystkich podmiotów gospodarki, bez względu na charakter własności, tj. zaliczanych do sektora publicznego (podmioty gospodarki narodowej, stanowiące własność państwową, komunalną oraz mieszaną z przewagą kapitału sektora publicznego) i prywatnego.

2. Sektor przedsiębiorstw obejmuje podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie: leśnictwa, pozyskiwania drewna i pokrewnych działalności usługowych, rybołówstwa w wodach morskich, górnictwa i kopalnictwa, produkcji, zaopatrywania w energię elektryczną, gaz i wodę, budownictwa, handlu hurtowego i detalicznego, naprawy pojazdów mechanicznych, motocykli oraz artykułów przeznaczenia osobistego i użytku domowego, hotelarstwa i gastronomii, transportu, gospodarki magazynowej i łączności, obsługi nieruchomości, wynajmu, prowadzenia interesów, odprowadzania ścieków, wywozu śmieci, usług sanitarnych i pokrewnych, rekreacji, kultury i sportu oraz innych usług.

3. Pojęcie „przemysł” dotyczy sekcji: „górnictwo i kopalnictwo”, „działalność produkcyjna” oraz „zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę”.

4. Dane o produkcji sprzedanej przemysłu (pkt 1), sprzedaży produkcji budowlano-montażowej (pkt 2), liczbie pracujących, przeciętnym zatrudnieniu i przeciętnych wynagrodzeniach miesięcznych w sektorze przedsiębiorstw (pkt. 6, 7 i 10) dotyczą podmiotów gospodarczych zatrudniających więcej niż 5 pracowników.

5. Dane o wartości produkcji sprzedanej przemysłu (pkt 1) oraz sprzedaży produkcji budowlano-montażowej (pkt 2) prezentowane są w ujęciu netto, tj. bez należnego podatku od towarów i usług VAT.

6. Dane o produkcji budowlano-montażowej (pkt 2) nie uwzględniają robót wykonanych za granicą oraz robót wykonanych systemem gospodarczym, tj. przez podmioty gospodarcze, których podstawowa działalność jest inna niż budowlana.

7. Informacje o produkcji sprzedanej przemysłu (pkt 1) i sprzedaży produkcji budowlano-montażowej (pkt 2) pokazane są w postaci danych niewyrównanych sezonowo, tj. w rzeczywistym czasie pracy.

8. Dane o pracujących w sektorze przedsiębiorstw (pkt 6) podane są według stanu na koniec miesiąca.

9. Dane o liczbie bezrobotnych (pkt 8) obejmują osoby, które były zarejestrowane w urzędach pracy na koniec miesiąca.

10. Stopa bezrobocia (pkt 9) oznacza udział bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności czynnej zawodowo.

11. Dane o przeciętnych wynagrodzeniach miesięcznych w sektorze przedsiębiorstw (pkt 10) podane są w ujęciu brutto, tj. bez potrąceń z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych, oraz netto – po potrąceniu tego podatku.

12. Od początku 1998 r. dochody z prywatyzacji nie stanowią bieżących dochodów budżetu państwa, a są źródłem finansowania deficytu budżetowego (pkt 11a).

13. Wyniki finansowe przedsiębiorstw (pkt 12) w głównej mierze dotyczą podmiotów gospodarczych, prowadzących księgi rachunkowe i zobowiązanych do sporządzania co miesiąc sprawozdania o przychodach, kosztach i wyniku finansowym, przy czym dane w zakresie górnictwa i kopalnictwa oraz działalności produkcyjnej dotyczą podmiotów zatrudniających powyżej 50 osób, a w pozostałych rodzajach działalności – podmiotów zatrudniających powyżej 20 osób.

TABELA II. Rynek finansowy – podstawowe informacje

Źródłem informacji w tabeli II jest Narodowy Bank Polski (z wyjątkiem danych w pkt. 18, których źródłem jest „Cedufa Giełdowa” Giełdy Papierów Wartościowych SA w Warszawie).

Tabela II została rozszerzona o informacje dotyczące:

– minimalnej stopy rentowności 28-dniowych operacji otwartego rynku (pkt 4),

– tempa miesięcznej dewaluacji złotego w stosunku do koszyka walut (pkt 5).

1. Stopy oprocentowania, zamieszczone w tabeli II, podane są w stosunku rocznym w wysokości, która obowiązywała w ostatnim dniu miesiąca, jedynie w pkt. 16e i 17e podane jest średnie oprocentowanie w ciągu miesiąca.

2. Zamieszczenie w jednej rubryce dwóch wielkości stóp oprocentowania (pkt 3) oznacza, że pierwsza podana stopa oprocentowania odnosi się do kredytu refinansowego na finansowanie inwestycji centralnych objętych poręczeniem Skarbu Państwa. Jest ona równa stopie oprocentowania kredytu lombardowego. Druga stopa, wyższa o jeden punkt procentowy, odnosi się do pozostałych kredytów refinansowych.

3. Na tzw. koszyk walut, w stosunku do którego ustala się kurs złotego, składają się: dolar amerykański – 45%, marka niemiecka – 35%, funt angielski – 10%, frank szwajcarski – 5% i frank francuski – 5%.

4. Od początku 1992 r. środki banków na rachunkach bieżących w NBP nie są oprocentowane.

5. Od 1 stycznia 1998 r. otwarcie rachunków w Narodowym Banku Polskim przez podmioty inne niż banki, budżet państwa, Bankowy Fundusz Gwarancyjny wymaga indywidualnej zgody Prezesa Narodowego Banku Polskiego. Podmioty nieposiadające osobowości prawnej nie mogą otwierać rachunków w NBP.

6. Informacje podane w pkt. 6b dla grudnia 1997 r. dotyczą stóp oprocentowania lokat terminowych przyjmowanych przez NBP od 15 września 1997 r. do 19 grudnia 1997 r., wyłącznie od osób fizycznych.

7. Stopy oprocentowania kredytów i depozytów złotych oraz środków na rachunkach walutowych w głównych bankach komercyjnych (pkt. 7, 8 oraz od stycznia 1998 r. pkt 9) dotyczą stóp oprocentowania obowiązujących w następujących bankach:

- Powszechna Kasa Oszczędności – bank państwowy,
- Bank Handlowy w Warszawie SA,
- Bank Śląski SA,
- Bank Przemysłowo-Handlowy SA,
- Bank Depozytowo-Kredytowy SA – Grupa Pekao SA,
- Powszechny Bank Gospodarczy SA – Grupa Pekao SA,
- Wielkopolski Bank Kredytowy SA,
- Pomorski Bank Kredytowy SA – Grupa Pekao SA,
- Powszechny Bank Kredytowy SA,
- Bank Zachodni SA,
- Bank Rozwoju Eksportu SA,
- BIG Bank Gdański SA,
- Bank Polska Kasa Opieki SA – Grupa Pekao SA,
- Kredyt Bank PBI SA,
- Bank Gospodarki Żywnościowej SA.

8. W pkt. 7a dla grudnia 1997 r. podany został przedział dolnych granic oprocentowania kredytów o najmniejszym stopniu ryzyka. Od stycznia 1998 r. w pkt. 7a podane zostały przedziały ograniczone minimalną i maksymalną wielkością stóp oprocentowania udzielanych kredytów.

9. W pkt. 7b, a także w pkt. 8 i 9 podano przedziały ograniczone minimalną i maksymalną wielkością stóp oprocentowania.

10. Oprocentowanie podawane dla depozytów a vista (pkt 8a) oraz dla depozytów terminowych (pkt. 8 c – h) odnosi się do depozytów osób fizycznych.

11. Stopy oprocentowania środków na rachunkach walutowych w bankach (pkt 9) dotyczą rachunków w dolarach amerykańskich. Od stycznia 1998 r. zaprzestano zbierania informacji o oprocentowaniu rachunków walutowych 36-miesięcznych.

12. Informacje o lokatach dobrowolnych na rynku międzybankowym (pkt 10) dotyczą lokat złotych w bankach będących rezydentami. Przedziały poszczególnych okresów są prawostronnie domknięte. Średni okres deponowania lokat oraz średnia stopa procentowa są ważone udziałem wielkości lokat

dla poszczególnych okresów zapadalności w ogólnej wielkości lokat między-bankowych. Od stycznia 1998 r. dane pochodzą z banków wymienionych w poz. 7 Uwag metodycznych, a ponadto z:

- BIG Banku SA,
- Polskiego Banku Rozwoju SA,
- Raiffeisen Centrobank SA,
- Pierwszego Komercyjnego Banku SA,
- CITIBANK (Poland) SA,
- Banku Ochrony Środowiska SA,
- Banku Creditanstalt SA,
- ING Bank N. V. Oddział Warszawa,
- Societé Générale (Oddział w Warszawie),
- Deutsche Bank Polska SA.

i obejmują:

- lokaty deponowane między tymi bankami,
- lokaty deponowane przez te banki w pozostałych bankach,
- lokaty deponowane przez pozostałe banki w tych bankach.

13. Rezerwa obowiązkowa ogółem (pkt 12) dotyczy wielkości deklarowanych przez banki i podawana jest według stanu na ostatni dzień miesiąca.

14. Informacje o aukcyjnej sprzedaży przez Narodowy Bank Polski papierów wartościowych (pkt 14) obejmują dane z przetargów przeprowadzonych w ciągu miesiąca.

15. Informacje o przetargach na bony skarbowe (pkt 16, z wyjątkiem 16g) obejmują dane z przetargów przeprowadzonych w ciągu miesiąca. Średnie stopy dyskonta przyjętych ofert (pkt 16e) oraz średnie zyski z kupionych bonów (pkt 16f) są ważone udziałem sprzedaży bonów o poszczególnych terminach wykupu w ogólnej wartości zakupionych bonów. Stan bonów w obiegu na koniec miesiąca (pkt 16g) obliczony został z uwzględnieniem terminu wykupu, liczonego od następnego dnia po przetargu, w wyniku którego nastąpiła sprzedaż. Powyższy stan nie obejmuje bonów będących w obiegu, nie pochodzących z przetargów.

16. Informacje o przetargach na bony pieniężne NBP (pkt 17, z wyjątkiem 17g) obejmują dane z przetargów przeprowadzonych w ciągu miesiąca. Średnie stopy dyskonta przyjętych ofert (pkt 17e) oraz średnie zyski z kupionych bonów (pkt 17f) są ważone udziałem sprzedaży bonów o poszczególnych terminach wykupu w ogólnej wartości zakupionych bonów.

17. Warszawski Indeks Giełdowy (pkt 18d) liczony jest według tzw. formuły kapitałowej, odzwierciedlającej procentowe zmiany wartości rynkowej spółek giełdowych. Na każdej sesji giełdy liczona jest wartość rynkowa wszystkich spółek rynku podstawowego (giełdowa kapitalizacja) i porównywana z wartością z poprzednich sesji. Przyjęto założenie, że wartość indeksu na pierwszej sesji giełdy w dniu 16.04.1991 r. wyniosła 1.000 pkt.

18. Wskaźnik C/Z (pkt 18e) oznacza relację ceny rynkowej do zysku netto i jest obliczany jako iloraz łącznej średniej wartości rynkowej spółek w danym miesiącu do ich łącznych zysków w ciągu ostatnich 12 miesięcy, za które dostępne są dane finansowe.

19. Wskaźnik obrotu (pkt 18f) oznacza stosunek wartości sprzedanych akcji do średniej wartości rynkowej wszystkich spółek notowanych na giełdzie w danym miesiącu.

TABELA III. Kursy USD i DEM w 1998 r.

Źródłem informacji są dane Narodowego Banku Polskiego.

1. Fixing jest to urzędowy kurs oficjalny, który służy do celów statystycznych i księgowych.

2. Kurs kantorowy dzienny dolara został obliczony na podstawie dziennych informacji o kursach w kantorach wymiany walut w kilkunastu wybranych województwach.

3. Przeciętny kurs fixingowy USD, DEM oraz relacji DEM/USD obliczony został jako średnia arytmetyczna z oficjalnych kursów dziennych w poszczególnych dniach miesiąca.

4. Przeciętny kurs kantorowy dolara w ciągu miesiąca obliczony został jako średnia ważona.

Uwagi ogólne do TABEL IV i V

Dane dotyczące wysokości stóp procentowych w poszczególnych bankach uzyskano z biuletynu Przyspieszonej Informacji Dekadowej. Ponieważ dane te nie są jednoznaczne, za wysokość stóp procentowych dla danej kategorii depozytów i kredytów przyjęto:

- 1) minimalne oprocentowanie **zmienne**,
- 2) w przypadku braku oprocentowania zmiennego – minimalne oprocentowanie **stałe**,
- 3) w przypadku braku informacji o oprocentowaniu – oprocentowanie kategorii o terminie pierwotnym krótszym od danego.

Ważone stopy procentowe liczone są na podstawie danych z około dwudziestu największych banków.

Wagami są wielkości udziałów, jakie posiadają poszczególne banki w danej kategorii, w stosunku do wszystkich banków uwzględnionych w obliczeniach.

Banki te posiadają około 85% depozytów osób prywatnych całego systemu bankowego w Polsce.

Banki te to:

Powszechna Kasa Oszczędności-bp, Bank Handlowy w Warszawie SA, Bank Śląski SA, Bank Przemysłowo-Handlowy SA, Bank Depozytowo-Kredytowy SA – Grupa Pekao SA, Powszechny Bank Gospodarczy SA – Grupa Pekao SA, Wielkopolski Bank Kredytowy SA, Pomorski Bank Kredytowy SA – Grupa Pekao SA, Powszechny Bank Kredytowy SA, Bank Zachodni SA, Bank Rozwoju Eksportu SA, BIG Bank SA, BIG Bank Gdański SA, Bank Polska Kasa Opieki SA – Grupa Pekao SA, Kredyt Bank PBI SA, Polski Bank Rozwoju SA (nieuwzględniany od sierpnia 1998 r.), Raiffeisen-Centrobank SA, Pierwszy Komercyjny Bank SA, CITIBANK (Poland) SA oraz Bank Gospodarki Żywnościowej SA.

Uwagi ogólne do TABEL VI, VII i VIII

1. Dane dotyczą stanów na koniec poszczególnych miesięcy i pochodzą z informacji bilansowych otrzymywanych z banków w systemie „Bankowa Informacja Sprawozdawcza (BIS)” wprowadzonym od stycznia 1997 r.

2. Informacje w tabelach opracowano na podstawie danych źródłowych zarejestrowanych w BIS na dzień 31 maja 1999 r.

3. Informacje dotyczące grudnia 1997 r., zamieszczone w niniejszej publikacji w tabelach VI i VIII, zostały zmienione w stosunku do danych zawartych w „Raporcie rocznym 1997” w wyniku korekt nadesłanych przez banki.

4. Aktywa w tabelach VI, VII i VIII prezentowane są w ujęciu brutto, tzn. bez pomniejszenia należności o utworzone rezerwy, umorzenia i rezerwy na deprecjację.

5. **Niebankowe instytucje finansowe** są to: instytucje ubezpieczeniowe, fundusze inwestycyjne i powiernicze oraz pozostałe jednostki finansowe, tj. giełdy papierów wartościowych, niebankowe domy maklerskie, kantory, placówki pocztowe, towarzystwa funduszy powierniczych, instytucje sprawujące nadzór nad rynkiem finansowym (np. Komisja Papierów Wartościowych – KPW), jednostki tworzące infrastrukturę rynku finansowego (np. Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych – KDPW, izby i centra rozliczeniowe) oraz firmy leasingowe, a także fundusze i fundacje świadczące usługi finansowe. Grupa podmiotów zaliczonych do niebankowych instytucji finansowych wydzielona została jako podsektor sektora finansowego, zgodnie z nowym systemem informacji bankowej. W systemie, obowiązującym do końca 1996 r., jednostki te zaliczane były do różnych sektorów podmiotów gospodarczych.

6. **Sektor budżetowy** oznacza budżet państwa, budżety terenowe oraz fundusze celowe budżetu państwa i budżetów terenowych. Zakres tej kategorii nie został zmieniony.

7. **Sektor niefinansowy** obejmuje podmioty gospodarcze wymienione w pozycjach 8 i 9.

8. Pojęcie **podmioty gospodarcze sektora niefinansowego** obejmuje przedsiębiorstwa i spółki państwowe, przedsiębiorstwa i spółki prywatne oraz spółdzielnie, przedsiębiorców indywidualnych, rolników indywidualnych oraz pozostałe jednostki niefinansowe, tj. fundusze i fundacje niezaliczane do instytucji finansowych, agencje, związki zawodowe, stowarzyszenia, partie polityczne, kościoły i związki wyznaniowe itp.

9. Pojęcie **osoby prywatne** oznacza osoby fizyczne z wyjątkiem osób zakwalifikowanych do grupy przedsiębiorców indywidualnych lub rolników indywidualnych.

10. **Aktywa/pasywa zagraniczne** obejmują należności/zobowiązania od nierezydentów, w dewizach (w walutach wymienialnych i niewymienialnych) oraz w złotych, z wyjątkiem kapitałów banków oraz funduszy uzupełniających wpłaconych przez podmioty zagraniczne. Zgodnie z wytycznymi skierowanymi do banków kapitały te oraz fundusze uzupełniające powinny być traktowane na równi z kapitałem wpłaconym przez rezydentów.

Aktywa/pasywa zagraniczne w niniejszej publikacji odpowiadają zakresowo dotychczas publikowanym w raportach kategoriom należności/zobowiązania zagraniczne.

Wszystkie inne niż aktywa/pasywa zagraniczne kategorie zamieszczone w tabelach są odzwierciedleniem operacji z rezydentami.

11. **Należności** obejmują kredyty i pożyczki złotowe oraz dewizowe, skupione wierzytelności, zrealizowane gwarancje i poręczenia, operacje nadzwyczajne, inne należności oraz odsetki zapadłe.

12. **Należności/zobowiązania z tytułu zakupionych/sprzedanych papierów wartościowych z otrzymanym/udzielonym przyrzeczeniem odkupu** są pożyczką udzieloną, lokatą złożoną/pożyczką otrzymaną, lokatą przyjętą pod zastaw papierów wartościowych. Powyższe kategorie nie obejmują transakcji przeprowadzanych między bankami komercyjnymi a bankiem centralnym. Transakcje te są elementem kategorii należności/zobowiązania od/wobec NBP.

13. Zobowiązania są to depozyty bieżące (w tym książeczki oszczędnościowe a vista osób prywatnych), depozyty terminowe i zablokowane, bony oszczędnościowe i certyfikaty depozytowe (niezbywalne), będące w posiadaniu osób prywatnych, rachunki zastrzeżone, rachunki inwestycyjne w bankowych biurach maklerskich, kredyty i pożyczki otrzymane od funduszy i fundacji niefinansowych i niebankowych instytucji finansowych, operacje o charakterze nadzwyczajnym i środki na finansowanie programów rozwojowych.

TABELA VI. Banki komercyjne – aktywa i pasywa

1. **Należności od sektora niefinansowego** obejmują wyłącznie należności od podmiotów wymienionych w poz. 8 i 9 uwag ogólnych do tabel VI, VII i VIII. Nie obejmują one natomiast należności od instytucji ubezpieczeniowych zaliczanych do tego sektora w raportach rocznych zawierających dane do 1996 r. włącznie.

2. **Operacje z przyrzeczeniem odkupu** były zaliczane w raportach rocznych zawierających dane do 1996 r. włącznie do pozostałych aktywów/pasywów.

3. Na **papiery wartościowe emitowane przez sektor budżetowy** składają się:

- bony skarbowe,
- obligacje w złotych i dewizach.

Prezentowane w niniejszym raporcie informacje o wielkości portfela budżetowych papierów wartościowych odzwierciedlają cenę nabycia powiększoną o naliczone odsetki i dyskonto.

4. **Pozostałe aktywa** ujmują między innymi: majątek trwały, odsetki niezapadłe, konta rozliczeniowe, koszty i przychody rozliczane w czasie, rozrachunki z dłużnikami różnymi.

5. Od stycznia 1998 r. w wyniku zmian systemu informacyjnego po stronie pasywów wyodrębniono kategorię **Fundusze własne uzupełniające**.

6. **Pozostałe pasywa** obejmują między innymi: odsetki naliczone, konta rozliczeniowe, rozrachunki z wierzycielami różnymi, koszty i przychody rozliczane w czasie, przychody zastrzeżone, wynik w trakcie zatwierdzania oraz wynik (zysk/strata) roku bieżącego, rezerwy celowe, umorzenia, rezerwy na deprecjację.

TABELA VII. Narodowy Bank Polski – aktywa i pasywa

1. Zestawienie zawarte w tabeli VII prezentuje pozycje aktywów i pasywów bilansu Narodowego Banku Polskiego w sposób umożliwiający agregację danych i stworzenie zagregowanej informacji o systemie bankowym.

2. Zasady agregacji zastosowane w tabeli VII zgodne są z przyjętymi dla banków komercyjnych. W szczególności oznacza to, że przyjęto ten sam prze-

krój podmiotowy i przedmiotowy z uwzględnieniem operacji wynikających ze specyfiki działalności banku centralnego (np. kredyt refinansowy, rezerwy obowiązkowe).

3. **Należności od banków** są zgodne z zakresem kategorii *Należności od sektora finansowego*, publikowanej do końca 1996 r. w tabeli III „Raportu rocznego”.

4. **Kredyty refinansowe celowe** odpowiadają zakresowo kategorii *Kredyt refinansowy pozostały*, publikowanej do końca 1996 r. w tabeli III „Raportu rocznego”.

5. **Kredyty refinansowe inne** odpowiadają zakresowo kategorii *Kredyt refinansowy w rachunku bieżącym*, publikowanej do końca 1996 r. w tabeli III „Raportu rocznego”.

6. **Kredyty niespłacone w terminie** odpowiadają zakresem kategorii *Kredyt refinansowy podstawowy*, publikowanej do końca 1996 r. w tabeli III „Raportu rocznego”.

7. **Papiery wartościowe emitowane przez banki** odpowiadają zakresem kategorii *Pozostałe papiery wartościowe*, publikowanej do końca 1996 r. w tabeli III „Raportu rocznego”.

8. **Papiery wartościowe emitowane przez Skarb Państwa** odpowiadają zakresem sumie kategorii *Bony skarbowe i Obligacje skarbowe*, publikowanych do końca 1996 r. w tabeli III „Raportu rocznego”.

9. Suma kategorii **Zobowiązania wobec banków** oraz **Zobowiązania wobec niebankowych instytucji finansowych** odpowiada zakresem kategorii *Zobowiązania wobec sektora finansowego*, publikowanej do końca 1996 r. w tabeli III „Raportu rocznego”.

10. **Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych** były elementem kategorii *Pozostałe pasywa* w raportach rocznych zawierających dane do 1996 r. włącznie.

11. Kategorie aktywów i pasywów, które nie zostały wymienione w uwagach do tabeli VII nie uległy zmianom w porównaniu z kategoriami zamieszczonymi w tabeli III raportów rocznych zawierających dane do 1996 r. włącznie.

12. W skład **pozostałych aktywów** wchodzi różnorodny, niewyszczególniony w zestawieniu aktywa NBP, których podstawowymi składnikami są: koszty przyszłych okresów, podział wyniku finansowego (w tym wpłaty do budżetu), pozostałe należności i zapasy, udziały, nieruchomości i ruchomości.

13. W skład **pozostałych pasywów** wchodzi różnorodny, niewyszczególniony w zestawieniu zobowiązania NBP, których podstawowymi składnikami są: pozostałe fundusze, dochody przyszłych okresów, rozrachunki międzyodziałowe i międzybankowe, rezerwy celowe, rezerwa rewaluacyjna, rozliczenie wyceny sald pozycji w walutach obcych, wynik finansowy.

TABELA VIII. System bankowy: banki komercyjne i NBP – aktywa i pasywa

Tabela zawiera zagregowane informacje dotyczące banków komercyjnych (patrz tabela VI) i NBP (patrz tabela VII).

TABELA IX. Miary pieniądza

1. Podstawową miarą **podaży pieniądza**, stosowaną przez NBP, pozostaje **M2** publikowane do końca 1996 r. pod nazwą *podaż pieniądza ogółem*.

Definicja M2 w porównaniu z zakresem obowiązującym do końca 1996 r. została rozszerzona o depozyty niebankowych instytucji finansowych (poprzednio włączone były jedynie depozyty instytucji ubezpieczeniowych) oraz zobowiązania w stosunku do podmiotów gospodarczych z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu.

W ramach M2 wyróżnia się dodatkowo miarę pieniądza najbardziej płynnego, bezpośrednio wykorzystywanego w transakcjach – **M1**, obejmującą pieniądź gotówkowy w obiegu oraz depozyty na żądanie (złotowe i walutowe) osób prywatnych i podmiotów gospodarczych.

2. Informacje dotyczące grudnia 1997 r., zamieszczone w niniejszej publikacji zostały zmienione w stosunku do danych zawartych w „Raporcie rocznym 1997” w wyniku korekt nadesłanych przez banki.

**TABELA X. Bilans
skonsolidowany
systemu bankowego**

1. Zestawienie obejmuje informacje o aktywach i pasywach banków komercyjnych i NBP w układzie dostosowanym do potrzeb analiz pieniężnych. Odpowiednikiem tej tabeli w „Raportie rocznym 1996 r.” była tabela V.

2. Informacje dotyczące grudnia 1997 r., zamieszczone w niniejszej publikacji, zostały zmienione w stosunku do danych zawartych w „Raportie rocznym 1997” w wyniku korekt nadesłanych przez banki.

3. Z dniem 1 stycznia 1997 r. Narodowy Bank Polski wprowadził zmiany metodyki wyliczania agregatów pieniężnych.

Stosowany do końca 1996 r. agregat „depozyty” zastąpiony został agregatem „**zobowiązania**”, który poza depozytami może obejmować także zobowiązania z tytułu sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu.

Agregat „kredyty” zastąpiony został agregatem „**należności**”, który poza kredytami może obejmować także skupione wierzytelności, zrealizowane gwarancje i poręczenia, dłużne papiery wartościowe oraz należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu.

Od strony ujęcia podmiotowego agregaty „należności” i „zobowiązania” poszerzono o informacje dotyczące niebankowych instytucji finansowych, które przed zmianą metodyki były elementami kategorii *Saldo pozostałych pozycji netto*.

4. Na **podaż pieniądza ogółem** składa się podaż pieniądza krajowego oraz zobowiązania walutowe wobec osób prywatnych i podmiotów gospodarczych.

5. Na **podaż pieniądza krajowego** składa się pieniądz gotówkowy w obiegu (poza kasami banków) i zobowiązania złotowe wobec osób prywatnych i podmiotów gospodarczych.

6. **Pieniądz gotówkowy w obiegu (poza kasami banków)** oznacza gotówkę w złotych (banknoty i monety), będącą w obiegu poza kasami banków. Rachunkowo jest to różnica między stanem pieniądza gotówkowego w obiegu, znajdującego się poza NBP, i stanem gotówki w kasach banków.

7. Do **zobowiązań wobec osób prywatnych** zaliczane są depozyty bieżące (w tym książeczki oszczędnościowe a vista), rachunki zastrzeżone bieżące, rachunki inwestycyjne w bankowych biurach maklerskich, depozyty terminowe i zablokowane, rachunki zastrzeżone terminowe oraz bony oszczędnościowe i certyfikaty depozytowe (niezbywalne).

8. **Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych** obejmują zarówno zobowiązania wobec jednostek sektora niefinansowego, jak i niebankowych instytucji finansowych. Do tych kategorii zaliczane są rachunki bieżące, depozyty terminowe i zablokowane, rachunki zastrzeżone, rachunki w bankowych biurach maklerskich, kredyty i pożyczki otrzymane od funduszy i fundacji niebankowych i niebankowych instytucji finansowych oraz zobowiązania z tytułu sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu.

9. **Aktywa zagraniczne netto** obliczane są jako różnica między wszystkimi należnościami od nierezydentów i wszystkimi zobowiązaniami w stosunku do nierezydentów (zobacz definicja w uwagach ogólnych do tabel VI, VII i VIII poz. 10).

10. **Aktywa krajowe netto** oznaczają należności od osób prywatnych i podmiotów gospodarczych, powiększone o zadłużenie netto sektora budżetowego oraz saldo pozostałych pozycji (netto). Rachunkowo jest to różnica między podażą pieniądza ogółem i wielkością aktywów zagranicznych netto.

11. **Należności od osób prywatnych** obejmują kredyty i pożyczki, skupione wierzytelności, zrealizowane gwarancje i poręczenia oraz odsetki zapadłe od należności normalnych i zagrożonych.

12. **Należności od podmiotów gospodarczych** obejmują zarówno zobowiązania wobec jednostek sektora niefinansowego, jak i niebankowych instytucji finansowych.

Do tych kategorii zaliczane są: kredyty i pożyczki, skupione wierzytelności, zrealizowane gwarancje i poręczenia, odsetki zapadłe od należności normalnych i zagrożonych, dłużne papiery wartościowe, należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu oraz inne należności (np. z tytułu dopłat do oprocentowania kredytów preferencyjnych, środki w Funduszu Gwarancyjnym giełdy).

13. **Zadłużenie netto sektora budżetowego** w systemie bankowym jest to ogół należności od budżetu państwa, budżetów terenowych oraz funduszy ce-

lowych budżetu państwa i budżetów terenowych, także z tytułu papierów wartościowych wyemitowanych przez budżet państwa i budżety terenowe, a będących w posiadaniu banków komercyjnych i banku centralnego, pomniejszony o ogół zobowiązań banków wobec wyżej wymienionych.

14. Na **saldo pozostałych pozycji (netto)** składają się następujące główne pozycje: dochody banków, fundusze banków oraz rozrachunki międzybankowe i międzyoddziałowe, konta rozliczeniowe, zobowiązania z tytułu emisji własnych papierów wartościowych, należności i zobowiązania banków wobec siebie, rezerwy celowe.

**TABELA XII. Bilans
płatniczy
Rzeczypospolitej
Polskiej**

1. Bilans płatniczy jest statystycznym zestawieniem, które w sposób usystematyzowany dokonuje podsumowania, w odniesieniu do określonego okresu, transakcji gospodarczych przeprowadzonych przez dany kraj z resztą świata. Transakcje w (większości przypadków) zawierane są między rezydentami i nierezydentami, dotyczą między innymi towarów, usług oraz dochodu, finansowych roszczeń i wierzytelności w odniesieniu do reszty świata oraz takich transakcji, które zostały sklasyfikowane jako transfery i obejmują przeciwne zapisy księgowe w celu zrównoważenia – w rozumieniu księgowości – transakcji jednostronnych.

2. Źródłem danych do polskiego bilansu płatniczego są sprawozdania polskich banków, posiadających uprawnienia do obrotu dewizowego, z transakcji przeprowadzonych na rachunkach nostro w bankach zagranicznych, na rachunkach nierezydentów w polskich bankach, rozliczeń kompensacyjnych, rozliczeń w formie potrąceń wierzytelności z wierzytelnościami drugiej strony oraz transakcji przeprowadzonych bezpośrednio w pieniądzu w kasach banków dewizowych. Dane do bilansu płatniczego są zbierane w walutach oryginalnych, tj. w walutach, w których została przeprowadzona transakcja. Są one następnie przeliczane na USD.

Bilans płatniczy zawiera rachunek bieżący, rachunek kapitałowy i finansowy, saldo błędów i opuszczeń oraz pozycję finansującą.

3. **Rachunek bieżący** obejmuje towary, usługi, dochody, transfery bieżące oraz niesklasyfikowane obroty bieżące saldem.

Towary obejmują eksport i import towarów, remonty kapitalne towarów, uszlachetnienie towarów, towary zaopatrzeniowe zakupione/sprzedane przevoźnikom w portach oraz złoto niemonetarne.

Usługi obejmują eksport i import z tytułu: usług transportowych, podróży zagranicznych, usług pocztowych, kurierskich i telekomunikacyjnych, ubezpieczeń i reasekuracji, usług finansowych, budowlanych, informatycznych i informacyjnych, praw autorskich, patentów i opłat licencyjnych, pozostałych usług handlowych, usług dla ludności, audiowizualnych, kulturalnych i rekreacyjnych, a także utrzymanie przedstawicielstw.

Dochody zawierają wynagrodzenia pracowników, dochody od inwestycji bezpośrednich, portfelowych oraz pozostałe dochody. Do pozostałych dochodów włączono odsetki od kredytów udzielonych, otrzymanych oraz od rachunków bankowych i lokat.

Transfery bieżące składają się z transferów sektora rządowego z tytułu darów i pomocy bezzwrotnej, podatków i opłat na rzecz polskiego sektora rządowego, oraz z transferów pozostałych sektorów, do których zaliczono przekazy zarobków, spadki, renty i emerytury, wpływy i podjęcia z rachunków walutowych „A”, podatki i opłaty na rzecz obcych rządów.

Niesklasyfikowane obroty bieżące zawierają kwotę skupu i sprzedaży walut netto.

4. **Rachunek kapitałowy i finansowy.**

Rachunek kapitałowy obejmuje transfery kapitałowe, do których zalicza się dary i środki z tytułu pomocy bezzwrotnej dokonane z wyraźnym przeznaczeniem na finansowanie środków trwałych, umorzenie długu oraz nabywanie/zbywanie aktywów niefinansowych i nieprodukowanych. Nabywanie/zbywanie aktywów oznacza zakup przez osoby krajowe/sprzedaż osobom zagranicznym praw własności patentów, praw autorskich, znaków handlowych itp., a także sprzedaż gruntu ambasadom znajdującym się na terenie Polski lub zakup gruntu przez polskie ambasady za granicą.

Rachunek finansowy zawiera aktywa i pasywa finansowe obejmujące inwestycje bezpośrednie, portfelowe oraz pozostałe inwestycje.

Inwestycje bezpośrednie odzwierciedlają długotrwałe udziały jednostki rezydenta jednej gospodarki (inwestor bezpośredni) w jednostce rezydenta innej gospodarki (przedsiębiorstwo inwestycji bezpośrednich) i obejmują transakcje zawarte pomiędzy nimi. Transakcje związane z inwestycjami bezpośrednimi (polskie za granicą i zagraniczne w Polsce) dzielą się na kapitał akcyjny oraz pozostały kapitał.

Inwestycje portfelowe obejmują transakcje udziałowymi (akcjami) i dłużnymi papierami wartościowymi. Dłużne papiery wartościowe dzielą się na obligacje i skrypty dłużne, instrumenty rynku pieniężnego i pochodne instrumentów finansowych (derywaty).

Pozostałe inwestycje obejmują polskie należności za granicą (aktywa) oraz polskie zobowiązania wobec zagranicy (pasywa) z tytułu transakcji finansowych niewiązanych do inwestycji bezpośrednich, portfelowych i aktywów rezerwowych..

Polskie należności za granicą (aktywa) zawierają kredyty finansowe i transakcyjne udzielone nierezydentom przez sektor rządowy, bankowy, pozarządowy i pozabankowy w podziale długoterminowe (powyżej 1 roku) i na krótkoterminowe (do 1 roku włącznie) oraz inne należności obejmujące gotówkę w kasach banków, rachunki bieżące i lokaty w bankach za granicą oraz pozostałe należności zagraniczne w podziale na długo- i krótkoterminowe.

Polskie zobowiązania wobec zagranicy (pasywa) obejmują kredyty finansowe i transakcyjne otrzymane od nierezydentów przez sektor rządowy, bankowy, pozarządowy i pozabankowy w podziale na długoterminowe (powyżej 1 roku) i krótkoterminowe (do 1 roku włącznie) oraz inne zobowiązania, do których zaliczono rachunki bieżące i depozyty w polskich bankach oraz pozostałe zobowiązania zagraniczne w podziale na długo- i krótkoterminowe.

5. **Saldo błędów i opuszczeń** obejmuje transakcje, które nie zostały włączone do komponentów bilansu płatniczego.

6. **Pozycje finansujące** obejmują aktywa rezerwowe (rezerwy oficjalne brutto), kredyty otrzymane z Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW) oraz transakcje finansowania wyjątkowego (exceptional financing).

Aktywa rezerwowe (rezerwy oficjalne brutto) zawierają saldo transakcji dotyczących złota monetarnego, transzy rezerwowej w MFW oraz innych aktywów zagranicznych w walutach wymiennalnych.

Exceptional financing obejmuje dwie formy finansowania obrotów bilansu płatniczego: zobowiązania zrestrukturyzowane, przedstawiające określoną sumę odroczonej spłaty zobowiązań wynikających z umów zawartych z wierzycielami zagranicznymi, oraz zmiany stanu zaległości. Wzrost zaległości występuje, gdy należne w danym roku spłaty odsetek i rat kapitałowych tylko częściowo zostały zapłacone czy też formalnie odroczone.

Nieregulowane spłaty powodują narastanie zaległości. Spadek zaległości ma miejsce w przypadku spłat zaległych odsetek lub rat kapitałowych oraz jeżeli następuje umowne odroczenie zaległych zobowiązań w drodze zawarcia z wierzycielami umowy refinansowej.

Zmiany prezentacyjne i metodologiczne w bilansie płatniczym za 1998 r.

Z początkiem 1998 r. nastąpiły istotne zmiany w prezentacji polskiego bilansu płatniczego na bazie płatności.

Dane bilansu płatniczego zostały przedstawione zgodnie z układem analitycznym prezentowanym w wydawnictwach Międzynarodowego Funduszu Walutowego. Wyodrębniono w bilansie płatniczym pozycje finansujące, do których zaliczono: aktywa rezerwowe (Rezerwy oficjalne brutto), kredyty z MFW oraz transakcje finansowania wyjątkowego (exceptional financing). Dotychczas jako pozycję finansującą traktowano jedynie zmiany rezerw oficjalnych brutto. Kolejna istotna zmiana, to odmienna prezentacja struktury rachunku obrotów finansowych. Dokonano podziału na trzy standardowe składniki, tj. inwestycje bezpośrednie, inwestycje portfelowe oraz pozostałe inwestycje. W ramach pozostałych inwestycji, nowej kategorii obrotów finansowych, dokonano podziału na polskie należności za granicą (aktywa) oraz polskie zobowiązania wobec zagranicy (pasywa). Następnie w ramach aktywów i pasywów

zaprezentowano kredyty w podziale na dług i krótkoterminowe, zmiany aktywów i pasywów z tytułu transakcji w zakresie: gotówki w kasach banków, rachunków bieżących, lokat i depozytów (w tym transakcji zakupu oraz sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu).

Istotne znaczenie miały również dokonane zmiany o charakterze zakresowym. Dane polskiego bilansu płatniczego od 1998 r. obejmują łącznie transakcje wyrażone w walutach wymiennalnych, walutach rozrachunkowych oraz rublach transferowych. Dotychczas sporządzano oddzielnie bilanse dla każdego z trzech wymienionych sposobów rozliczeń, natomiast publikowane były dane bilansu płatniczego w walutach wymiennalnych. Jednak w celu zaprezentowania pełnego obrazu płatności z zagranicą, a także w związku z minimalnym zakresem obrotów w walutach rozrachunkowych oraz rublach transferowych, podjęto decyzję o prezentacji jednego bilansu płatniczego. Dla celów porównawczych dokonano zmian w danych 1997 r.

Kolejną zmianą zakresową była modyfikacja definicji transferów bieżących. W 1997 r. i w latach wcześniejszych do transferów bieżących były zaliczane w całości zarówno wpłaty na rachunki walutowe „A” ludności jak i wypłaty z tych rachunków. Część tych wpłat i wypłat, realizowana w gotówce (banknotach), została wyłączona z definicji transferów bieżących. Tym samym w pozycji „transfery bieżące” w 1998 r. prezentowane są wyłącznie kwoty wpłat na rachunki „A” i wypłat z nich, dokonane za pośrednictwem zagranicznych rachunków nostro polskich banków. Natomiast saldo obrotów gotówkowych, dotyczących rachunków „A”, zostało uwzględnione jako korekta salda skupu walut, prezentowanego w pozycji „Niesklasyfikowane obroty bieżące”.

Pierwszym powodem dokonania wyżej wymienionej reklasyfikacji był fakt, że transakcje wpłat gotówkowych na rachunki walutowe i wypłat z nich są transakcjami między osobami krajowymi (bankiem i klientem banku), a tym samym bezpośrednio nie odzwierciedlają obrotów Polski z zagranicą. W wyniku transakcji tego typu następowało przesunięcie środków walutowych pomiędzy krajowymi sektorami (osobami prywatnymi i bankami). Kolejnym czynnikiem przemawiającym za korektą była istotna substytucyjność występująca pomiędzy tymi dwoma strumieniami gotówkowymi. Środki gotówkowe, wynikające z obrotów na rachunkach „A”, są przedmiotem kupna i sprzedaży w kasach walutowych banków, a tym samym mają wpływ na saldo skupu walut. Dla zachowania porównywalności danych roku 1997 i 1998 opisana wyżej reklasyfikacja została dokonana dla obu lat.

Dodatkowo bilans płatniczy za 1998 r. obejmuje po raz pierwszy szczegółową klasyfikację obrotów na rachunkach cudzoziemców – podmiotów niebankowych – prowadzonych w walutach wymiennalnych oraz rachunkach wolnych w polskich złotych. Sprawozdania te zawierają szczegółową klasyfikację operacji. Do 1997 r. saldo obrotów na rachunkach cudzoziemców było prezentowane w pozycji „Pozostałe operacje finansowe”.

Istotna zmiana zakresowa wprowadzona w bilansie płatniczym za 1998 r. dotyczy również prezentacji aktywów rezerwowych, czyli rezerw oficjalnych brutto NBP, a także aktywów oraz pasywów polskich banków. Do 1997 r. w polskim bilansie płatniczym pozycje te były prezentowane jako zmiany stanów wyżej wymienionych aktywów bądź pasywów między początkiem i końcem okresu, dla którego sporządzany był bilans płatniczy. Jako odrębna pozycja prezentowane były zmiany rewaloryzacyjne, uwzględniające wpływ różnic kursowych na zmiany stanów.

Od 1998 r., zgodnie z zaleceniami Międzynarodowego Funduszu Walutowego, w pozycjach:

- 1) aktywa rezerwowe (rezerwy oficjalne brutto),
- 2) gotówka, rachunki bieżące i lokaty (pozostałe inwestycje – aktywa),
- 3) rachunki bieżące i depozyty (pozostałe inwestycje – pasywa),

prezentowane są zrealizowane płatniczo transakcje dokonane w zakresie wyżej wymienionych aktywów Narodowego Banku Polskiego oraz aktywów i pasywów banków komercyjnych. Dane 1997 r. zostały zmodyfikowane w celu doprowadzenia do porównywalności. Modyfikacja ta polega na oszacowaniu wielkości transakcji poprzez skorygowanie zmian stanów odpowiednich aktywów i pasywów o wielkość różnic kursowych.

Opracowano na podstawie materiałów NBP.

Projekt graficzny:
Ryszard Piwowar
Piotr Chodorek
Zbigniew Tomaszczyk

Zdjęcia:

Prezesa NBP:
Studio MGM
Michał Gałęzowski

Rady Polityki Pieniężnej i Zarządu NBP:
MAGIC MEDIA sp. z o.o.
Chris Niedenthal, Woody Ochnio

W „Raporcie rocznym” przedstawiono zdjęcia rud używanych do pozyskiwania metali,
z których produkuje się monety. Minerale pochodzą ze zbiorów Muzeum Ziemi w Warszawie.

Zdjęcia minerałów:
Piotr Antonów

Druk:
Drukarnia NBP

Wydał:
Narodowy Bank Polski
Gabinet Prezesa
Wydział Promocji i Informacji
00-919 Warszawa, ul. Świętokrzyska 11/21
telefon 653 27 97, 653 23 35
fax 653 13 21
<http://www.nbp.pl>
ISSN 1427-0277

© Copyright by Narodowy Bank Polski, 1999